Nro **124**|2012

Suomen hallituksen toimet EU-tuomioistuin-asioissa ja EU-rikkomus-asioissa

1.1.–31.12.2011

ulkoasiainministeriö • oikeuspalvelu • EU-tuomioistuinasiat

Åtgärder av Finlands regering i EU-domstolsärenden och i EU-överträdelseärenden 1.1–31.12.2011

Eurooppatietoa
Europakunskap

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Oikeuspalvelu

EU-tuomioistuinasiat

Suomen hallituksen toimet EU-tuomioistuinasioissa ja EU-rikkomusasioissa 1.1.–31.12.2011

Eurooppatiedotuksen julkaisuja **124**/2012

TIIVISTELMÄ

Tässä kertomuksessa kuvataan Suomen hallituksen toimia EU-tuomioistuin- ja EU-rikkomusasioissa vuoden 2011 aikana.

EU-tuomioistuinasioilla tarkoitetaan Euroopan unionin tuomioistuimen käsittelemiä asioita. Euroopan unionin tuomioistuin muodostuu unionin tuomioistuimesta, unionin yleisestä tuomioistuimesta ja virkamiestuomioistuimesta. Tuomioistuimet muodostavat yhdessä unionin oman lainkäyttöelimen, jonka tehtävänä on varmistaa, että perussopimuksia tulkittaessa ja sovellettaessa noudatetaan lakia. EU-tuomioistuimen käsittelemät asiat voidaan jakaa kolmeen pääryhmään: *ennakkoratkaisupyyntöihin*, jäsenvaltiota tai EU:n toimielintä vastaan nostettuihin *suoriin kanteisiin* ja unionin yleisen tuomioistuimen antamista tuomioista unionin tuomioistuimeen tehtyihin *valituksiin*. Jäsenvaltiot voivat osallistua kaikkien ennakkoratkaisupyyntöjen käsittelyyn. Lisäksi niillä on oikeus tehdä väliintulo kaikissa EU-tuomioistuimessa vireillä olevissa kanneasioissa. Jäsenvaltiot esiintyvät unionin tuomioistuimessa myös vastaajina komission nostettua niitä vastaan kanteen, kantajina nostaessaan itse kanteen toimielintä vastaan ja valittajina hakiessaan muutosta unionin yleisen tuomioistuimen antamaan tuomioon.

EU-rikkomusasioilla tarkoitetaan Euroopan komission jäsenvaltiota vastaan käynnistämää jäsenyysvelvoitteiden rikkomista koskevaa hallinnollista menettelyä. Menettelyn tarkoituksena on saavuttaa jäsenvaltion ja komission välinen yhteisymmärrys ilman, että asiaa tarvitsisi viedä unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi. Menettely jakaantuu virallisen huomautuksen ja perustellun lausunnon vaiheeseen. Näiden menettelyvaiheiden läpikäynti on edellytys sille, että komissio voi nostaa jäsenvaltiota vastaan rikkomuskanteen. Komissio voi käynnistää jäsenvaltiota vastaan myös unionin tuomioistuimen täytäntöönpanoa koskevan rikkomusmenettelyn. Mikäli menettely etenee unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ja tuomioistuin katsoo, ettei täytäntöönpanoa ole suoritettu asianmukaisesti, jäsenvaltio voidaan määrätä maksamaan sakkoa unionille.

EU-tuomioistuin- ja EU-rikkomusasioiden hoito kuuluu Suomessa ulkoasiainministeriön EU-tuomioistuinasiat-yksikön tehtäviin. Suomea EU-tuomioistuimessa edustavat valtionasiamies ja valtionasiamiehen sijainen. Valtionasiamiehenä toimii EU-tuomioistuinasiat-yksikön päällikkö.

Unionin tuomioistuin antoi kertomuskaudella kaksi tuomiota komission Suomea vastaan käynnistämissä kanneasioissa. Asiassa C-405/09, *komissio vastaan Suomi*, tuomioistuin katsoi, että Suomen jälkitullaustilanteissa noudattama kuulemiskäytäntö on unionin omien varojen asetuksen ja tullikoodeksin säännösten vastainen. Jäsenvaltion on tuomioistuimen mukaan todettava unionin oikeus saada omiin varoihinsa kuuluva maksu heti, kun sen tulliviranomaisilla on käytettävissään tarvittavat tiedot tullivelasta johtuvien tullien määrän laskemiseksi ja velallisen osoittamiseksi. Asiassa C-380/10, *komissio vastaan Suomi*, oli kyse nk. INSPIRE-direktiivin viivästyneestä täytäntöönpanosta Ahvenanmaalla. Ahvenanmaan saatua direktiivin täytäntöönpanon valmiiksi komissio peruutti kanteensa ja unionin tuomioistuin poisti asian rekisteristä.

Muissa menettelyissä annetuista tuomioista periaatteellisesti keskeisimpiä olivat erityisesti seuraavat yhdenvertaista kohtelua, turvapaikanhakijan palauttamista, maastapoistumisverotusta ja asiakirjajulkisuutta koskevat asiat.

Unionin tuomioistuin antoi 1.3.2011 tuomion asiassa C-236/09, *Association Belge des Consommateurs Test-Achats vastaan Conseil des Ministres*. Tuomioistuin katsoi, etteivät jäsenvaltiot voi ilman ajallista rajoitusta pitää voimassa poikkeusta miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaat-

teen edellyttämästä säännöstä, jonka mukaan molempien sukupuolten vakuutusmaksujen ja etuuksien on oltava samat. Tällä perusteella tuomioistuin julisti direktiivin 2004/113/EY 5 artiklan 2 kohdan, jossa sallitaan suhteelliset erot yksilöiden maksuissa ja etuuksissa, pätemättömäksi 21.12.2012 lukien.

Asiassa C-371/10, *National Grid Indus*, tuomioistuin katsoi 29.11.2011 antamassaan tuomioissa, että maastapoistumisveron muodostama sijoittautumisvapauden rajoitus on perusteltavissa tavoitteella säilyttää verotusvallan tasapuolinen jakautuminen. Veron määrän vahvistaminen maastapoistumishetkellä noudattaa suhteellisuusperiaatetta. Sen sijaan veron välitön periminen saattaa olla periaatteen vastaista. Yrityksille tulee täten antaa mahdollisuus valita joko välittömän tai lykätyn veronmaksun välillä. Jäsenvaltio voi tällöin huomioida riskin veron kantamatta jäämisestä esimerkiksi vaatimalla yritykseltä pankkitakauksen antamista.

Yhdistetyissä asioissa C-411/10, *NS vastaan Secretary of State for the Home Department ja C-493/10, M. E. vastaan Refugee Applications Commissioner*, oli kyse turvapaikan hakijan palauttamisesta hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon. Tuomioistuin katsoi 21.12.2011 antamassaan tuomiossa, että jäsenvaltiot eivät voi automaattisesti olettaa muiden jäsenvaltioiden noudattavan unionin perusoikeuksia. Jäsenvaltiot eivät täten saa siirtää turvapaikanhakijaa jäsenvaltioon, jos niiden pitäisi tietää, että kyseisen valtion turvapaikkamenettelyyn ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto-olosuhteisiin liittyy seikkoja, joista johtuen turvapaikanhakija saattaa olla todellisessa vaarassa joutua epäinhimillisen ja halventavan kohtelun kohteeksi.

Asioissa *MyTravel Group* ja *Dufour* oli kyse asiakirjajulkisuudesta. Unionin tuomioistuin kumosi asiassa C-506/08 P, *Ruotsi vastaan komissio (MyTravel Group)*, 21.7.2011 antamassaan tuomiossa unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-403/05, *MyTravel Group,* antaman tuomion. Asia koski avoimuusasetuksen mukaisten päätöksentekomenettelyn ja oikeudellisen neuvonannon suojaa koskevien poikkeusten tulkintaa tilanteessa, jossa on kyse toimielimen hallinnolliseen menettelyyn liittyvistä asiakirjoista. Asiassa T-436/09, *Dufour vastaan Euroopan keskuspankki*, unionin yleinen tuomioistuin katsoi 26.10.2011 antamassaan tuomiossa, että sähköisessä tietokannassa olevat tiedot muodostavat avoimuusasetuksessa tarkoitetun asiakirjan.

Kertomuskaudella unionin tuomioistuin on ratkaissut myös kaksi suomalaisten tuomioistuinten esittämää ennakkoratkaisupyyntöä. Euroopan unionin virkamiehen perheenjäsenen verotuksellista kotipaikkaa koskevassa asiassa C-270/10, *Lotta Gistö*, 28.7.2011 antamassaan tuomiossa tuomioistuin katsoi, että henkilön verotuksellinen kotipaikka säilyy pääsääntöisesti siinä jäsenvaltiossa, jossa hänen kotipaikkansa oli ennen kuin hänen puolisonsa ryhtyi hoitamaan tehtäviään unionissa. Asiassa C-350/10, *Nordea Pankki Suomi*, tuomioistuin katsoi 28.7.2011 antamassaan tuomiossa, että rahoituslaitosten välisessä maksuliikenteessä ja arvopaperikaupan selvitystoiminnassa käytettävät swift-palvelut eivät ole arvonlisäverosta vapautettuja.

Komission kertomuskaudella Suomea vastaan käynnistämistä rikkomusmenettelyistä määrällisesti suurin osa koski direktiivien täytäntöönpanon viivästymistä. Unionin oikeuden virheellistä soveltamista koskevia virallisia huomautuksia komissio antoi kertomuskaudella kolme ja perusteltuja lausuntoja kaksi. Viralliset huomautukset koskivat kuljettajien työaikoja, unionin yksinomaista toimivaltaa ja jäsenvaltion lojaliteettivelvollisuutta sekä työkyvyttömyyseläkkeen myöntämistä. Perustelluissa lausunnoissa oli kyse yleishyödyllisten yhteisöjen arvonlisäverotuksesta sekä ympäristövaikutusten arvioinnista.

SAMMANFATTNING

Avsikten med föreliggande rapport är att utreda åtgärder av Finlands regering i EU-domstolsärenden samt i EU-överträdelseärenden under år 2011.

Med *EU-domstolsärenden* avses mål som är anhängiga vid Europeiska unionens domstol. EU-domstolen består av tre rättsinstanser: domstolen, tribunalen och personaldomstolen. Tillsammans bildar dessa den dömande makten i EU, med främsta uppgift att säkerställa att lag och rätt följs vid tolkning och tillämpning av fördragen. De ärenden som behandlas vid EU-domstolen kan delas in i tre huvudgrupper: *begäran om förhandsavgörande*, *direkt talan* som väcks mot en medlemsstat eller ett organ och *överklagande* till domstolen beträffande tribunalens domar. Medlemsstaterna kan delta i behandlingen av alla mål om förhandsavgörande. Dessutom har de rätt att intervenera i alla tvister inför EU-domstolen. Medlemsstaterna uppträder också som svarande i domstolen när kommissionen väckt talan mot dem, som kärande när de själva väcker talan mot någon institution och som klagande när de söker ändring i en dom som tribunalen meddelat.

Med *EU-överträdelseärenden* avses ett administrativt förfarande som kommissionen inleder mot en medlemsstat när den har brutit mot sina medlemskapsförpliktelser. Avsikten med förfarandet är att nå enighet mellan medlemsstaten och kommissionen och att avsluta förfarandet utan att ärendet behöver avgöras av EU-domstolen. Förfarandet inleds med en formell underrättelse och följande steg är ett motiverat yttrande. Först efter dessa två steg kan kommissonen väcka talan mot en medlemsstat om fördragsbrott. Kommissionen kan också inleda ett överträdelseförfarande om den anser att medlemsstaten inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa domstolens dom. Om ärendet läggs fram för EU-domstolen och domstolen finner att den berörda medlemsstaten har underlåtit att följa dess dom, kan den förelägga staten att betala vite.

I Finland handläggs EU-domstolsärenden och EU-överträdelseärenden av utrikesministeriets enhet för EU-domstolsärenden. I EU-domstolen representeras Finland av statsombudet eller ombudets ersättare. Finlands statsombud är chefen för enheten för EU-domstolsärenden.

Under rapporteringsperioden meddelade domstolen domar i två fall där kommissionen väckt talan mot Finland. I målet C-405/09, *kommissionen mot Finland*, ansåg domstolen att den praxis med hörande av part som Finland tillämpar vid uppbörd av tull i efterhand strider mot bestämmelserna i förordningarna om unionens egna medel och gemenskapens tullkodex. Enligt domstolen ska en medlemsstat fastställa unionens rätt till en betalning som hör till unionens egna medel genast när tullmyndigheten har tillgång till nödvändiga uppgifter för att beräkna beloppet av de tullar som följer av tullskulden och påvisa gäldenären. I målet C-380/10, *kommissionen mot Finland*, var det fråga om att genomförandet av det s.k. INSPIRE-direktivet hade fördröjts på Åland. Efter att direktivet genomförts på Åland återkallade kommissionen talan och domstolen avskrev målet från sitt register.

Av de domar som meddelades i fråga om andra förfaranden är de principiellt viktigaste särskilt följande mål som gäller likabehandling, återsändning av asylsökande, utflyttningsskatt och handlingsoffentlighet.

Domstolen meddelade den 1 mars 2011 dom i målet C-236/09, *Association Belge des Consommateurs Test-Achats mot Conseil des Ministres*. Domstolen ansåg att medlemsstaterna inte utan tidsbegränsning kan behålla ett undantag från den regel som följer av principen om likabehandling av kvinnor och män och som säger att försäkringspremier och ersättning ska vara könsneutrala. På denna grund förklarade domstolen att artikel 5.2, som tillåter proportionerliga

skillnader i enskilda personers premier och ersättningar, i direktiv 2004/113 är ogiltig med verkan från och med den 21 december 2012.

I målet C-371/10, *National Grid Indus*, ansåg domstolen i sin dom av den 29 november 2011 att den inskränkning av etableringsfriheten som utflyttningsskatt innebär kan motiveras av ändamålet att säkerställa en väl avvägd fördelning av beskattningsrätten. Det är förenligt med proportionalitetsprincipen att skatten fastställs vid den tidpunkt då ett bolags verkliga ledning flyttas. Omedelbart uttag av skatten vid tidpunkten för flyttningen kan däremot strida mot principen. Företagen borde därmed ges möjlighet att välja mellan antingen att betala skatten omedelbart eller uppskjuten betalning. Den berörda medlemsstaten kan ta hänsyn till risken för att skatten inte tas ut genom att exempelvis kräva att företaget ställer en bankgaranti.

I de förenade målen C-411/10, *NS mot Secretary of State for the Home Department och C-493/10, M. E. mot Refugee Applications Commissioner*, var det fråga om överföring av asylsökande till den medlemsstat som är ansvarig för att pröva asylansökan. Domstolen ansåg i sin dom av den 21 december 2011 medlemsstaterna inte automatiskt kan utgå ifrån att andra medlemsstater iakttar unionens grundläggande rättigheter. Härmed får medlemsstaterna inte överföra en asylsökande till en medlemsstat när de inte kan sväva i okunnighet om att de systembrister vad beträffar asylförfarandet och mottagningsvillkoren för asylsökande som finns i den medlemsstaten kan leda till att den asylsökande löper en verklig risk att utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling.

I målen *MyTravel Group* och *Dufour* var det fråga om handlingsoffentlighet. I målet C-506/08 P, *Sverige mot kommissionen (MyTravel Group)*, upphävde domstolen i sin dom av den 21 juli 2011 tribunalens dom i målet T-403/05, *MyTravel Group*. Målet gällde tolkningen av undantagen från skyddet för beslutförfarandet och juridisk rådgivning enligt öppenhetsförordningen i en situation där det är fråga om dokument i anslutning till en institutions administrativa förfarande. I målet T-436/09, *Dufour mot Europeiska centralbanken*, ansåg tribunalen i sin dom av den 26 oktober 2011 att de samlade uppgifterna i en databas ska anses utgöra en handling i den mening som avses öppenhetsförordningen.

Under rapporteringsperioden har domstolen också i två fall avgjort begäran om förhandsavgörande från finländska domstolar. I målet C-270/10, *Lotta Gistö*, som gällde fastställande av det skatterättsliga hemvistet för en maka eller make till en EU-tjänsteman, ansåg domstolen i sin dom av den 28 juli 2011 att en person anses behålla sitt skatterättsliga hemvist i den medlemsstat där han eller hon hade sin hemvist innan makan eller maken tillträdde sin en tjänst vid unionen. I målet C-350/10, *Nordea Pankki Suomi*, ansåg domstolen i sin dom av den 28 juli 2011 att sådana Swifttjänster som används vid överföringar av betalningar och vid genomförande av värdepapperstransaktioner mellan finansinstitut inte är undantagna från mervärdesskatteplikt.

Av de överträdelseförfaranden som kommissionen inledde mot Finland under rapporteringsperioden gällde den kvantitativt största delen dröjsmål med genomförandet av direktiv. Under rapporteringsperioden skickade kommission tre formella underrättelser och två motiverade yttranden. De formella underrättelserna gällde chaufförers arbetstider, unionens exklusiva behörighet och medlemstaternas lojalitetsplikt samt beviljande av sjukpension. I de motiverade yttrandena var det fråga om allmännyttiga samfunds mervärdesskatteplikt samt miljökonsekvensbedömning.

TIIVISTELMÄ **3**

SAMMANFATTNING **5**

1 TAUSTAA **8**

2 TUOMIOISTUINASIAT **13**

2.1 ENNAKKORATKAISUASIAT 13

2.1.1 Tuomiot 13

2.1.2 Ratkaisuehdotukset 22

2.1.3 Kirjallisessa tai suullisessa vaiheessa olevat asiat 25

2.2 SUOMEA VASTAAN NOSTETUT KANTEET 33

2.2.1 Tuomiot 33

2.2.2 Kirjallisessa tai suullisessa vaiheessa olevat asiat 34

2.3 VALITUSASIAT 35

2.3.1 Kirjallisessa tai suullisessa vaiheessa olevat asiat 35

2.4 VÄLIINTULOT 36

2.4.1 Tuomiot 36

2.4.2 Kirjallisessa tai suullisessa vaiheessa olevat asiat 41

2.5 LAUSUNTOPYYNNÖT 48

3 RIKKOMUSMENETTELYT **49**

3.1 SEUT 258 ARTIKLAN MUKAISET VIRALLISET HUOMAUTUKSET 50

3.1.1 Unionin oikeuden virheellistä soveltamista koskevat viralliset huomautukset 50

3.1.2 Direktiivien täytäntöönpanon viivästymistä koskevat viralliset huomautukset 51

3.2 SEUT 258 ARTIKLAN MUKAISET PERUSTELLUT LAUSUNNOT 52

3.2.1 Unionin oikeuden virheellistä soveltamista koskevat perustellut lausunnot 52

3.2.2 Direktiivien täytäntöönpanon viivästymistä koskevat perustellut lausunnot 53

4 VALTIONTUET **56**

5 EFTA-TUOMIOISTUINASIAT **58**

5.1 Tuomiot 58

6 NOTIFIKAATIOT **60**

1 TAUSTAA

Tämän kertomuksen tarkoituksena on selvittää Suomen hallituksen toimia EU-tuomioistuinasioissa sekä Euroopan komission Suomea vastaan käynnistämissä EU-rikkomusmenettelyissä vuoden 2011 aikana. EU-tuomioistuinasioilla tarkoitetaan unionin tuomioistuimessa sekä unionin yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevia asioita.[1]

Kertomuksessa kuvataan ne unionin tuomioistuimessa ja unionin yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevat asiat, joiden käsittelyyn Suomi on kertomuskautena osallistunut.

Lisäksi kertomuksessa käydään läpi ne EU-rikkomusmenettelyt, jotka komissio on kertomuskauden aikana käynnistänyt virallisella huomautuksella tai joita se on jatkanut perustellulla lausunnolla. Osa rikkomusmenettelyistä on johtanut tarpeeseen muuttaa Suomen lainsäädäntöä tai viranomaiskäytäntöä.

Lisäksi kertomuksessa selvitetään niitä valtiontukia koskevia muodollisia tutkintamenettelyjä, joihin Suomi on kertomuskaudella osallistunut.

Euroopan unionin tuomioistuin

Luxemburgissa sijaitseva *Euroopan unionin tuomioistuin* muodostuu unionin tuomioistuimesta, unionin yleisestä tuomioistuimesta ja virkamiestuomioistuimesta. Tuomioistuimet muodostavat yhdessä unionin oman lainkäyttöelimen.

Unionin tuomioistuin, unionin yleinen tuomioistuin ja virkamiestuomioistuin

Unionin tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista muun muassa unionin toimielinten väliset asiat, komission jäsenvaltioita vastaan nostamat jäsenyysvelvoitteiden rikkomuskanteet sekä jäsenvaltioiden kansallisten tuomioistuinten tekemät ennakkoratkaisupyynnöt. Unionin tuomioistuin ratkaisee lisäksi unionin yleisen tuomioistuimen antamista tuomioista tehdyt valitukset oikeuskysymysten osalta.

Unionin yleinen tuomioistuin ratkaisee ensimmäisenä oikeusasteena suurimman osan unionin toimielimiä vastaan nostetuista kanteista. Sen keskeiseen toimialaan kuuluu esimerkiksi yritysten kilpailuoikeudellisissa asioissa nostamien kanteiden ratkaiseminen.

Virkamiestuomioistuimen toimivaltaan kuuluvat EU:n virkamiehiä koskevat riita-asiat.

Euroopan unionin tuomioistuimen tehtävänä on varmistaa, että perustamissopimuksia tulkittaessa ja sovellettaessa noudatetaan lakia. Tuomioistuin valvoo unionin toimielinten toimien lainmukaisuutta ja varmistaa, että jäsenvaltiot noudattavat unionin oikeuden mukaisia velvoitteitaan. Lisäksi tuomioistuin tulkitsee unionin oikeutta kansallisten tuomioistuimen tehdessä sille ennakkoratkaisupyyntöjä unionin oikeuden tulkinnasta.

[1] Kertomuksessa esitellään myös asiat, joiden käsittelyyn Suomi on vuoden 2011 aikana osallistunut EFTAn tuomioistuimessa.

EU-tuomioistuinasiat

Unionin tuomioistuimen käsittelemät asiat voidaan jakaa kolmeen pääryhmään: *ennakkoratkaisupyyntöihin*, jäsenvaltiota tai EU:n toimielintä vastaan nostettuihin *suoriin kanteisiin* ja unionin yleisen tuomioistuimen antamista tuomioista unionin tuomioistuimeen tehtyihin *valituksiin*. Jäsenvaltiot voivat osallistua kaikkien ennakkoratkaisupyyntöjen käsittelyyn tekemällä niissä *kirjalliset huomautukset*. Suorissa kanteissa jäsenvaltio voi olla mukana joko *kantajana, vastaajana* tai *väliintulijana*. Valitusasioissa jäsenvaltio voi olla mukana joko *valittajana, valitusasian vastaajana* tai *väliintulijana.*

Suomen hallituksen on vastattava kaikkiin komission Suomea vastaan nostamiin suoriin kanteisiin. Lisäksi hallitus osallistuu lähes poikkeuksetta kaikkien suomalaisten tuomioistuinten unionin tuomioistuimelle esittämien ennakkoratkaisupyyntöjen käsittelyyn. Muista jäsenvaltioista tuleviin ennakkoratkaisuasioihin hallitus osallistuu silloin, kun se arvioidaan tarpeelliseksi Suomen etujen ajamiseksi tai unionin oikeuden kehittämiseksi. Samoin perustein Suomen hallitus voi tehdä väliintulon toista jäsenvaltiota koskevassa asiassa, nostaa kanteen esimerkiksi komissiota vastaan saadakseen unionin tuomioistuimen kumoamaan komission antaman päätöksen tai valittaa unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta. Jäsenvaltion aktiivinen osallistuminen tuomioistuimessa vireillä oleviin oikeudenkäynteihin on yksi jäsenvaltion käytettävissä olevista keinoista vaikuttaa unionin oikeuden kehitykseen.

EU-rikkomusasiat

EU-rikkomusasialla tarkoitetaan komission SEUT 258 artiklan nojalla jäsenvaltiota vastaan käynnistämää jäsenyysvelvoitteiden rikkomista koskevaa hallinnollista menettelyä. Menettelyn tarkoituksena on saavuttaa yhteisymmärrys jäsenvaltion ja komission välillä ilman, että asiaa tarvitsisi viedä unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi. Menettely voi alkaa komission asianomaisen pääosaston lähettämällä *epävirallisella tiedustelulla*. Menettelyn virallisen vaiheen aluksi komissio lähettää jäsenvaltiolle – Suomessa käytännössä ulkoasiainministerille – *virallisen huomautuksen* ja tarpeen vaatiessa *täydentävän virallisen huomautuksen*. Mikäli jäsenvaltion viralliseen huomautukseen tai täydentävään viralliseen huomautukseen antama vastaus ei tyydytä komissiota, voi se toimittaa jäsenvaltiolle *perustellun lausunnon* ja tarvittaessa *täydentävän perustellun lausunnon*. Jäsenvaltiolla on tavallisesti kaksi kuukautta aikaa vastata näihin komission kirjelmiin. Jos komissio ei ole tyytyväinen perusteltuun lausuntoon annettuun vastaukseen, se voi nostaa unionin tuomioistuimessa SEUT 258 artiklan mukaisen kanteen jäsenvaltiota vastaan.

SEUT 260 artiklan nojalla komissio voi käynnistää unionin tuomioistuimen antaman tuomion täytäntöönpanoa koskevan rikkomusmenettelyn. Tällöin on kysymys siitä, että unionin tuomioistuin on jo antanut SEUT 258 artiklan nojalla tuomion, mutta jäsenvaltio ei komission mukaan ole toteuttanut tarvittavia toimia tuomion täytäntöönpanemiseksi. SEUT 260 artiklan mukainen menettely alkaa komission jäsenvaltiolle antamalla virallisella huomautuksella. Komissio voi tämän jälkeen nostaa unionin tuomioistuimessa SEUT 260 artiklan mukaisen kanteen jäsenvaltiota vastaan.

Jos unionin tuomioistuin toteaa SEUT 260 artiklan mukaisessa tuomiossaan, että jäsenvaltio, jota asia koskee, ei ole noudattanut sen tuomiota, se voi määrätä jäsenvaltion suorittamaan kiinteämääräisen hyvityksen ja/tai uhkasakkoa.

Direktiivin täytäntöönpanon viivästymistä koskevissa asioissa unionin tuomioistuin voi määrätä jäsenvaltion suorittamaan kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon jo SEUT 258 artiklan mukaisessa tuomiossaan (SEUT 260 artiklan 3 kohta).

Valtiontukea koskevat muodolliset tutkintamenettelyt

Valtiontukea koskevat muodolliset tutkintamenettelyt ovat komission SEUT 108 artiklan 2 kohdan nojalla käynnistämiä menettelyjä, joiden päätteeksi komissio tekee päätöksen tutkinnan kohteena olevan toimenpiteen unionin oikeuden mukaisuudesta. Muodollista tutkintamenettelyä edeltää toimenpiteiden alustava tutkinta.

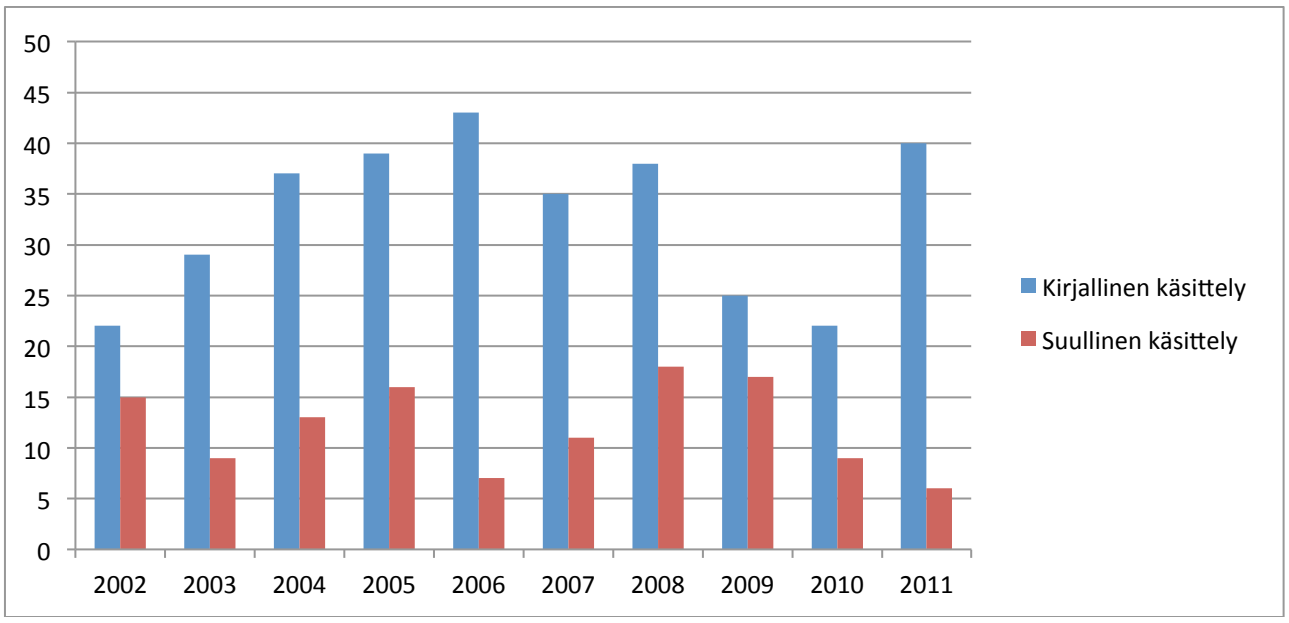
Muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään komissio kehottaa asianomaista jäsenvaltiota esittämään huomautuksensa. Myös muilla asianomaisilla osapuolilla on mahdollisuus esittää huomautuksia sen jälkeen, kun muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskeva ilmoitus on julkaistu unionin virallisessa lehdessä. Jos jäsenvaltio ei noudata muodollisen tutkintamenettelyn päätteeksi tehtyä komission päätöstä vaan esimerkiksi laiminlyö päätöksen edellyttämän valtiontukien takaisinperinnän, komissio voi nostaa jäsenvaltiota vastaan kanteen unionin tuomioistuimessa. Jäsenvaltiolla on puolestaan mahdollisuus nostaa SEUT 263 artiklan nojalla kanne unionin yleisessä tuomioistuimessa komission päätöksen kumoamiseksi.

* * *

EU-tuomioistuin- ja EU-rikkomusasioita koskevia tilastoja

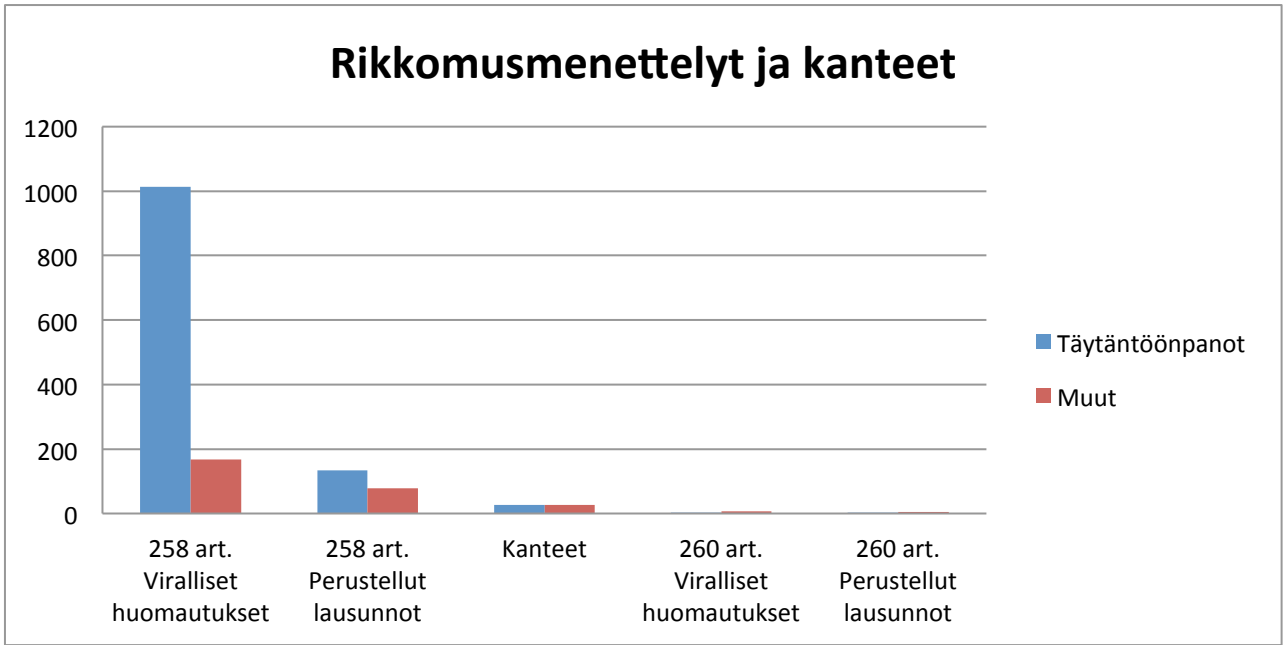
Oheisesta taulukosta ilmenee Suomen osallistuminen EU-tuomioistuinasioihin kuluneen kymmenen vuoden aikana. Kertomuskautena (1.1.–31.12.2011) Suomi osallistui 40 asian kirjalliseen käsittelyyn ja 6 asian suulliseen käsittelyyn unionin tuomioistuimessa ja unionin yleisessä tuomioistuimessa.

Suomen osallistuminen EU-tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden kirjalliseen ja suulliseen käsittelyyn vuosina 2002-2011

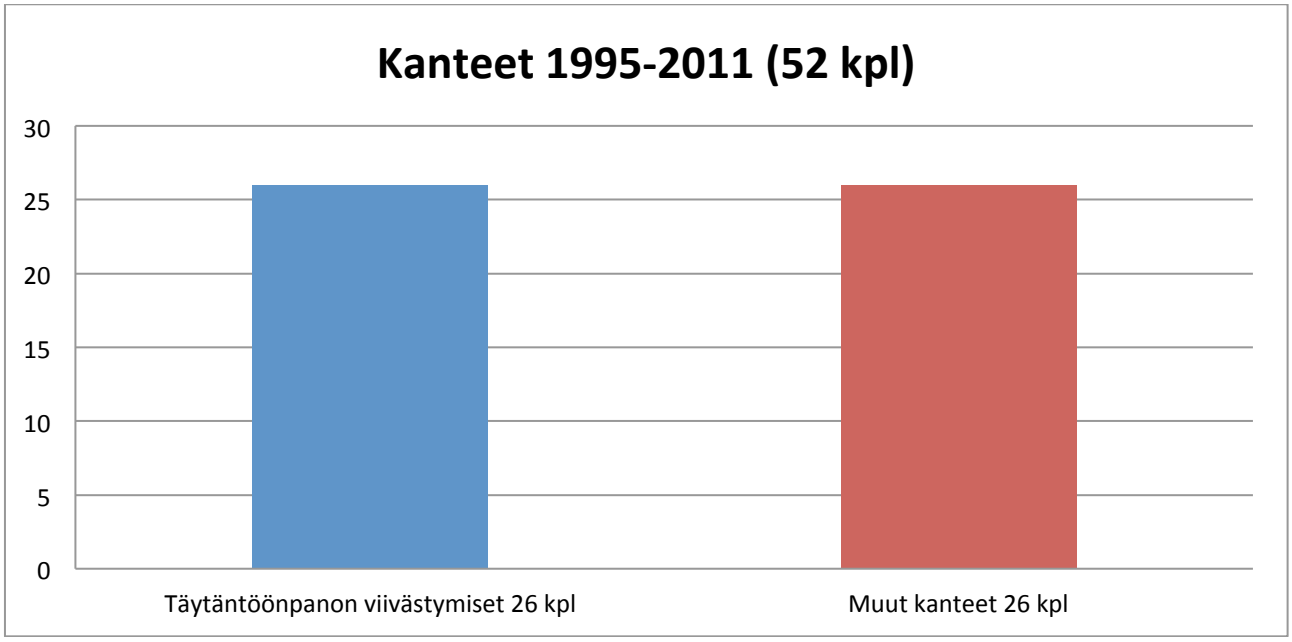

Oheisista rikkomusmenettelyjä koskevista taulukoista ilmenee komission Suomea vastaan käynnistämien rikkomusasioiden määrä Suomen jäsenyyden alusta alkaen. Taulukoissa kuvataan myös virallisten huomautusten, perusteltujen lausuntojen ja kanteiden jakautumista direktiivin täytäntöönpanon viivästymistä koskeviin asioihin ja muihin asioihin.

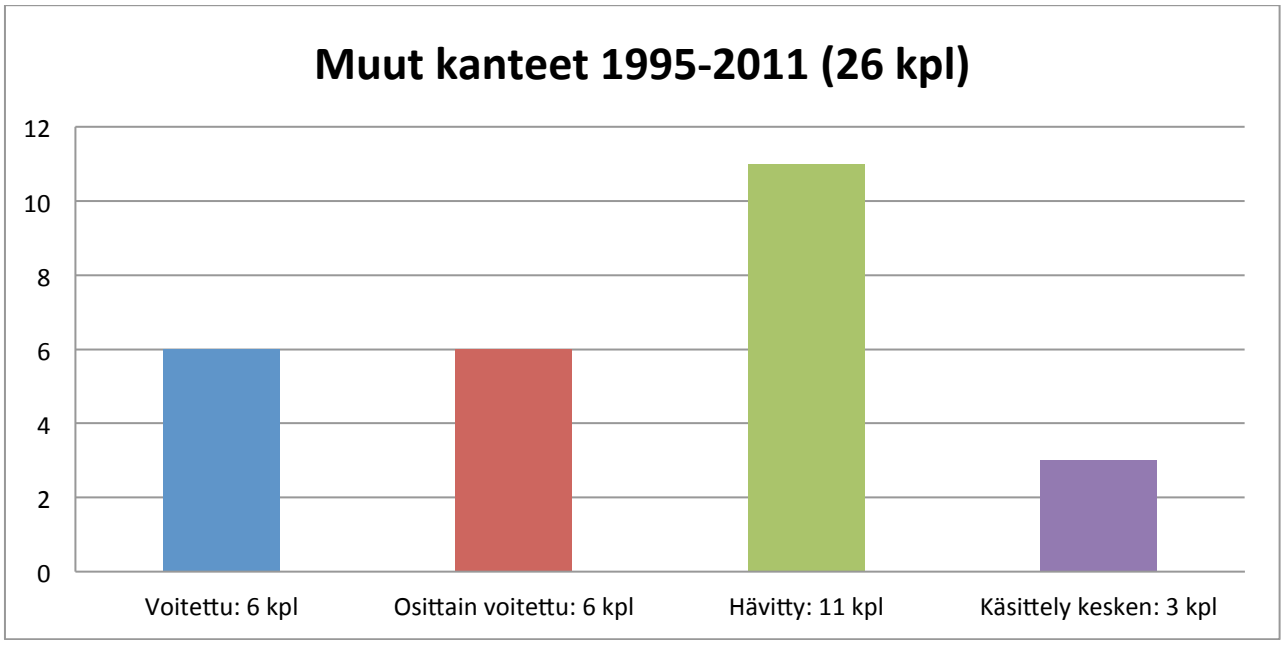
Komission Suomea vastaan käynnistämät rikkomusmenettelyt vuosina 1995 – 2011

Komission Suomea vastaan nostamat kanteet jaettuina direktiivin täytäntöönpanon viivästymistä koskeviin kanteisiin sekä muihin kanteisiin

Muiden kuin direktiivin täytäntöönpanon viivästystä koskevien kanneasioiden lopputulos

* * *

Suomea ovat unionin tuomioistuimessa kertomuskautena edustaneet yksikön päällikkö, valtionasiamies Joni Heliskoski sekä lainsäädäntöneuvokset Mervi Pere ja Henriikka Leppo. EU-tuomioistuin- ja rikkomusasioita koskevat Suomen kannat on käsitelty EU-asioiden komitean alaisessa oikeudelliset kysymykset -jaostossa ja joissakin tapauksissa EU-ministerivaliokunnassa. Suomen hallituksen kannanotot on valmisteltu ulkoasiainministeriön johdolla toimivissa, eri ministeriöiden edustajista koostuvissa työryhmissä.

EU-tuomioistuinasiat-yksikkö

Ulkoasiainministeriön EU-tuomioistuinasiat-yksikkö vastaa EU-tuomioistuinasioiden sekä EU-rikkomusasioiden valmistelusta yhteistyössä toimivaltaisten ministeriöiden kanssa. Yksikkö vastaa myös komissiolle toimitettavista lainsäädäntönotifikaatioista ja pitää yllä EU-tuomioistuin- ja rikkomusasioiden arkistoa.

Yhteystiedot:
EU-tuomioistuinasiat / OIK-30
Ulkoasiainministeriö
PL 417
00023 VALTIONEUVOSTO
Puh. (09) 1605 5794 tai (09) 1605 5718 (arkisto)
Fax (09) 1605 5766
oik-30@formin.fi

2 TUOMIOISTUINASIAT

2.1 ENNAKKORATKAISUASIAT

Seuraavassa esitellään ensin ne SEUT 267 artiklaan perustuvat ennakkoratkaisuasiat, joiden käsittelyyn unionin tuomioistuimessa Suomi on osallistunut, ja joissa on kertomuskautena annettu tuomio tai määräys (2.1.1 jakso) taikka julkisasiamiehen ratkaisuehdotus (2.1.2 jakso). Tämän jälkeen käydään läpi ne vireillä olevat ennakkoratkaisuasiat, joiden käsittelyyn Suomi on kertomuskautena osallistunut esittämällä kirjallisia tai suullisia huomautuksia (2.1.3 jakso).

SEUT 267 artiklan mukaisissa ennakkoratkaisupyynnöissä kansallinen tuomioistuin esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksiä, jotka koskevat kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan pääasian kannalta merkityksellisten unionin oikeuden säännösten tai määräysten tulkintaa tai pätevyyttä.

2.1.1 Tuomiot

1. Yhdistetyt asiat C-436/08 ja C-437/08, *Haribo ym.*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: SEUT 63 artikla (pääomien vapaa liikkuvuus) – Kolmansista valtioista saatujen osinkotulojen verotus

Asian käsittely: Itävaltalainen tuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle useita ennakkoratkaisukysymyksiä koskien EU/ETA-valtioista ja toisaalta kolmansista valtioista saataviin ulkomaisiin osakeomistuksiin perustuviin osinkotuloihin sovellettavaa verokohtelua. Erityisesti kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedusteli, onko unionin oikeuden vastaista, jos laissa ei myönnetä kolmansissa maissa olevista portfolio-osakkuuksista saatavien tulojen osalta vapautusta yhteisöverosta eikä hyvitystä suoritetusta yhteisöverosta, kun kotimaisista osakkuuksista saadut tulot on laissa vapautettu verosta osakkuuden suuruudesta riippumatta. Portfolio-osakkuudella tarkoitetaan kyseissä lainsäädännössä alle 10 prosentin omistusosuutta (aiempi raja oli 25 prosenttia).

Suomi keskittyi kirjallisissa huomautuksissaan (22.2.2010) käsittelemään kolmatta ennakkoratkaisukysymystä. Suomi katsoi, että unionin oikeuden vastaista ei ole se, että jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä ei myönnetä vapautusta verosta kolmannessa maassa olevista osakkuuksista saatavien tulojen osalta tai hyvitystä näistä tuloista maksetusta ulkomaisesta yhteisöverosta sanotun osakkuuden ollessa alle 10 prosenttia (25 prosenttia). Näin on sen estämättä, että kotimaisista osakkuuksista saadut tulot on vapautettu verosta osakkuuden suuruudesta riippumatta. Jäsenvaltio voi unionin oikeuden rajoittamatta sopia kolmannen valtion kanssa solmittavalla sopimuksella kolmannesta valtiosta saatujen osinkotulojen verotuksesta, jolloin jäsenvaltiolla on neuvotteluissa mahdollisuus saavuttaa myös jäsenvaltiosta kolmanteen valtioon maksettujen osinkojen vastavuoroinen verovapaus.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Kokott* antoi ratkaisuehdotuksensa 11.11.2010.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 10.2.2011 antamassaan tuomiossa kolmannen kysymyksen osalta, että kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö on SEUT 63 artiklan vastainen. Jos kotimaiset osingot on vapautettu

verosta, yrityksellä on oltava vähintään mahdollisuus saada hyvitystä ulkomailla suoritetusta yhteisöverosta. Verotusvallan jakoon, vastavuoroisuuteen tai verovalvontaan liittyvät oikeuttamisperusteet eivät tässä tapauksessa voi oikeuttaa kolmansista maista peräisin olevien osinkojen poikkeavaa verokohtelua.

2. C-52/09, *TeliaSonera Sverige AB*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: SEUT 102 artikla (määräävän markkina-aseman väärinkäyttö) – Laajakaistaliittymien jälleenmyyntituotteet – Hintaruuvi

Asian käsittely: Ruotsalainen tuomioistuin halusi ennakkoratkaisupyynnöllään selvittää SEUT 102 artiklan vastaisen hintaruuvin olemassa olon toteennäyttämisen edellytyksiä sekä kilpailun rajoittamisen ja yrityksen määräävän markkina-aseman vahvuuden vaikutusta tämän arvioimisessa. Lisäksi tuomioistuin kysyi, vaikuttaako arvioinnissa se, että yrityksellä ei ole lakisääteistä velvollisuutta päästää toisia yrityksiä käyttämään verkkoaan, ja onko toimitettavan tavaran tai palvelun välttämättömyydellä merkitystä väärinkäytön osoittamisessa. Tuomioistuin kysyi vielä, onko arvioinnissa vaikutusta sillä, että kyseessä on toimitus uudelle asiakkaalle ja edellyttääkö väärinkäytön toteaminen sitä, että määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen voidaan odottaa saavan toiminnasta tuloja, joilla se kattaa kärsimänsä tappiot. Viimeiseksi kansallinen tuomioistuin tiedusteli, millainen merkitys markkinoiden muutokselle ja markkinoille tulosta aiheutuville kustannuksille tulisi arvioinnissa antaa.

Suomen kirjallisissa huomautuksissa (4.6.2009) katsottiin, että SEUT 102 artiklan vastaisen hintaruuvin toteamiseksi tulee osoittaa, että yrityksellä on määräävä markkina-asema tukkutuotteen markkinoilla, hintojen ja kustannusten välillä on epäsuhta ja että väärinkäyttö vaikuttaa markkinoiden rakenteeseen. Hintaruuvin osoittaminen ei edellytä, että määräävässä markkina-asemassa olevalla yrityksellä tulisi olla lakisääteinen velvollisuus tukkutuotteen toimittamiseen tai määräävä markkina-asema vähittäismarkkinoilla. Myöskään loppukäyttäjien markkinoilla sovellettavilla hinnoilla ei olisi Suomen kannan mukaan merkitystä hintaruuvin arvioimisessa tukkutuotteen markkinoilla. Hintaruuvin olemassaolo olisi lisäksi mahdollista, vaikka määräävässä markkina-asemassa oleva yritys ei saisikaan voittoa kyseessä olevasta toiminnastaan. Kilpailua rajoittavan vaikutuksen osalta Suomi katsoi, että vahingollisten vaikutusten toteaminen ei edellytä kaiken kilpailun eliminoitumista, vaan tehokkaan kilpailun estymistä on tarkasteltava erityisesti kuluttajille aiheutuvan vahingon näkökulmasta. Tehokas kilpailu estyy mm. silloin, kun määräävän markkina-aseman omaava yritys hallitsee sellaista tuotantopanosta, jota kilpailijoiden ei ole mahdollista korvata jollain toisella tuotantopanoksella kohtuullisessa ajassa mielekkäin kustannuksin eli toisin sanoen on välttämätön kilpailijoille.

Lisäksi Suomi katsoi, että määräävän markkina-aseman arvioinnissa ei voida eritellä eri tasoja, vaan yrityksellä joko on tai ei ole määräävää markkina-asemaa tietyillä markkinoilla. Määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen tulee lähtökohtaisesti kohdella asiakkaitaan yhdenvertaisesti asiakkuussuhteen kestosta riippumatta. Lopuksi Suomi katsoi, että kasvuvaiheessa oleva toimiala ei ole millään tavalla kilpailusääntöjen eikä SEUT 102 artiklan soveltamisen ulkopuolella.

Julkiasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Mazák* antoi ratkaisuehdotuksensa 2.9.2010.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 17.2.2011 antamassaan tuomiossa, että sikäli kun SEUT 102 artiklan yleiset soveltamisedellytykset (esim. määräävän markkina-aseman olemassaolo ja vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan) täyttyvät, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, onko TeliaSoneran käyttöön ottama hinnoittelukäytäntö kohtuuton. Arvioitaessa sitä, voidaanko tällaista hinnoittelukäytäntöä pitää väärinkäyttönä, on otettava huomioon asianomaisen yrityksen (ei kilpailijoiden) hinnat ja kustannukset vähittäismarkkinoilla. Lisäksi on osoitettava, että kyseisellä hinnoittelukäytännöllä on ainakin mahdollisesti kilpailua rajoittava vaikutus vähittäismarkkinoilla ilman, että tämä olisi millään tavalla taloudellisesti perusteltua.

Arvioinnin kannalta ei lähtökohtaisesti ole merkitystä velvollisuudella toimittaa ADSL-jälleenmyyntituotteita tukkumarkkinoilla, määräävän markkina-aseman vahvuudella, markkinaosuudella laajakaistayhteyksien tarjon-

nan vähittäismarkkinoilla, asiakkuuden pituudella, toiminnan tappiollisuudella tai markkinoiden kehityksen asteella.

3. Asia C-236/09, *Association Belge des Consommateurs Test-Achats vastaan Conseil des Ministres*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla annettu direktiivi 2004/113/EY – Poikkeamisperuste miesten ja naisten yhdenvertaiselle kohtelulle – Vakuutusmaksut – Vakuutusmatemaattiset tekijät

Asian käsittely: Belgialaisen perustuslakituomioistuimen ennakkoratkaisupyyntö koski direktiivin 2004/113/EY 5 artiklan 2 kohdan pätevyyttä. Kyseisessä kohdassa sallitaan suhteelliset erot yksilöiden maksuissa ja etuuksissa, jos sukupuolen käyttäminen on määräävä tekijä asiaankuuluvien ja tarkkojen vakuutusmatemaattisten tietojen ja tilastotietojen perusteella tehtävässä riskinarvioinnissa. Kansallinen tuomioistuin halusi ensinnäkin tietää, onko tällaisten suhteellisten erojen salliminen yhteensopiva SEUT 6 artiklan 2 kohdassa taattujen tasa-arvon ja syrjimättömyyden periaatteiden kanssa. Toiseksi tuomioistuin kysyi, onko direktiivin 5 artiklan 2 kohta vastoin em. periaatteita myös, vaikka sen soveltaminen on rajattu koskemaan yksinomaan henkivakuutussopimuksia.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (8.10.2009), että direktiivin 5 artiklan 2 kohta on yhteensopiva SEUT 6 artiklan 2 kohdan kanssa. Säännöksissä ei ole kysymys unionin oikeuden mukaan kielletystä miesten ja naisten välisestä syrjinnästä. Käytettäessä sukupuolta vakuutusmaksuja määrittävänä tekijänä kyse on lähtökohtaisesti nojautumisesta sellaisiin objektiivisiin seikkoihin, joihin ei liity lainkaan sukupuoleen perustuvaa syrjintää. Direktiivin 5 artiklan 2 kohdan säännös on joka tapauksessa yhteensopiva unionin oikeuteen sisältyvien tasa-arvon ja syrjimättömyyden periaatteiden kanssa. Säännöksen tavoite on oikeutettu ja siinä säädetty poikkeus em. periaatteisiin on kyseisen tavoitteen saavuttamiseen nähden oikeasuhtainen.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Kokott* antoi ratkaisuehdotuksensa 30.9.2010.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 1.3.2011 antamassaan tuomiossa että jäsenvaltiot eivät voi pitää ilman ajallista rajoitusta voimassa poikkeusta säännöstä, jonka mukaan molempien sukupuolten maksujen ja etuuksien on oltava samat. Tuomioistuin katsoi, että direktiivin 5 artiklan 2 kohta ei ole yhteensopiva miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun ja syrjimättömyyden periaatteiden kanssa. Säännös on myös vastoin direktiivin miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun päämäärää. Tuomioistuin julisti direktiivin 5 artiklan 2 kohdan pätemättömäksi 21.12.2012 lukien.

4. Asia C-240/09, *Lesoochranárske zoskupenie*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskeva yleissopimus (Århusin yleissopimus) – Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus – Välitön oikeusvaikutus

Asian käsittely: Slovakialaisen tuomioistuimen tekemä ennakkoratkaisupyyntö koski Århusin yleissopimuksen muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskevien määräysten tulkintaa. Tuomioistuin kysyi erityisesti sitä, onko yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleella välitön oikeusvaikutus. Kyseisen määräyksen mukaan sopimuspuolten tulee varmistaa, että yleisöön kuuluvilla on mahdollisuus turvautua hallinnollisiin tai tuomioistuinmenettelyihin yksityishenkilöiden ja viranomaisten kansallisen ympäristölainsäädännön kanssa ristiriidassa olevien toimien tai laiminlyöntien tutkimiseksi uudelleen.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (22.10.2009) ja suullisessa käsittelyssä (4.5.2010), että unionin oikeus ei edellytä eikä estä sitä, että kansallisessa oikeusjärjestyksessä tunnustetaan yksityisille oikeus vedota suo-

raan yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleeseen tilanteessa, jossa on kyse viranomaisten toimenpiteistä. Joka tapauksessa määräyksellä ei voida katsoa olevan unionin oikeudessa tarkoitettua välitöntä oikeusvaikutusta.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Sharpston* antoi ratkaisuehdotuksensa 15.7.2010.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 8.3.2011 antamassaan tuomiossa, että yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleella ei ole unionin oikeudessa välitöntä oikeusvaikutusta. Tuomioistuin katsoi, että kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin tulkittava kansallisia menettelysääntöjä niin pitkälti kuin mahdollista sekä kyseisen yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen tavoitteiden että unionin oikeuteen perustuvien oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskevien tavoitteiden mukaisesti. Tarkoituksena on mahdollistaa se, että Lesoochranárske zoskupenien kaltainen ympäristönsuojelujärjestö voi riitauttaa tuomioistuimessa hallinnollisessa menettelyssä tehdyn päätöksen, joka voi olla unionin ympäristöoikeuden säännösten vastainen.

5. Asia C-283/09, *Arthur Weryński*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa annettu asetus (EY) N:o 1206/2001 – Todistajalle aiheutuvien kulujen korvaaminen

Asian käsittely: Puolalainen tuomioistuin kysyi, kumman tuomioistuimen, oikeusapupyynnön tehneen vai sen vastaanottaneen, tulee korvata todistajan kulut. Tähän liittyen kansallinen tuomioistuin kysyi vielä, onko pyynnön vastaanottaneella tuomioistuimella mahdollisuus vaatia pyynnön esittänyttä tuomioistuinta korvaamaan todistajan kulut tai asettaa ennakkomaksu ehdoksi pyynnön täyttämiselle.

Suomen kirjallisissa huomautuksissa (22.10.2009) katsottiin, että pyynnön vastaanottanut valtio on velvollinen korvaamaan todistajan kulut oman lainsäädäntönsä mukaisesti. Pyynnön vastaanottanut tuomioistuin ei saa vaatia pyynnön esittäneeltä tuomioistuimelta näiden kulujen korvaamista eikä asettaa ennakkomaksua pyynnön täyttämisen ehdoksi.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Kokott* antoi ratkaisuehdotuksensa 2.9.2010.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 17.2.2011 antamassaan tuomiossa, että oikeusapupyynnön esittäneellä tuomioistuimella ei ole velvollisuutta maksaa pyynnön vastaanottaneelle tuomioistuimelle ennakkomaksua todistajanpalkkiota varten eikä korvata jo kuullun todistajan palkkiota.

6. Asia C-462/09, *Stichting de Thuiskopie*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Tietoyhteiskunnan tekijänoikeusdirektiivi 2001/29/EY – Sopivan hyvityksen käsite

Asian käsittely: Alankomaalainen tuomioistuin pyysi unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua koskien direktiivin 2001/29/EY tulkintaa. Kansallinen tuomioistuin kysyi pääpiirteissään sitä, esitetäänkö direktiivissä perusteet, joiden nojalla on mahdollista vastata kysymykseen siitä, ketä on kansallisessa oikeudessa pidettävä 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun "sopivan hyvityksen" maksamisesta vastuussa olevana henkilönä.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (17.3.2010), että direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua ”sopivan hyvityksen” käsitettä tulee tulkita siten, että varmistetaan sisämarkkinoiden moitteeton toiminta ja taataan oikeudenhaltijoille riittävä hyvitys suojattujen aineistojen yksityisestä käytöstä. Direktiivissä ei kuitenkaan säädetä siitä, ketä on pidettävä hyvityksen maksamisesta vastuussa olevana tahona, tai siitä, miten hyvityksen kerääminen jäsenvaltiossa järjestetään. Tämä koskee myös sellaista kaukokauppaa, jossa ostaja on sijoittautunut eri jäsenvaltioon kuin myyjä.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Jääskinen* antoi ratkaisuehdotuksensa 10.3.2011.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 16.6.2011 antamassaan tuomiossa, että hyvityksen maksamisesta vastuussa olevana henkilönä on lähtökohtaisesti pidettävä sitä loppukäyttäjää, joka valmistaa yksityisesti kappaleen suojatusta teoksesta. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin ottaa käyttöön yksityistä kopiointia koskevan maksun, joka peritään niiltä henkilöiltä, jotka antavat kyseisen loppukäyttäjän käyttöön kappaleen valmistamiseen tarkoitettuja koneita, laitteita ja tarvikkeita. Sillä, että kappaleen valmistamiseen tarkoitettuja koneita, laitteita ja tarvikkeita elinkeinonharjoittajana myyvä henkilö on sijoittautunut muuhun kuin siihen jäsenvaltioon, jossa ostajat asuvat, ei ole vaikutusta kyseiseen tietyn tuloksen saavuttamista koskevaan velvollisuuteen. Jos sopivan hyvityksen periminen ostajilta ei ole mahdollista, tulee kansallista oikeutta tulkita siten, että kyseinen hyvitys voidaan periä elinkeinonharjoittajana toimivalta maksamisesta vastuussa olevalta henkilöltä.

7. Asia C-477/09, *Defossez*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskeva direktiivi 80/987/ETY – Toimivaltaisen palkkaturvajärjestelmän määrittäminen

Asian käsittely: Ranskalainen tuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen työntekijän suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa. Kysymys koski erityisesti sitä, minkä jäsenvaltion palkkaturvajärjestelmää kyseessä olevassa, rajat ylittävässä tilanteessa sovelletaan. Ensimmäisen ratkaisuvaihtoehdon mukaan jäsenvaltion rajat ylittävissä tilanteissa toimivaltainen palkkaturvajärjestelmä ja sovellettava laki määräytyvät vain direktiivin 80/987/ETY 8 a artiklan perusteella. Vaihtoehtoisesti työntekijällä voisi direktiivin 9 artikla huomioon ottaen olla oikeus vedota toisen jäsenvaltion laitoksen tarjoamaan edullisempaan palkkaturvaan tilanteessa, jossa työnantaja on vakuuttanut itsensä kyseisessä järjestelmässä ja maksaa vakuutusmaksuja kyseisen maan lainsäädännön mukaisesti.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (17.3.2010) ja suullisessa käsittelyssä (7.10.2010), että toimivaltainen palkkaturvajärjestelmä ja sovellettava laki määräytyvät direktiivin 8 a artiklan perusteella. Direktiivin mukaan työntekijä ei voi vaatia muun kuin toimivaltaisen järjestelmän mukaista palkkaturvaa, vaikka tämä palkkaturva olisi edullisempi ja työnantaja olisi vakuuttanut itsensä kyseisessä järjestelmässä ja maksaisi vakuutusmaksuja kyseisen maan lainsäädännön mukaisesti. Direktiivin 9 artiklan tarkoituksena ei ole ohjata oikeuspaikan tai sovellettavan lain valintaa. Edellä mainittu ei estä sitä, että toimivaltaisen palkkaturvajärjestelmän maksamaa palkkaturvaa voidaan täydentää toisen jäsenvaltion palkkaturvajärjestelmän piiristä saatavalla turvalla.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Mengozzi* antoi ratkaisuehdotuksensa 17.11.2010.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 10.3.2011 antamassaan tuomiossa, että asiaa on arvioitava direktiivin mukaan sellaisena kuin direktiivi on ollut ennen direktiivin 2002/74/EY, jolla direktiiviin lisättiin 8 a artikla, antamista. Tuomioistuin katsoi, että kun työnantaja ei ole sijoittautunut työntekijän työskentelyvaltioon, työnantajan kotivaltion järjestelmä vastaa kyseisessä artiklassa määritellyistä velvoitteista. Tuomioistuin katsoi lisäksi, että työntekijä voi vedota palkkaturvaan, joka on täydentävä tai vaihtoehtoinen suhteessa sen järjestelmän palkkaturvaan, joka on määritetty toimivaltaiseksi kyseisen direktiivin perusteella, kunhan tällainen turva parantaa työntekijän suojan tasoa.

8. Asia C-495/09, *Nokia Corporation*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Tuoteväärennösasetus (EY) N:o 1383/2003 – Tavaramerkit – Väärennetyt tavarat – Tulliviranomaisten toimivalta – Kauttakuljetettavat tavarat

Asian käsittely: Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuin teki unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön koskien asetuksen (EY) N:o 1383/2003 tulkintaa. Asiassa oli kyse tullin oikeudesta ottaa haltuunsa väärennetyksi epäiltyjä tavaroita, joita kuljetetaan EU:n alueen kautta, kun ei ole näyttöä siitä, että tavarat kierrätetään jäsenvaltioiden markkinoille.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (25.3.2010) ja suullisessa käsittelyssä (18.11.2010), että tullin toteuttamien turvaamistoimien edellytyksenä ei ole aineellisoikeudellisen tavaramerkkioikeuden loukkaus tai näyttö siitä, että tavaramerkkiä tullaan loukkaamaan esimerkiksi kierrättämällä kyseiset tavarat unionin alueelle. Asetuksen mukaisten turvaamistoimien toteuttamisen kannalta on riittävää, että tulli epäilee, että tavara saattaa loukata voimassa olevaa tavaramerkkiä. Tulliviranomaisten tehtävänä tuoteväärennösten valvonnassa on pitää väärennöksiksi epäillyt tavarat hallussaan niin kauan kuin on tarpeellista, jotta voidaan ratkaista, onko kyse todella teollis- tai tekijänoikeutta loukkaavasta tuotteesta.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Cruz Villalón* antoi ratkaisuehdotuksensa 3.2.2011.

Tuomio: Unionin tuomioistuin katsoi 1.12.2011 antamassaan tuomiossa, että tulliviranomaisilla on oikeus ottaa laittomasti valmistetut tavarat väliaikaisesti haltuun, jos sillä on epäilyksiä siitä, että tavaroita tultaisiin saattamaan markkinoille unionissa. Tällaiset epäilykset voivat perustua esimerkiksi siihen, että tavaran määränpäätä ei ole ilmoitettu, tavaroiden valmistajaa tai lähettäjää koskevat täsmälliset tiedot puuttuvat, yhteistyö tulliviranomaisten kanssa puuttuu tai löydetään sellaisia asiakirjoja, jotka viittaavat tavaroiden kierrättämiseen kuluttajille unionissa. Sen sijaan väärennettyjen tai laittomasti valmistettujen tavaroiden lopullisen hävittämisen edellytyksenä on näyttö siitä, että ne on tarkoitettu saatettaviksi myyntiin unionissa. Tästä näyttönä voi olla erityisesti se, että kyseisiä tavaroita on myyty asiakkaalle unionissa tai niistä on osoitettu myyntitarjous tai mainontaa kuluttajille unionissa tai kun näitä tavaroita koskevista asiakirjoista tai kirjeenvaihdosta ilmenee, että ne on tarkoitus kierrättää kuluttajille unionissa.

9. Asia C-70/10, *Scarlet Extended SA vastaan SABAM*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Tietoyhteiskunnan tekijänoikeusdirektiivi 2001/29/EY – Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annettu direktiivi 2004/48/EY – Tekijänoikeus – Internet-yhteyden tarjoajan vastuu – Vertaisverkko-ohjelmat

Asian käsittely: Belgialaisen tuomioistuimen kysymys koski sitä, salliiko unionin oikeus sen, että internet-yhteyden tarjoaja määrätään ottamaan käyttöön omalla kustannuksellaan ja ilman ajallista rajoitusta suodatusjärjestelmä, jolla seurataan kaikkea sen palvelujen kautta kulkevaa sähköistä viestintää. Erityisesti kyse oli suodatusjärjestelmästä, jolla seurattaisiin vertaisverkko-ohjelmien välityksellä tapahtuvaa viestintää ja jonka avulla tunnistetaan kaikki kyseisen verkon kautta kulkevat tekijänoikeudella suojatut tiedostot ja estetään näiden tiedostojen siirto.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (26.5.2010), että unionin oikeuden mukaan jäsenvaltiot eivät saa säätää internet-yhteyden tarjoajia koskevasta velvoitteesta ottaa käyttöön yleistä verkkoliikenteen suodatusjärjestelmää. Tekijänoikeuden haltijoilla on kuitenkin oltava riittävät oikeussuojakeinot tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Oikeussuojakeinojen on oltava oikeudenmukaisia, tasapuolisia, tehokkaita ja oikeasuhtaisia. Lisäksi niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Cruz Villalón* antoi ratkaisuehdotuksensa 14.4.2011.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 24.11.2011 antamassaan tuomiossa, että em. direktiivejä on tulkittava niin, että ne ovat esteenä sille, että intenet-yhteyden tarjoaja määrätään ottamaan käyttöön ennakkoratkaisuasiassa esillä olevan kaltainen suodatusjärjestelmä sellaisten tiedostojen siirron estämiseksi, joiden vaihtaminen loukkaa tekijänoikeutta.

10. Asia C-257/10, *Försäkringskassan vastaan Bergström*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskeva asetus (EY) N:o 1408/71 – Vanhempainrahan myöntäminen – Ansiosidonnaisen korvauksen odotusajan täyttyminen – Sveitsissä ansaittujen tulojen rinnastuminen kotimaisiin tuloihin

Asian käsittely: Ruotsalaisen tuomioistuimen esittämä ennakkoratkaisupyyntö koski henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välillä tehdyn sopimuksen sekä asetuksen (EY) N:o 1408/71 3 ja 72 artiklan tulkintaa. Kansallinen tuomioistuin pyrki ensinnäkin selvittämään, voidaanko odotusaika, joka henkilön pitää täyttää saadakseen ansiosidonnaisena korvauksena lasten hoidosta myönnettävän perhe-etuuden, täyttää kokonaisuudessaan työskentelemällä ja olemalla vakuutettu Sveitsissä. Toiseksi tuomioistuin tiedusteli, onko Sveitsissä ansaitut tulot rinnastettava kotimaisiin tuloihin arvioitaessa oikeutta tällaiseen etuuteen.

Suomen kirjallisissa huomautuksissa (16.9.2010) katsottiin, että toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan edellyttää tietyn pituisen odotus- tai vakuutuskauden täyttymistä kyseisessä jäsenvaltiossa ennen kuin oikeus ansiosidonnaisena korvauksena myönnettävään perhe-etuuteen syntyy. Jos odotus- tai vakuuskausi jää vajaaksi, toimivaltaisen valtion on otettava tarpeellisessa määrin huomioon toisessa jäsenvaltiossa tai Sveitsissä täyttyneet vakuutuskaudet. Toisen kysymyksen osalta Suomi katsoi, että Sveitsissä tai toisessa jäsenvaltiossa ansaitut tulot tulee ottaa huomioon arvioitaessa oikeutta ansiosidonnaisena korvauksena myönnettävään perhe-etuuteen. Sen sijaan tällaisen etuuden määrää laskettaessa on sallittua, että toimivaltainen laitos ottaa huomioon vain ne ansiot, jotka on saatu yksinomaan sen lainsäädännön mukaan täyttyneiltä kausilta.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Mazák* antoi ratkaisuehdotuksensa 21.6.2011.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 15.12.2011 antamassaan tuomiossa, että ansiosidonnaisena korvauksena myönnettävän perhe-etuuden vakuutuskausi voi kertyä kokonaan Sveitsissä. Toisen kysymyksen osalta tuomioistuin totesi, että perhe-etuuden tason määrittäminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan. Kun on kyse henkilöstä, joka on täyttänyt kokonaan perhe-etuuden saamisen edellyttämät työskentelykaudet toisen sopimuspuolen alueella, etuuden määrää laskettaessa on otettava huomioon se, mitä vastaavassa tilanteessa oleva Ruotsissa työskentelevä työntekijä saisi etuutena.

11. Asia C-270/10, *Lotta Gistö*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehty pöytäkirja (privilegiopöytäkirja) – Verotus – Yleinen / rajoitettu verovelvollisuus – Euroopan unionin henkilöstö – Puoliso – Verotuksellinen kotipaikka

Asian käsittely: Suomen korkein hallinto-oikeus teki unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön koskien Euroopan unionin virkamiehen perheenjäsenen verotuksellista kotipaikkaa. Privilegiopöytäkirjan 14 artiklan mukaan henkilön, joka on muuttanut toiseen jäsenvaltioon hoitaakseen tehtäviä unionin palveluksessa, verotuksellinen kotipaikka säilyy lähtövaltiossa. Määräystä sovelletaan ilman aikarajaa myös tällaisen henkilön perheenjäseniin, jotka eivät harjoita ansiotoimintaa. Sen sijaan Suomen tuloverolain 11 §:n mukaan toiseen valtioon muuttanut henkilö on Suomessa verovelvollinen vain kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä, jonka aikana hän on muuttanut pois Suomesta.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (20.9.2010), että pöytäkirjan 14 artikla on perustamissopimuksen suoraan sovellettava määräys, jolla on unionin oikeudessa tarkoitettu etusija jäsenvaltion kansalliseen lainsäädäntöön nähden. Pöytäkirjan 14 artiklan tarkoituksena on luoda unionin työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä verotuksen osalta yhdenmukainen järjestelmä, jossa tällaisia henkilöitä pidetään tuloverotuksen ja myös verosopimusten soveltamisen kannalta lähtövaltiossa asuvana. Järjestelmän toimivuus perustuu nimenomaan

siihen, että sitä sovelletaan yhdenmukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa. Näin vältetään paitsi kahdenkertainen verotus, myös tilanteet, joissa henkilöä ei pidettäisi yhdessäkään valtiossa yleisesti verovelvollisena.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 28.7.2011 antamassaan tuomiossa, että privilegiopöytäkirjan 14 artiklan nojalla jäsenvaltio, jossa henkilön kotipaikka oli ennen kuin hänen puolisonsa ryhtyi hoitamaan tehtäviään unionissa, on edelleen toimivaltainen verottamaan kyseisen henkilön tuloja, jos hän ei harjoita omaa ansiotoimintaa. Tämä ei ole ristiriidassa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa, sillä verotukselliselta kannalta arvioituna Euroopan unionin virkamiesten ja muun henkilöstön sekä heidän puolisoidensa ei voida katsoa olevan samassa tilanteessa kuin siirtotyöläisen, joka asettautuu muuhun jäsenvaltioon kuin alkuperävaltioonsa.

12. Asia C-350/10, *Nordea Pankki Suomi*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Kuudes arvonlisäverodirektiivi 77/388/ETY – Vapautus arvonlisäverosta – Rahoituslaitosten välisessä maksuliikenteessä ja arvopaperikaupan selvitystoiminnassa käytettävät SWIFT-palvelut

Asian käsittely: Suomen korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevassa asiassa Nordea Pankki Suomi Oyj oli ostanut nk. swift-palveluja SWIFT S.C.:ltä. Swift-palvelut ovat sanomanvälityspalveluja, jotka toteutetaan SWIFT:n hallinnoiman ja ylläpitämän kansainvälisen ja suojatun tiedonsiirtoverkon avulla. Nordea oli tehnyt arvonlisäveron palautushakemuksen niistä veroista, joita se oli suorittanut ostamistaan swift-palveluista käännetyn verovelvollisuuden perusteella, koska se katsoi, että palveluja on pidettävä verosta vapautettuina rahoituspalveluina. KHO esitti unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön koskien direktiivin 77/388/ETY 13 artiklan B kohdan d alakohdan 3 ja 5 alakohdan tulkintaa. KHO kysyi, tuleeko kyseisiä kohtia tulkita siten, että rahoituslaitosten välisessä maksuliikenteessä ja arvopaperikaupan selvitystoiminnassa käytettävät swift-palvelut ovat arvonlisäverosta vapautettuja.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (3.11.2010) ja asian suullisessa käsittelyssä (10.5.2011), että rahoituslaitosten välisessä maksuliikenteessä sekä arvopaperikaupan selvitystoiminnassa käytettävät swift-palvelut eivät ole vapautettuja arvonlisäverosta. SWIFT:n toiminnassa on kyse sähköiseen tiedonsiirtojärjestelmään perustuvista sanomanvälityspalveluista, joiden avulla pankit harjoittavat kansainvälistä maksuliikettä ja arvopaperikauppaa. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella tällainen palvelu ei täytä verottoman rahoituspalvelun määritelmää.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 28.7.2011 antamassaan tuomiossa, että lähtökohtaisesti ei ole estettä sille, että rahoituslaitosten ulkopuolisten toimijoiden tarjoamat palvelut vapautetaan arvonlisäverosta, jos nämä palvelut muodostavat sellaisen erillisen kokonaisuuden, joka täyttää direktiivissä kuvattujen rahoitusliiketoimien erityiset ja olennaiset tehtävät. Koska swift-palvelut ovat sähköisen sanomaliikenteen palveluja, joiden ainoa tarkoitus on tietojen välittäminen, unionin tuomioistuin katsoi, ettei niillä täytetä mitään näistä olennaisista tehtävistä. Palveluntarjoajan vastuun taloudellisten seurausten suuruudella ei ole merkitystä arvioitaessa sitä, ulottuuko vastuu rahoitusliiketoimien erityisiin ja olennaisiin osatekijöihin. Vaikka swift-palvelut olisivat useilla markkinoilla välttämättömiä vapautetun liiketoimen toteuttamiseksi, pelkästään sillä perusteella ei voida myöskään päätellä, että tätä osatekijää vastaava palvelu vapautetaan arvonlisäverosta. Unionin tuomioistuin katsoi, että rahoituslaitosten välisessä maksuliikenteessä ja arvopaperikaupan selvitystoiminnassa käytettävät swift-palvelut eivät ole arvonlisäverosta vapautettuja.

13. Asia C-371/10, *National Grid Indus*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: SEUT 49 artikla (sijoittautumisvapaus) – Yhtiön kotipaikan tai toiminnan siirtäminen toiseen jäsenvaltioon – Maastapoistumisvero – Valuuttakurssivoitto

Asian käsittely: Alankomaalainen tuomioistuin teki unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön koskien jäsenvaltion oikeutta verottaa omaisuuserien piilevää arvonnousua, kun yhtiö siirtää kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon. Kansallinen tuomioistuin kysyi, onko yhtiön saatavaan liittyvän valuuttakurssivoiton määrääminen verotettavaksi maastapoistumisen yhteydessä SEUT 49 artiklan mukaisen sijoittautumisvapauden vastaista.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (15.11.2010) ja asiassa järjestetyssä suullisessa käsittelyssä (21.6.2011) ensisijaisesti, että SEUT 49 artiklaa ei sovelleta tilanteessa, jossa yhtiö siirtää kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon. Suomi vetosi huomautuksissaan oikeuskäytäntöön, jonka mukaan jäsenvaltio voi säätää, että yritys, joka siirtää kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon, menettää asemansa lähtövaltion lainsäädännön mukaan perustettuna yhtiönä. Suomi katsoi, että pelkän verotuksen toimittaminen on lievempi seuraus maastapoistumisesta kuin yhtiön purkautuminen. Toissijaisesti Suomi katsoi, että verotuksen toimittaminen välittömästi maastapoistumisen yhteydessä on joka tapauksessa perusteltua jäsenvaltioiden välisen verotusvallan jaon turvaamiseksi. Toiseen valtioon siirrettyjen omaisuuslajien seuranta aiheuttaisi kohtuuttoman hallinnollisen taakan sekä viranomaisille että yrityksille ja lisäisi yritysten mahdollisuuksia veronkiertoon.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Kokott* antoi ratkaisuehdotuksensa 8.9.2011.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 29.11.2011 antamassaan tuomiossa, että asiassa käsillä oleva tilanne kuuluu SEUT 49 artiklan soveltamisalaan, ja että ko. kansalliset säännökset muodostavat lähtökohtaisesti kielletyn sijoittautumisvapauden rajoituksen. Tuomioistuin katsoi kuitenkin, että rajoitus on perusteltavissa verotusvallan tasapuolisen jakautumisen säilyttämisen tavoitteella. Veron määrän vahvistaminen maastapoistumishetkellä noudattaa suhteellisuusperiaatetta. Veron välitön periminen kaikissa tilanteissa taas on suhteetonta. Lainsäädännön tavoitteet voidaan saavuttaa myös järjestelmällä, jossa yrityksille annetaan mahdollisuus valita välittömän tai lykätyn veronmaksun, jossa vahvistetulle veron määrälle mahdollisesti kertyy korkoa sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti, välillä. Tällainen järjestelmä rajoittaa sijoittautumisvapautta vähemmän kuin veron välitön periminen. Jäsenvaltio voi tällaisessa järjestelmässä ottaa huomioon riskin veron kantamatta jäämisestä vaatimalla esimerkiksi pankkitakauksen antamista.

14. Yhdistetyt asiat C-411/10, *NS vastaan Secretary of State for the Home Department* ja C-493/10, *M. E. vastaan Refugee Applications Commissioner*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Turvapaikkahakemuksen käsittelyä koskeva asetus (EY) N:o 343/2003 – Jäsenvaltion vastuu turvapaikkahakemuksen käsittelystä – Päätös turvapaikanhakijan siirtämisestä toiseen jäsenvaltioon – Päätöksenteossa huomioonotettavat seikat

Asian käsittely: Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuin asiassa C-411/10, *NS*, ja irlantilainen tuomioistuin asiassa C-493/10, *E*, ovat tehneet ennakkoratkaisupyynnöt, jotka koskevat turvapaikanhakijasta vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämistä asetuksen (EY) N:o 343/2003 perusteella. Molemmissa asioissa on kyse siitä, onko jäsenvaltiolla velvollisuus ottaa vastuu turvapaikkahakemuksesta tilanteessa, jossa hakijan palauttamisen asetuksen perusteella vastuussa olevaan jäsenvaltioon voisi loukata hänen Euroopan unionin perusoikeuskirjan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisia oikeuksiaan.

Suomen kirjallisissa huomautuksissa (31.1.2011) katsottiin, että lähtökohtaisesti jäsenvaltio ei tällaisessa tilanteessa ole velvollinen arvioimaan, loukkaisiko hakijan siirtäminen vastuussa olevaan jäsenvaltioon tämän unionin oikeuden mukaisia perusoikeuksia. Jäsenvaltio on kuitenkin poikkeuksellisesti velvollinen käyttämään asetuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaista toimivaltaansa ja ottamaan vastuun hakemuksesta, mikäli voidaan pitää ilmeisenä, että hakijan siirtäminen vastaanottavaan jäsenvaltioon loukkaisi vakavasti hänen perusoikeuksiaan. Loukkauksen voivat muodostaa joko vastaanottavassa jäsenvaltiossa vallitsevat olosuhteet tai se, että on olemassa riski hakijan palauttamisesta kolmanteen valtioon, jossa häntä uhkaa kidutus tai muu epäinhimillinen kohtelu ilman mahdollisuutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Trstenjak* antoi ratkaisuehdotuksensa 22.9.2011.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 21.12.2011 antamassaan tuomiossa, että unionin oikeus on esteenä sellaiselle kumoamattomalle olettamalle, jonka mukaan jäsenvaltio, joka asetuksen mukaan on vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä, noudattaa unionin perusoikeuksia. Jäsenvaltiot eivät saa siirtää turvapaikanhakijaa hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon, jos niiden olisi pitänyt tietää, että kyseisen jäsenvaltion turvapaikkamenettelyyn ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto-olosuhteisiin liittyvistä systeemisistä puutteista johtuen turvapaikanhakija saattaa olla todellisessa vaarassa joutua epäinhimillisen ja halventavan kohtelun kohteeksi. Jäsenvaltioilla on useita asianmukaisia keinoja arvioida perusoikeuksien noudattamista ja näin ollen turvapaikanhakijalle aiheutuvia tosiasiallisia riskejä siinä tapauksessa, että hänet siirretään vastuussa olevaan jäsenvaltioon. Jollei asetuksen 3 artiklan 2 kohdan mahdollisuudesta käsitellä hakemus itse muuta johdu, jäsenvaltion, jonka olisi siirrettävä hakija turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon, mutta joka ei edellä mainituista syistä voi näin tehdä, on tutkittava asetuksen muut perusteet sen selvittämiseksi, voidaanko jokin toinen jäsenvaltio määrittää turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevaksi jäsenvaltioksi.

15. Asia C-431/09, *Airfield* ja 432/09, *Canal Digitaal*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen soveltuva tekijänoikeusdirektiivi 93/83/ETY – Tekijänoikeudet – Satelliittitelevisiopalvelut – Satelliittivälitys yleisölle

Asian käsittely: Belgialainen tuomioistuin teki unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön koskien direktiivin 93/83/ETY tulkintaa. Kansallinen tuomioistuin kysyi pääpiirteissään sitä, tarvitseeko satelliittitelevisiopalveluiden tarjoaja kyseisessä tapauksessa luvan tekijänoikeudella suojatun materiaalin lähettämiseen, ja kenen on hankittava tällainen lupa.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (22.2.2010), että direktiivin mukaan tekijänoikeuksilla suojattujen teosten satelliittivälitykselle yleisölle tulee kansallisessa lainsäädännössä edellyttää tekijän lupaa. Direktiivissä ei sen sijaan säännellä sitä, kenen nyt esillä olevassa tilanteessa on katsottava harjoittavan satelliittivälitystä ja olevan vastuussa kyseisen luvan hankkimisesta. Tätä kysymystä on arvioitava yksinomaan jäsenvaltion kansallisen oikeuden perusteella.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Jääskinen* antoi ratkaisuehdotuksensa 17.3.2011.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* katsoi 13.10.2011 antamassaan tuomiossa, että satelliittikanavapaketin tarjoajan on hankittava tekijänoikeuksien haltijoilta lupa toiminnalleen satelliittivälittämisessä, paitsi jos oikeuksien haltijat ovat sopineet lähetystoiminnan harjoittajan kanssa siitä, että kyseessä olevia teoksia välitetään yleisölle myös mainitun kanavapaketin tarjoajan välityksellä. Tällöin kanavapaketin tarjoajan toimilla ei mahdollisteta mainittujen teosten saattamista uuden yleisön saataviin.

2.1.2 Ratkaisuehdotukset

1. C-307/10, *The Chartered Institute of Patent Attorneys (CIPA)*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Tavaramerkkidirektiivi 2008/95/EY – Tavaramerkit – Tavaramerkkihakemuksessa esiintyvien tavaroiden ja palvelujen yksilöinti ja luokitus – Nizzan sopimus tavaroiden ja palvelujen luokituksesta

Asian käsittely: Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimen esittämä kysymys koskee sitä, miten tavaramerkkihakemuksessa voidaan määritellä ne tavarat ja palvelut, joiden osalta tavaramerkin antamaa suojaa haetaan. Asiassa on kyse siitä, onko direktiivin 2008/95/EY mukaan mahdollista tai jopa pakollista, että Nizzan sopimuk-

sen mukaisen luokituksen yleisnimikkeiden käytön tulkitaan kattavan kaikki kyseiseen luokkaan kuuluvat tavarat tai palvelut vai onko yleisnimikkeitä tulkittava myös tavaramerkkihakemuksessa niiden yleiskielisen merkityksen mukaisesti.

Suomi katsoi suullisissa huomautuksissaan (11.10.2011), että mikäli tavaramerkkihakemuksessa viitataan Nizzan luokituksen tietyn otsikon kaikkiin yleisnimikkeisiin, voidaan hakemuksen tulkita merkitsevän rekisteröinnin hakemista kaikkia kyseiseen luokkaan kuuluvia tavaroita tai palveluja varten, kuten myös Sisämarkkinoiden harmonisointivirasto tekee. Direktiivistä ei kuitenkaan seuraa, että jäsenvaltioilla olisi velvollisuus noudattaa tällaista tulkintaa.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Bot* katsoi 29.11.2011 antamassaan ratkaisuehdotuksessa, että edellytyksenä Nizzan luokituksen mukaisten yleisnimikkeiden käytölle on, että ne ovat itsessään riittävän selkeitä ja täsmällisiä. Tavaramerkin suoja-alan määrittelyssä ei tällaisten nimikkeiden kattamaa suoja-alaa voida johtaa Nizzan luokituksesta vaan niiden yleiskielisestä merkityksestä.

2. Asia C-406/10, *SAS Institute*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Tietokoneohjelman oikeudellisesta suojasta annetut direktiivit 91/250/ETY ja 2009/24/EY (kodifioitu toisinto) – Tietoyhteiskunnan tekijänoikeusdirektiivi 2001/29/EY – Tekijänoikeuden loukkaus – Muun kuin lähdekoodin suoja

Asian käsittely: Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuin on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön, joka koskee direktiivin 91/250/ETY 1 artiklan 2 kohdan sekä direktiivin 2001/29/EY 2 artiklan tulkintaa. Kansallisen tuomioistuimen esittämien yhdeksän ennakkoratkaisukysymyksen pääasiallisena tarkoituksena on sen selvittäminen, onko tietokoneohjelmia tekijänoikeudella suojattuina teoksina tarkasteltaessa unionin oikeuden mukaan mahdollista ottaa huomioon muuta materiaalia kuin tietokoneohjelman lähdekoodi. Toisin sanoen tapauksessa kysytään, onko kyseessä tekijänoikeudenloukkaus, jos muu kuin oikeudenhaltija laatii tietokoneohjelmasta muunnelman hyödyntämällä muuta materiaalia kuin ensimmäisen ohjelman lähdekoodia tai esimerkiksi käsikirjassa julkaistua yksityiskohtaista kuvausta koodista.

Suomen kirjallisissa huomautuksissa (1.12.2010) katsottiin, että tietokoneohjelman tekijänoikeutta ei loukata, jos muu kuin tekijänoikeuden haltija ilman pääsyä alkuperäisen ohjelman lähdekoodiin laatii tietokoneohjelman, jonka toiminnallisuus on sama kuin alkuperäisen ohjelman. Direktiivin 91/250/ETY 1 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että tietokoneohjelman koodia suojataan tekijänoikeussuojalla lähtökohtaisesti samoin kuin mitä tahansa kirjallista teosta. Tietokoneohjelman teostason saavuttamista arvioitaessa on keskityttävä vertailemaan tietokoneohjelmien lähdekoodeja. Sekä direktiivin 91/250/ETY että direktiivin 2001/29/EY mukaista suojaa arvioitaessa olennaista on, että vain teostason ylittävät elementit voivat ylittää niissä tarkoitetun tekijänoikeussuojan kynnyksen.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Bot* katsoi 29.11.2011 antamassaan ratkaisuehdotuksessa, etteivät tietokoneohjelman toiminnallisuus tai ohjelmointikieli sellaisinaan ole tekijänoikeuden suojaamaa materiaalia. Kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin tekijänoikeudenloukkausta epäillessään tapauskohtaisesti arvioitava, onko näitä ominaisuuksia kopioimalla kopioitu huomattava osa alkuperäisen ohjelman teostason ylittävistä elementeistä. Julkisasiamies katsoi, että ohjelman lähdekoodi on tekijänoikeudella suojattu.

3. Yhdistetyt asiat C-578/10–560/10, *Van Putten, Mook ja Frank*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: SEUT 21 artikla (unionin kansalaisen liikkumisvapaus) – Autoverotus – Toisessa jäsenvaltiossa rekisteröidyn auton käyttö asuinvaltiossa – Unionin oikeuden soveltamisala

Asian käsittely: Alankomaalainen tuomioistuin on tehnyt unionin tuomioistuimelle kolme ennakkoratkaisupyyntöä, jotka koskevat autoverotusta. Asiassa on kyse tilanteesta, jossa Alankomaissa asuvalta henkilöltä on peritty täysimääräinen autovero tilanteessa, jossa tämä on käyttänyt Alankomaissa lyhytaikaisesti autoa, joka on rekisteröity toisessa jäsenvaltiossa, ja jonka tämä on saanut toisessa jäsenvaltiossa asuvalta henkilöltä lainaksi. Tuomioistuin tiedustelee, onko kyseessä unionin oikeuden sääntelemä tilanne ja viittaa tältä osin SEUT 21 artiklaan.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (30.3.2011), että tilanne kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan. Suomi katsoi, ettei autoveron kantaminen kuitenkaan muodosta estettä unionin kansalaisen liikkumisvapaudelle. Alankomaiden verotuskäytäntö on joka tapauksessa perusteltavissa väärinkäytösten estämistä ja verovalvonnan toteuttamista koskevilla pakottavilla vaatimuksilla. Jos veronkantamista täysimääräisenä pidetään unionin oikeuden vastaisena, ristiriita on poistettavissa antamalla verovelvolliselle mahdollisuus saada osa verosta jälkikäteen palautetuksi, mikäli verovelvollinen osoittaa, että ajoneuvo viedään jäsenvaltiosta pysyvästi sen ulkopuolella käytettäväksi.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Kokott* katsoi 1.12.2011 antamassaan ratkaisuehdotuksessa, että tilanne kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan. Rajat ylittävän ajoneuvon lainauksen yhteydessä kannettava rekisteröintivero on omiaan johtamaan siihen, että henkilö kieltäytyy hänelle tarjotusta edusta siitä syystä, että vero saattaa muodostua moninkertaiseksi ajoneuvon lainasta saatavaan hyötyyn nähden. Vero on lisäksi syrjivä, sillä se tulee maksettavaksi ainoastaan tapauksissa, joissa lainaus tapahtuu jäsenvaltiosta toiseen, eikä tilanteissa, joissa ajoneuvoa lainataan jäsenvaltion sisällä. Autoveron kantaminen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa tilanteissa on täten vastoin SEUT 63 artiklassa turvattua pääoman vapaata liikkuvuutta. Toissijaisesti julkisasiamies katsoi, että vero rajoittaa unionin kansalaisen SEUT 21 artiklan mukaista liikkumisvapautta.

4. Asia C-604/10, *Football Dataco ym. vastaan Yahoo*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Tietokantadirektiivi 96/9/EY – Tietokannan oikeudellinen suoja – Tekijänoikeus – Jalkapallosarjojen ottelujärjestykset

Asian käsittely: Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuin on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön asiassa, joka koskee direktiivin 96/9/EY 3 artiklan 1 kohdan tulkintaa. Kansallinen tuomioistuin kysyy ensiksi, voiko jalkapallosarjojen ottelujärjestykset sisältävä tietokanta saada direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tekijänoikeussuojaa. Toiseksi kansallinen tuomioistuin kysyy, sulkeeko direktiivi pois kansalliset, muut kuin direktiivissä säädetyt tekijänoikeuden kaltaiset oikeudet tietokantoihin.

Suomen kirjallisissa huomautuksissa (31.3.2011) katsottiin ensimmäisen kysymyksen osalta, että direktiivin määritelmän mukainen tietokanta voi olla tekijänoikeudellisesti suojattu teos vain, jos sen sisältö on valittu tai järjestetty omaperäisellä tavalla. Tällä tarkoitetaan, että kukaan muu kuin tekijä ei olisi päätynyt samankaltaiseen lopputulokseen, jos olisi ryhtynyt samaa tehtävää toteuttamaan. Sille, että tietojen luominen edellyttää älyllistä ponnistusta ja taitoa, ei tule antaa merkitystä harkittaessa tekijänoikeuden syntymistä. Toisen kysymyksen osalta Suomi katsoi, että ottaen huomioon direktiivin sanamuoto ja tarkoitus (jäsenvaltioiden lainsäädännön yhtenäistäminen tietokantojen tekijänoikeussuojan osalta) direktiivi sulkee pois kansalliset tekijänoikeuden kaltaiset oikeudet tietokantoihin.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Mengozzi* katsoi 15.12.2011 antamassaan ratkaisuehdotuksessa ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen osalta, että tietokanta voi saada direktiivin 3 artiklassa tarkoitettua tekijänoikeudellista suojaa ainoastaan, jos se on tekijänsä omaperäinen henkinen luomus. Tässä tarkoituksessa ei voida ottaa huomioon tietojen luomiseen liittyviä toimia. Jalkapallosarjan ottelujärjestyksen osalta kaikkien kutakin yksittäistä ottelua koskevien tekijöiden määritteleminen on tietojen luomista. Toisen kysymyksen osalta julkisasiamies katsoi, että direktiivi estää sen, että kansallisessa oikeudessa annetaan tekijänoikeudellista suojaa tietokannalle, joka ei täytä direktiivin 3 artiklassa säädettyjä edellytyksiä.

2.1.3 Kirjallisessa tai suullisessa vaiheessa olevat asiat

1. Asia C-544/10, *Deutsches Weintor eG vastaan Land Rheinland-Pfalz*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Ravitsemus- ja terveysväitteitä koskevan asetus (EY) N:o 1924/2006 – Terveysväitteen käsite – Viini, jota markkinoidaan vatsaystävällisenä

Asian käsittely: Saksalainen tuomioistuin on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön koskien asetuksen (EY) N:o 1924/2006 tulkintaa. Asiassa on kyse viinistä, jota markkinoidaan ”vatsaystävällisenä”. Saksalainen tuomioistuin haluaa selvittää, onko ko. mainintaa pidettävä asetuksessa tarkoitettuna terveysväitteenä ottaen huomioon, että väitetty terveysvaikutus on vain tilapäinen. Tuomioistuin tiedustelee myös, että mikäli mainintaa on pidettävä terveysväitteenä, onko tällainen tulkinta yhteensopiva EU:n perusoikeuskirjan ammatinharjoittamisen- ja elinkeinonvapautta koskevien määräysten kanssa.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (18.3.2011), että kuvaus ”vatsaystävällinen” on asetuksessa tarkoitettu terveysväite. Väitettyjen terveysvaikutteiden kestolla ei ole merkitystä arvioitaessa, onko kyseessä terveysväite. Siten myös luonteeltaan tilapäiseen vaikutukseen viittaavat väitteet kuuluvat asetuksen soveltamisalaan. Esitetty terveysväite ”vatsaystävällinen” on asetuksen vastainen, koska asetuksessa on kielletty terveysväitteiden liittäminen yli 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäviin juomiin. Perusoikeuskirjan määräykset eivät ole esteenä tällaiselle tulkinnalle.

2. Asia C-591/10, *Littlewoods Retail Ltd. ym. vastaan Her Majesty’s Commissioners for Revenue & Customs*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Unionin oikeuden vastaisesti maksetun arvonlisäveron palauttamien – Palautukselle maksettava korko – Oikeus korvaukseen rahamäärän käyttöarvoa ilmentävästä koronkorosta

Asian käsittely: Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuin on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön asiassa, joka koskee unionin oikeuden vastaisesti maksetun arvonlisäveron palautukselle maksettavaa korkoa. Pääasiassa kantajana olevat yhtiöt katsovat, että ne ovat oikeutettuja saamaan palautukselle maksettavan koron lisäksi palautettavan rahamäärän käyttöarvoa ilmentävän koronkoron. Ensiksi tuomioistuin haluaa selvittää, onko kansallisessa lainsäädännössä säädetty oikeuskeino unionin oikeuden mukainen, jos tämä oikeuskeino sisältää vain liikaa maksettujen pääomien palautuksen ja yksinkertaisen koron näille pääomille. Toiseksi tuomioistuin tiedustelee, tulisiko oikeuskeinon sisältää myös koronkorko tai muu hyvitys.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (4.4.2011), että sellainen kansallisessa lainsäädännössä säädetty oikeuskeino, joka sisältää liikaa maksettujen arvonlisäverojen pääomien palautuksen ja yksinkertaisen koron näille pääomille, on lähtökohtaisesti unionin oikeuden mukainen. Koron maksuun ja suuruuteen liittyvistä kysymyksistä voidaan säätää jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä, edellyttäen kuitenkin, että tämä tapahtuu tehokkuusperiaatteen ja vastaavuusperiaatteen mukaisesti.

3. Asia C-615/10, *InsTiimi Oy*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: SEUT 346 artikla (jäsenvaltion keskeiset turvallisuusedut) – Julkisia hankintoja koskeva direktiivi 2004/18/EY – Neuvoston vuonna 1958 laatima aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden luettelo – Julkinen hankinta – Puolustushankinnat – Hankinnan kohteen käyttötarkoitus – Kääntöpöytä – Sotilaallinen käyttö

Asian käsittely: Suomen korkeimman hallinto-oikeuden tekemä ennakkoratkaisupyyntö koskee viranomaisten mahdollisuutta jättää noudattamatta hankintadirektiivin mukaisia menettelyjä SEUT 346 artiklan nojalla. Kyseisen artiklan mukaan jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeellisiksi keskeisten turvalli-

suusetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan. Asiassa on kyse siitä, oliko sotilaallisiin tutkimustarkoituksiin tilatun kääntöpöydän hankinnassa kyse tilanteesta, jossa kyseistä poikkeusta voitiin soveltaa.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (31.3.2011) ja suullisessa käsittelyssä (12.12.2011), että arvioinnin lähtökohdan muodostaa vuoden 1958 neuvoston päätökseen sisältyvä luettelo aseista, ammuksista ja sotatarvikkeista. Kyseistä luetteloa tulkittaessa on otettava huomioon, että teknologinen kehitys on johtanut siihen, että sotilas- ja siviilipuolen sovelluksissa käytetään yhä useammin samantyyppistä teknologiaa. Näin ollen pelkästään se, että tiettyä teknologiaa voidaan hyödyntää siviilipuolen sovelluksissa, ei sulje pois SEUT 346 artiklan mukaisen poikkeuksen soveltamista. Merkitystä on annettava muun muassa laitteiston käyttötarkoitukselle ja sille, voidaanko kyseisen hankinnan tietojen pohjalta muuten päätellä jäsenvaltion keskeiset turvallisuusedut vaarantavia seikkoja.

4. Asia C-22/11, *Finnair Oyj vastaan Lassooy*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Asetus lentomatkustajille annettavasta korvauksesta ja avusta (EY) N:o 261/2004 – Matkustajan oikeus korvaukseen – Lennolle pääsyn epääminen – Työtaistelutoimenpiteistä johtuva lennon peruuttaminen

Asian käsittely: Suomen korkein oikeus on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön asiassa, joka koskee matkustajan asetuksen (EY) N:o 261/2004 mukaista oikeutta korvaukseen lennolle pääsyn epäämisen johdosta tilanteessa, jossa epäämisen syynä on kaksi päivää aikaisemmin tapahtuneesta työtaistelutoimenpiteestä seurannut lentojen uudelleenjärjestely. Pääasiassa vastapuolena oleva Lassooy on katsonut, että häneltä on evätty pääsy lennolle asetuksen 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla, minkä vuoksi Finnair on velvollinen suorittamaan hänelle asetuksen mukaisen korvauksen. KKO tiedustelee, minkälaisin edellytyksin lennolle pääsyn epäämistä koskevat asetuksen 2 artiklan j kohta ja 4 artikla tulevat sovellettaviksi. KKO haluaa myös selvittää asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen ajallisen ulottuvuuden.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (29.4.2011), että asetuksen 4 artikla soveltuu kaikissa tilanteissa, joissa asianmukaisesti lennolle ilmoittautuneen matkustajan pääsy lennolle on evätty ilman, että siihen on ollut asetuksen 2 artiklan j kohdassa tarkoitettu hyväksyttävä syy. Hyväksyttävät syyt lennolle pääsyn epäämiseksi ovat ensi sijassa matkustajaan liittyviä, joten työtaistelutoimenpide ei lähtökohtaisesti voi olla sellainen. Ei ole kuitenkaan poissuljettua, että muutkin kuin matkustajaan liittyvät syyt voisivat tulla kyseeseen hyväksyttävinä syinä. Lentoliikenteen harjoittaja voi tietyin rajoituksin vapautua vastuustaan 5 artiklan 3 kohdan nojalla poikkeuksellisissa olosuhteissa peruuttamansa lennon lisäksi myös myöhemmän lennon matkustajien osalta.

5. Asia C-33/11, *A*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Kuudes arvonlisäverodirektiivi 77/388/ETY – Tavaran yhteisöhankinta – Ilma-alus / lentokone – Vapautus arvonlisäverosta

Asian käsittely: Suomen korkein hallinto-oikeus on tehnyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön koskien direktiivin 77/388/ETY 15 artiklan 6 kohtaa, jonka mukaan ilma-alusten luovutus pääasiallisesti kansainvälistä lentoliikennettä vastiketta vastaan harjoittavalle lentoyhtiölle on vapautettu arvonlisäverosta. Asiassa on olennaisesti kyse siitä, onko lentokoneen hankinta vapautettu arvonlisäverosta, kun kyseistä konetta käytetään tilauslentoliikenteessä eikä reittiliikenteessä. Toiseksi KHO tiedustelee, koskeeko vapautus arvonlisäverosta tilannetta, jossa ostajana oleva yhtiö ei itse harjoita kansainvälistä lentoliikennettä, vaan alus on luovutettu toisen, kansainvälistä tilauslentoliikennettä harjoittavan yhtiön käyttöön.

Suomen kirjallisissa huomautuksissa (10.5.2011) katsottiin ensinnäkin, että vapautus koskee myös sellaista liikelentoyhtiötä, joka vastiketta vastaan harjoittaa pääasiallisesti kansainvälistä tilauslentoliikennettä yritysten ja

yksityishenkilöiden tarpeita varten. Toiseksi Suomi katsoi, että vapautus koskee vain sellaisia ilma-alusten luovutuksia, jotka tapahtuvat suoraan pääasiallisesti kansainvälistä lentoliikennettä vastiketta vastaan harjoittavalle lentoyhtiölle. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä direktiivin 15 artiklan poikkeusperusteita on tulkittu suppeasti eikä vapautusta siten tule ilma-alustenkaan kohdalla laajentaa koskemaan edeltävässä myyntiportaassa tapahtuvia luovutuksia.

6. Asia C-48/11, *A*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: SEUT 49 artikla (sijoittautumisoikeus) – Suomalaisen ja norjalaisen yhtiön toteuttama osakevaihto – EVL 52f §:n mukainen osakevaihdon verovapaus – ETA-sopimuksen 31 artikla (sijoittautumisoikeus) ja 40 artikla (pääomien vapaa liikkuvuus)

Asian käsittely: Suomen korkein hallinto-oikeus on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön asiassa, joka koskee osakevaihdon verokohtelua. Asia koskee tilannetta, jossa suomalainen osakeyhtiö on luovuttanut osakkeitaan norjalaiselle yhtiölle saaden vastineeksi norjalaisen yhtiön osakkeita. Kansallisen lainsäädännön mukaan osakevaihtoa ei pidetä yhtiön verotuksessa luovutuksena, jos osakkeet hankkivan tai vaihdon kohteena olevan yhtiön kotipaikat ovat Euroopan unionin jäsenvaltioissa. KHO haluaa selvittää, onko osakevaihtoa kohdeltava verotuksessa vastaavalla tavalla neutraalisti ETA-sopimuksen sijoittautumisvapautta ja pääomien vapaata liikkuvuutta koskevat määräykset huomioon ottaen myös silloin, kun osakevaihdossa osakkeet hankkivan yhtiön kotipaikka on ETA-valtiossa.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (18.5.2011), että osakevaihtoa, jossa suomalainen osakeyhtiö luovuttaa norjalaiselle yhtiölle omistamansa suomalaisen yhtiön osakkeet saaden vastikkeena norjalaisen yhtiön liikkeeseen laskemia osakkeita, on tarkasteltava ETA-sopimuksen sijoittautumisvapautta koskevien määräysten näkökulmasta. Tapauksen kaltaisessa tilanteessa, jossa kansallisessa lainsäädännössä säädettyä osakevaihdon verovapautta ei ole ulotettu koskemaan ETA-valtioita, ei ole kyse sijoittautumisvapauden kielletystä rajoituksesta.

7. Asia C-84/11, *Susisalo ym.*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: SEUT 49 artikla (sijoittautumisoikeus) – Helsingin yliopiston apteekki – Sivuapteekin perustaminen

Asian käsittely: Suomen korkein hallinto-oikeus on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön asiassa, joka koskee Helsingin yliopiston apteekin (YA) sivuapteekkilupajärjestelmää. Pääasiassa KHO:ssa valittajina olevat apteekkarit Susisalo ym. katsovat, että Suomen kansallinen lainsäädäntö on ristiriidassa SEUT 49 artiklan kanssa, koska YA:n sivuapteekkien perustamisedellytykset ja yksityisten apteekkien sivuapteekkien perustamisedellytykset eroavat toisistaan. KHO haluaa ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään selvittää, rajoittavatko YA:n ja yksityisten apteekkien sivuapteekkien perustamisedellytyksissä olevat erot sijoittautumisvapautta. Jos unionin tuomioistuin katsoo, että kyseessä on sijoittautumisvapauden rajoitus, KHO tiedustelee toisessa kysymyksessään voiko tämä rajoitus kuitenkin olla perusteltavissa ottaen huomioon YA:n erityistehtävät, jotka liittyvät lääkehuoltoon ja farmasian opetukseen. Lisäksi KHO kysyy, voidaanko YA:a sen edellä mainituista lakisääteisistä erityistehtävistä johtuen pitää SEUT 106 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottavana yrityksenä ja onko sijoittautumisvapauden rajoitus perusteltavissa tällä seikalla.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (21.6.2011) vastauksena ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen, että SEUT 49 artikla muodostaa lähtökohtaisesti esteen Suomen lääkelain apteekkien toimilupajärjestelmää koskevien säännösten soveltamiselle. Tämä este johtuu kuitenkin toimilupajärjestelmän kokonaisuudesta, eikä sillä, että YA:n sivuapteekkien perustamisedellytykset poikkeavat yksityisten apteekkien sivuapteekkien perustamisedellytyksistä ole SEUT 49 artiklan kannalta itsenäistä merkitystä. Toisen ennakkoratkaisukysymyk-

sen osalta Suomi katsoi, että järjestelmä on perusteltavissa yleisen edun mukaisten pakottavien syiden nojalla, erityisesti väestön varman ja laadukkaan lääkehuollon takaamiseksi. YA:n sivuapteekkien perustamisedellytyksiä koskeva erityissääntely vastaa tähän tavoitteeseen tarkoituksenmukaisella ja suhteellisella tavalla. YA:n sivuapteekkilupajärjestelmä pohjautuu objektiivisiin arviointiperusteisiin, ja siinä asetetaan lupaviranomaisen harkintavallalle riittävät rajat unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössään edellyttämällä tavalla. Suomi ei katsonut tarpeelliseksi vastata ennakkoratkaisupyynnön SEUT 106 artiklan 2 kohtaa koskevaan osaan.

8. Asia C-112/11, *Ebookers.com Deutschland GmbH vastaan Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä annettu asetus (EY) N:o 1008/2008 – Lentomatkojen välittäminen matkaportaalin kautta internetissä – Varausmenettely – Valinnaiset lisämaksut – Matkan peruuntumisvakuutus

Asian käsittely: Saksalainen tuomioistuin on tehnyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön, joka koskee asetuksen (EY) N:o 1008/2008 tulkintaa. Asiassa on kyse internetin välityksellä tapahtuvasta lentomatkan varaamisesta ja matkaan liittyvien kolmannelle osapuolelle tilitettävien lisämaksujen liittämistä lopulliseen asiakkaalta veloitettavaan yhteishintaan ns. opt-out-menetelmällä. Kansallinen tuomioistuin haluaa selvittää, käsittääkö asetuksen 23 artiklan 1 kohta, jonka mukaan valinnaiset lisämaksut on ilmoitettava selkeästi, avoimesti ja yksiselitteisesti varausmenettelyn alussa, ja asiakkaan on voitava hyväksyä ne vapaaehtoisesti, myös sellaiset lentomatkoihin yhteydessä olevat maksut, jotka aiheutuvat kolmansien suorituksista ja jotka lentomatkan välittäjä perii lentomatkustajalta yhteishinnassa yhdessä lentomatkan kanssa.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (22.6.2011), että asetuksen 23 artiklan 1 kohta käsittää myös sellaiset lentomatkojen yhteydessä olevat lisämaksut, jotka aiheutuvat kolmansien suorittamista suorituksista ja jotka lentomatkan välittäjä perii lentomatkustajalta yhteishinnan yhteydessä lentohinnan kanssa. Tarkasteltavan kaltaista lennon yhteydessä tilattavaa ja maksettavaa peruutusvakuutusta tulee pitää asetuksessa tarkoitettuna lisämaksuna. Asiakkaan tulisi voida hyväksyä vakuutus vapaaehtoisesti. Siten lisämaksun valitseminen automaattisesti asiakkaan puolesta opt-out-menetelmällä ja maksun sisällyttäminen matkan lopulliseen hintaan on asetuksen vastaista.

9. Asia C-123/11, *A oy*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: SEUT 49 ja 54 artikla (sijoittautumisvapaus) – Ruotsalaisen tytäryhtiön sulautuminen suomalaiseen emoyhtiöön – Tappioiden siirtyminen rajat ylittävässä sulautumisessa

Asian käsittely: Suomen korkein hallinto-oikeus on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön asiassa, joka koskee tappioiden siirtymistä tytäryhtiöltä emoyhtiölle rajat ylittävässä sulautumisessa. Asiassa on kyse tilanteesta, jossa ruotsalainen, tappiollista liiketoimintaa harjoittanut tytäryhtiö sulautuu suomalaiseen emoyhtiöönsä. KHO tiedustelee ensinnä, edellyttävätkö SEUT 49 ja 54 artikla sitä, että toisessa jäsenvaltiossa asuneen yhtiön siellä harjoitetun toiminnan sulautumista edeltävien vuosien tappiot voidaan vähentää vastaanottavan yhtiön verotuksesta. Toiseksi KHO kysyy, onko SEUT 49 ja 54 artiklalla vaikusta siihen, onko vähennettävän tappion määrä laskettava vastaanottavan yhtiön asuinvaltion verolainsäädännön mukaan vai pidetäänkö vähennettävinä tappioina sulautuvan yhtiön asuinvaltion lain mukaan siellä vahvistettuja tappioita.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (17.6.2011), että SEUT 49 ja 54 artikla eivät edellytä, että vastaanottava yhtiö saa verotuksessaan vähentää siihen sulautuneen toisessa jäsenvaltiossa asuneen yhtiön siellä harjoitetun toiminnan tappiot sulautumista edeltäneiltä vuosilta. Vähennysoikeuden epääminen on perusteltavissa yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä, erityisesti verotusvallan turvaamisella ja jäsenvaltioiden verotusvallan jaon säilyttämisellä. Suomi katsoi myös, että SEUT 49 ja 54 artikla eivät ole esteenä sille, että jäsenvaltio, jossa

vastaanottava yhtiö asuu, edellyttää vähennettävän tappion määrän laskemista vastaanottavan yhtiön asuinvaltion verolainsäädännön mukaisesti.

10. Asia C-170/11, *Lippens ym.*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa annettu asetus (EY) N:o 1206/2001 – Asetuksen eksklusiivisuus

Asian käsittely: Alankomaalainen tuomioistuin on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön asiassa, joka koskee asetuksen (EY) N:o 1206/2001 tulkintaa. Ennakkoratkaisupyynnöllä kansallinen tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko jäsenvaltion tuomioistuin aina velvollinen soveltamaan asetusta tilanteessa, jossa todistelutarkoituksessa kuultava henkilö oleskelee muussa kuin oikeudenkäyntivaltiossa, vai voiko se soveltaa myös kansallisen prosessioikeuden mukaista toimintatapaa, kuten kutsua todistajan saapumaan henkilökohtaisesti oikeuteen.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (13.7.2011), että todistajan kuuleminen sanktion tai muun pakkokeinon uhalla on toteutettava oikeusaputeitse siten kuin asetuksessa säädetään tilanteessa, jossa tuomioistuin on päättänyt kuulla todistajana henkilöä, joka oleskelee toisessa jäsenvaltiossa ja joka ei ole aikeissa saapua vapaaehtoisesti tuomioistuimeen kuultavaksi. Todisteluasetus on sanotussa tilanteessa yksinomainen/velvoittava (*exclusive*/*mandatory*), eikä oikeudenkäyntivaltion lainsäädäntöä todistajan velvollisuudesta saapua tuomioistuimeen kuultavaksi täten ole mahdollista soveltaa.

11. Asia C-215/11, *Szyrocka*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Asetus (EY) N:o 1896/2006 eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta – Eurooppalainen maksamismääräysmenettely – Maksamismääräyshakemuksen muodolliset vaatimukset – Korot

Asian käsittely: Puolalainen tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta, sovelletaanko maksamismääräyshakemukseen ainoastaan asetuksessa (EY) N:o 1896/2006 säädettyjä, hakemuksen muotoa koskevia vaatimuksia vai tulevatko näiden lisäksi myös kansallisesta lainsäädännöstä seuraavat muotovaatimukset sovellettaviksi. Lisäksi tuomioistuin kysyy, voiko menettelyssä vaatia päävaateen lisäksi maksettavaksi nk. avoimia korkoja eli sellaisia korkoja, jotka lasketaan erääntymispäivästä alkaen siihen saakka, kunnes maksu suoritetaan.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (7.9.2011), että asetuksessa säädetään kaikista yksityiskohdista, jotka eurooppalaista maksamismääräystä koskevan hakemuksen tulisi sisältää. Lisäksi Suomi katsoi, että maksamismääräystä koskevassa hakemuksessa voidaan päävaateen lisäksi vaatia maksettavaksi kaikki korot, mukaan lukien niin kutsutut avoimet korot.

12. Asia C-220/11, *Star Coaches*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Matkatoimistoihin sovellettava erityisjärjestelmä – Soveltaminen myös muihin kuin suoraan matkustajalle myytäviin palveluihin – Matkatoimiston käsite – Kuljetusyhtiö

Asian käsittely: Tšekkiläinen tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta, sovelletaanko direktiivin 2006/112/EY 306 artiklassa tarkoitettua matkatoimistoja koskevaa erityisjärjestelmää ainoastaan matkailupalveluiden loppukäyttäjille suoritettaviin palveluihin (matkustajalähtöinen tulkinta) vai myös muille henkilöille suoritettaviin palveluihin (asiakaslähtöinen tulkinta). Jälkimmäisessä tapauksessa kyse voi olla esimerkiksi

myynnistä toiselle matkatoimistolle edelleenmyyntiä varten tai yrityksen henkilöstölleen ostamista matkoista. Jäsenvaltiot soveltavat tältä osin erityisjärjestelmää eri tavoin. Tapauksessa on kyse samasta asiasta kuin komission Suomea vastaan nostamassa kanteessa C-309/11.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (26.8.2011) että erityisjärjestelmää tulee soveltaa asiakaslähtöisen tulkinnan mukaisesti kaikkien matkailupalveluiden myyntiin riippumatta siitä, mihin tarkoitukseen ostaja palvelun hankkii. Kyseinen tulkinta toteuttaa paremmin erityisjärjestelmän tavoitteet, joita ovat verotuksen yksinkertaistaminen ja verotulojen kohdentuminen siihen jäsenvaltioon, jossa palvelu tosiasiallisesti suoritetaan.

13. Asia C-321/11, *Iberia Líneas Aéreas de España S.A*.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Asetus lentomatkustajille annettavasta korvauksesta ja avusta (EY) N:o 261/2004 – Lennolle pääsyn epääminen – Kuluttajansuoja – Yhdenvertaisen kohtelun periaate

Asian käsittely: Espanjalainen tuomioistuin on tehnyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön koskien lentomatkustajien kuluttajansuojaa. Ennakkoratkaisupyyntö liittyy tilanteeseen, jossa lentoyhtiö on evännyt matkustajilta pääsyn jatkolennolle siitä syystä, että kyseisten matkustajien aiempi lento on myöhästynyt aikataulusta ja lentoyhtiö on, arvioituaan virheellisesti kyseisten matkustajien myöhästyvän jatkolennolta, luovuttanut heidän paikkansa toisille henkilöille. Asiassa on kyse siitä, onko tällaista tilannetta pidettävä asetuksessa (EY) N:o 261/2004 tarkoitettuna lennolle pääsyn epäämisenä, josta lentoyhtiön on asetuksen mukaan suoritettava matkustajalle vakiokorvaus.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (15.11.2011), että asetuksessa tarkoitettu lennolle pääsyn epäämisen käsite kattaa edellä kuvattu tilanteen. Käsitettä ei tule tulkita suppeasti eikä sen tule rajoittua vain ylivaraustilanteisiin vaan asetuksen sanamuodon mukaisesti kaikkiin niihin tilanteisiin, joissa kieltäydytään kuljettamasta matkustajaa lennolla, vaikka tämä on ilmoittautunut lennolle asetuksen 3 artiklan 2 kohdan ehtojen mukaisesti. Lennolle pääsyn epäämisen käsitteen kannalta ei siten lähtökohtaisesti ole merkitystä sillä, mistä syystä pääsy lennolle on evätty, jos matkustaja on toteuttanut asetuksessa edellytetyt velvollisuutensa. Jos matkustajaa tällöin kieltäydytään kuljettamasta, kyseessä on lennolle pääsyn epääminen. Poikkeuksen muodostavat ainoastaan tilanteet, joissa lennolle pääsyn epäämiselle on hyväksyttävät syyt, kuten terveys- tai turvallisuusnäkökohdat tai puutteelliset matkustusasiakirjat.

14. Asia C-322/11, *K*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: SEUT 63 ja 65 artikla (pääomien vapaa liikkuvuus) – Henkilökohtaisen tulon verotus – Suomessa yleisesti verovelvollinen – EU-maassa sijaitsevan kiinteistön luovutustappio – Vähennysoikeus Suomessa

Asian käsittely: Suomen korkeimman hallinto-oikeuden tekemä ennakkoratkaisupyyntö koskee toisessa jäsenvaltiossa aiheutuneiden luovutustappioiden vähentämisoikeutta Suomessa. Pääasiassa on kyse siitä, voiko K, joka on Suomessa yleisesti verovelvollinen, vähentää Suomessa veronalaisista luovutusvoitoistaan Ranskassa sijaitsevan kiinteistön myynnistä aiheutuneen tappion. KHO tiedustelee, onko pääomien vapaan liikkuvuuden vastaista, jos vähennysoikeus evätään, kun K kuitenkin saisi tietyin edellytyksin tehdä tällaisen vähennyksen Suomessa sijaitsevan vastaavan kiinteistön luovutustappiosta.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (18.10.2011), että verokohtelu perustuu tällaisissa tilanteissa tulon ja tappion symmetriseen verotusvallan jakamiseen jäsenvaltioiden välillä. Jos Suomessa yleisesti verovelvollinen saa tuloa Ranskassa sijaitsevasta kiinteistöstä, on tulo verosopimuksen mukaan verovapaata Suomessa. Vastaavasti luovutuksesta syntyvä tappio on Suomen verotuksessa vähennyskelvoton. Näin ollen vähennysoikeuden puuttuminen nyt esillä olevan kaltaisessa tilanteessa ei ole pääomien vapaan liikkuvuuden vastaista. Siinäkin tapauksessa, että unionin tuomioistuin katsoisi kyseessä olevan pääomien vapaan liikkuvuuden rajoitus, rajoi-

tusta on kuitenkin pidettävä hyväksyttävänä jäsenvaltioiden välisen verotusvallan tasapainoisen jakautumisen ja verojärjestelmän johdonmukaisuuden säilyttämiseksi sekä tappioiden kaksinkertaisen vähentämismahdollisuuden estämiseksi.

15. Yhdistetyt asiat C-356/11 ja C-357/11, *O ja S*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: SEUT 20 artikla (unionin kansalaisuus) – Perheenyhdistäminen – Kolmannen valtion kansalainen – Oleskelulupa – Toimeentuloedellytys – Perusoikeudet

Asian käsittely: Suomen korkein hallinto-oikeus on esittänyt unionin tuomioistuimelle kahdessa käsiteltävänään olevassa asiassa samansisältöisen ennakkoratkaisukysymyksen, joka koskee kolmannen valtion kansalaisen oleskelulupahakemusta ja mahdollisuutta perheenyhdistämiseen tilanteessa, jossa hakijan aviopuolison huollossa oleva lapsi on Euroopan unionin kansalainen. KHO pyrkii selvittämään, onko unionin kansalaisuuden perustava SEUT 20 artikla esteenä sille, että kolmannen valtion kansalaiselta evätään oleskelulupa toimeentulon puuttumisen vuoksi tilanteessa, jossa tämän aviopuolisolla on huollossaan lapsi, joka on unionin kansalainen. Lisäksi KHO tiedustelee, onko asioissa mahdollisesti merkitystä seikoilla, jotka liittyvät henkilöiden perhetilanteeseen, mm. asumiseen yhdessä.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (20.10.2011) ensisijaisesti, että käsillä olevat tilanteet eivät kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan. Tilanteet on erityisesti erotettava unionin tuomioistuimen asiassa C-34/09, *Ruiz Zambrano*, antamassa tuomiossa käsillä olleesta tilanteesta. Lisäksi asiassa C-434/09, *McCarthy*, annetusta tuomiosta käy ilmi, että oleskeluluvan epäämistä kolmannen valtion kansalaiselta ei voida pitää unionin kansalaisuutta koskevien määräysten vastaisena, jos oleskelun epääminen ei vaikuta unionin kansalaisen oikeuteen käyttää pääosaa tälle asemansa perusteella kuuluvista oikeuksista tai tämän oikeuteen liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella. Toissijaisesti huomautuksissa katsottiin, että jos pääasioiden tilanteiden katsottaisiin kuuluvan unionin oikeuden soveltamisalaan, EUT-sopimuksen tai Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräyksistä ei kuitenkaan voitaisi kyseisissä tilanteissa johtaa oikeutta perheenyhdistämiseen.

16. Asia C-358/11, *Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Jätedirektiivi 2008/98/EY - Asetus (EY) N:o 1907/2006 kemikaalien rekisteröinnistä, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH) – Jätteen käsite – Ongelmajäte – Uudelleenkäyttö – Pitkospuut

Asian käsittely: Suomen korkein hallinto-oikeus on tehnyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön, joka koskee Käsivarren Lapissa sijaitsevan Raittijärven pitkospuupolun ympäristövaikutuksia. Polku on rakennettu käyttäen sen alusrakenteessa arseenilla (tarkemmin CCA-liuoksella) kyllästettyjä, aiemmin puhelinpylväinä käytettyjä, puupylväitä. Ennakkoratkaisukysymyksissä on kyse muun muassa siitä, ovatko puupylväät nykyisessä käyttömuodossaan pitkospuiden rakenteena unionin oikeuden mukaan jätettä sekä siitä, miten unionin kemikaalilainsäädäntö (asetus (EY) N:o 1907/2006) mahdollisesti vaikuttaa asian arviointiin. Asiassa tulevat tarkasteltaviksi myös kysymykset siitä, milloin ongelmajäte voi lakata olemasta jätettä ja miten laajasti unionin kemikaalilainsäädäntöä on yhdenmukaistettu. KHO nostaa esiin myös kysymyksiä unionin kemikaalilainsäädännön suhteesta kansalliseen ympäristönsuojelulainsäädäntöön.

Suomen kirjallisissa huomautuksissa (3.11.2011) katsottiin muun muassa, että jätteen luokittelusta vaaralliseksi ei voida suoraan päätellä, että esineestä tai aineesta aiheutuu direktiivin 2008/98/EY 6 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettuja haitallisia kokonaisvaikutuksia ympäristölle tai terveydelle. Lisäksi katsottiin, että asetuksella (EY) N:o 1907/2006 voi pääasian kaltaisissa olosuhteissa olla merkitystä arvioitaessa sitä, lakkaako jäte olemasta jätettä direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Esiin tuotiin myös näkemys, jonka mukaan asetuksen 67 artiklalla on yhdenmukaistettu valmistusta, markkinoille saattamista tai käyttöä koskevat vaatimukset asetuksen 128 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla siten, että CCA-kyllästettyjen puupylväiden asetuksen mu-

kaista uudelleenkäyttöä ei voida estää ympäristönsuojelua koskevien kansallisten säännösten perusteella. Lisäksi katsottiin, että asetuksessa luetellaan tyhjentävästi kaikki CCA-liuoksella kyllästetyn puun käyttökohteet.

17. Asia C-395/11, *BLV Wohn- und Gewerbebau*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Arvonlisäverodirektiivit 77/388/ETY ja 2006/112/EY - Käännetty arvonlisäverovelvollisuus rakennusalalla – Saksalle osoitettu päätös 2004/290/EY – Oikeus muodostaa alaryhmiä ja mahdolliset rajoitukset

Asian käsittely: Saksalainen tuomioistuin on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön, jossa pyydetään tulkitsemaan neuvoston päätöstä 2004/290/EY, jolla Saksalle annettiin lupa soveltaa rakennusalalla käännettyä verovelvollisuutta. Tuomioistuin pyrkii selvittämään päätöksessä olevan rakennustyön käsitteen tulkintaa sekä sitä, annetaanko päätöksessä Saksalle oikeus soveltaa poikkeusta vain tiettyihin alaryhmiin. Mikäli näin on, tuomioistuin tiedustelee, kohdistuuko alaryhmien perustamiseen rajoituksia. Lisäksi tuomioistuin kysyy, minkälaisia seurauksia kielletystä alaryhmien muodostamisesta aiheutuu.

Suomi esitti kirjallisissa huomautuksissaan (15.11.2011), että vaikka esillä oleva ennakkoratkaisupyyntö koskee Saksalle annettua päätöstä, kyseinen päätös on myöhemmin korvattu direktiivin 2006/112/EY säännöksellä, ja siten käsillä olevassa asiassa esitetyillä tulkinnoilla voi olla merkitystä myös em. direktiivin tulkinnan kannalta. Huomautuksissa tuotiin ensinnä esiin seikkoja, joiden nojalla katsottiin, että esillä olevan kaltaisessa rakennustyössä on pääsääntöisesti kyse palvelusta. Lisäksi todettiin, että perustettaessa alaryhmiä, jäsenvaltioon ei kohdistu rajoituksia; jäsenvaltion on voitava rajata ja kohdentaa toimenpide oikeaan kohderyhmään kansallisista olosuhteista riippuen. Huomautuksissa katsottiin vielä, että jos kansallisen oikeuden säännös on jätettävä soveltamatta ainoastaan yksittäisen verovelvollisen hyväksi, eli jos esillä olevan kaltaisessa tilanteessa käännettyä arvonlisävelvollisuutta jätetään soveltamatta ostajaan, on myyjän verotusta voitava vastaavasti oikaista.

18. Yhdistetyt asiat C-457/11 – C-460/11, *VG Wort ym.*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: Tietoyhteiskunnan tekijänoikeusdirektiivi 2001/29/EY – Kappaleen valmistaminen valokuvaustekniikalla tai samanlaiset vaikutukset omaavalla menetelmällä – Sopiva hyvitys – Hyvitysmaksun periminen kirjoittimista ja tietokoneista

Asian käsittely: Saksalainen tuomioistuin on esittänyt unionin tuomioistuimelle useita ennakkoratkaisukysymyksiä, jotka koskevat direktiivin 2001/29/EY ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdan sekä niissä käytetyn käsitteen ”sopiva hyvitys” tulkintaa. Kyseisillä säännöksillä annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää poikkeuksista tekijän yksinoikeuteen valmistaa kappaleita teoksesta. Jäsenvaltiota voivat säätää oikeudesta valmistaa paperille tai samankaltaiselle alustalle kappaleita, jotka on tehty käyttämällä valokuvaustekniikkaa tai muuta menetelmää, jolla on samanlaiset vaikutukset (a alakohta) sekä oikeudesta valmistaa kappaleita yksityiskäyttöön (b alakohta). Kummankin poikkeuksen käyttöönoton edellytyksenä on, että tekijät saavat sopivan hyvityksen.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (22.12.2011), että direktiivin 5 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukainen poikkeus koskee vain analogisen kappaleen valmistamista analogisesta alkuperäiskappaleesta. Kappaleen valmistaminen kirjoittimella tai tietokoneella ei siten kuulu kyseisen poikkeuksen ja siihen liittyvän sopivan hyvityksen piiriin. Suomi katsoi myös, että direktiivin säännökset edellyttävät teknisten toimenpiteiden ja niiden soveltamatta jättämisen ottamista huomioon direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun sopivan hyvityksen osalta. Jäsenvaltioilla on direktiivin mukaan oikeus huomioida hyvitysmaksuissa myös se, onko tekijällä ollut mahdollisuus estää yksityisestä kopioinnista syntyvä haitta. Lisäksi katsottiin, että sopivan hyvityksen piiriin ei kuulu sellainen vastikkeellinen tai vastikkeeton kappaleen valmistaminen, joka tapahtuu tekijän ja käyttäjän välisellä sopimuksella.

2.2 SUOMEA VASTAAN NOSTETUT KANTEET

Tämä jakso koskee SEUT 258 artiklaan perustuvia, jäsenyysvelvoitteiden laiminlyöntiä koskevia rikkomuskanteita, jotka komissio on nostanut Suomea vastaan. Jaksossa 2.2.1 esitetään asiat, joissa on kertomuskaudella annettu tuomio. Jaksossa 2.2.2 esitellään ne kirjallisessa tai suullisessa vaiheessa olevat asiat, joissa on tehty toimenpiteitä vuoden 2011 aikana.

Euroopan komissio voi **SEUT 258 artiklan** perusteella nostaa jäsenvaltiota vastaan jäsenyysvelvoitteiden laiminlyöntiä koskevan **rikkomuskanteen** unionin tuomioistuimessa, jos se katsoo, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille unionin oikeuden mukaan kuuluvan velvollisuuden. Kanteen nostamista edeltävät aina komission jäsenvaltiolle antama virallinen huomautus ja perusteltu lausunto.

2.2.1 Tuomiot

1. Asia C-405/09, *komissio vastaan Suomi*

Kanteen kohde: Yhteisön omien varojen asetus (EY, Euratom) N:o 1150/2000 – Tullikoodeksi (ETY) N:o 2913/92 – Asianosaisen kuuleminen – Tileihin kirjaaminen jälkitullaustilanteessa – Jälkitullauksessa noudatettavat määräajat

Asian käsittely: *Komissio* katsoi kanteessaan (20.10.2009), että Suomi on laiminlyönyt asetuksen (EY, Euratom) N:o 1150/2000 ja tullikoodeksin (ETY) N:o 2913/92 mukaiset velvollisuutensa, koska se kuulee velallista jälkitullaustilanteessa ja kirjaa tullien määrän tileihin vasta sen jälkeen, kun kuuleminen on suoritettu. Tämä viivästyttää komission mukaan omien varojen toteamista ja tulouttamista.

Suomi katsoi vastineessaan (4.12.2009) ja vastaajan vastauksessaan (2.3.2010), että komission kanne tulisi hylätä. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että velallisen kuuleminen jälkitullaustilanteessa on unionin oikeuden mukaista. Tullien määrän kirjaaminen tileihin ei ole viivästynyt kuulemismenettelyn vuoksi, koska tullien lainmukainen määrä ja tullivelallinen eivät ole vielä tiedossa kuulemismenettelyn alkaessa. Näin ollen myöskään omien varojen toteamisessa ja tuloutuksessa ei ole syntynyt viivästyksiä.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* hyväksyi 7.4.2011 antamallaan tuomiolla komission kanteen. Tuomioistuin katsoi, että Suomen viranomaisten jälkitullaustilanteissa noudattama kuulemiskäytäntö ei ole asetuksen ja tullikoodeksin säännösten mukainen. Tuomioistuin katsoi, että jäsenvaltioiden on todettava unionin oikeus saada omiin varoihinsa kuuluva maksu heti, kun tulliviranomaisilla on käytettävissään tarvittavat tiedot ja ne voivat näin ollen laskea tullivelasta johtuvien tullien määrän ja osoittaa velallisen. Tämä on tuomioistuimen mukaan mahdollista silloin, kun tulliviranomaiset antavat maksuvelvolliselle tiedoksi minkä tahansa nimisen hallintotoimen, jossa todetaan, ettei kaikkia tullivelkoja tai osaa niistä ole maksettu, ja ilmoitetaan se tullien määrä, joka tulliviranomaisten mielestä on lain mukaan kannettava.

2. Asia C-380/10, *komissio vastaan Suomi*

Kanteen kohde: EU:n paikkatietojärjestelmän (INSPIRE) perustamisesta annetun direktiivin 2007/2/EY täytän-

töönpano

Asian käsittely: *Komissio* katsoi kanteessaan (29.7.2010), että Suomi ei ole Ahvenanmaan maakunnan osalta antanut direktiivin 2007/2/EY täytäntöön panemiseksi tarpeellisia lakeja ja muita säädöksiä.

Suomi myönsi vastineessaan (8.9.2010) komission kanteen oikeaksi. Direktiivin täytäntöönpano on viivästynyt.

Määräys: *Unionin tuomioistuin* poisti asian rekisteristä 17.3.2011 antamallaan määräyksellä komission peruutettua kanteensa.

2.2.2 Kirjallisessa tai suullisessa vaiheessa olevat asiat

1. Asia C-342/10, *komissio vastaan Suomi*

Kanteen kohde: SEUT 63 artikla ja ETA-sopimuksen 40 artikla (pääomien vapaa liikkuvuus) – Ulkomaisten eläkerahastojen Suomesta saamien osinkojen verotus

Asian käsittely: *Komissio* katsoo kanteessaan (7.7.2010), että Suomi rikkoo pääomien vapaata liikkuvuutta koskevia määräyksiä, koska ulkomaisille eläkerahastoille maksettuja osinkoja verotetaan syrjivästi. Komission mukaan ulkomaisten eläkerahastojen Suomesta saamia osinkoja verotetaan ankarammin kuin kotimaisten eläkerahastojen saamia osinkoja pääasiallisesti siitä syystä, että ulkomaisilla eläkerahastoilla ei ole oikeutta vastaaviin vähennyksiin kuin kotimaisilla eläkerahastoilla.

Suomi kiisti komission kanteen vastineessaan (22.9.2010) ja vastaajan vastauksessaan (24.2.2011). Suomi katsoi, ettei ulkomaisten eläkerahastojen Suomesta saamia osinkoja veroteta syrjivästi. Siltä osin kuin ulkomaisia ja kotimaisia eläkerahastoja kohdellaan eri tavoin, erilainen kohtelu on SEUT 65 artiklan perusteella sallittua. Suomesta osinkotuloja saavat ulkomaiset eläkerahastot eivät ole komission tarkoittamien vähennysten osalta tilanteessa, joka olisi objektiivisesti arvioiden rinnastettavissa Suomessa yleisesti verovelvollisten eläkerahastojen tilanteeseen.

2. Asia C-74/11, *komissio vastaan Suomi*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Ryhmärekisteröinti – Muiden kuin verovelvollisten oikeus liittyä arvonlisäveroryhmään – Ryhmärekisteröintijärjestelmän rajoittaminen tiettyihin toimialoihin

Asian käsittely: Ryhmärekisteröinti tarkoittaa, että yhden jäsenvaltion alueelle sijoittautuneita henkilöitä, jotka ovat oikeudellisesti itsenäisiä, mutta joilla on läheiset rahoitukselliset, taloudelliset ja hallinnolliset suhteet toisiinsa, käsitellään yhtenä verovelvollisena. *Komissio* katsoo kanteessaan (17.2.2011), että Suomen arvonlisäverolain ryhmärekisteröintiä koskevat säännökset ovat direktiivin 2006/112/EY 9 ja 11 artiklan vastaisia ensinnä, koska niissä sallitaan muiden kuin verovelvollisten liittyminen verovelvollisuusryhmään ja toiseksi, koska niissä rajoitetaan kyseinen ryhmärekisteröintijärjestelmä koskemaan ainoastaan rahoitus- ja vakuutuspalvelujen tarjoajia.

Suomi kiisti komission kanteen vastineessaan (12.4.2011) ja vastaajan vastauksessaan (8.9.2011). Suomi katsoi, että ryhmään voi kuulua myös ei-verovelvollisia henkilöitä, koska verovelvollisella voi normaalistikin olla sekä arvonlisäveron alaista toimintaa että muita toimintoja. Yksittäisten toimijoiden tarkastelun sijaan olennaista on, että ryhmä muodostaa hallinnollisen ja rahoituksellisen kokonaisuuden. Mahdollisuus ottaa ryhmään mukaan muita kuin verovelvollisia edistää arvonlisäverotuksen neutraalisuutta, koska arvonlisäverotus ei tällöin vaikuta tapaan, jolla toiminnat on edullisinta organisoida. Suomi katsoi myös, että direktiivin 11 artiklan sanamuodosta

tai tarkoituksesta ei seuraa, että ryhmärekisteröinnin olisi oltava mahdollinen kaikilla aloilla, jos se otetaan käyttöön. Ryhmärekisteröinnin käyttöönotto on jäsenvaltiolle direktiivissä säädetty mahdollisuus, jota jäsenvaltio voi soveltaa suppeasti tai laajasti edellyttäen, että verotuksen neutraalisuus ei vaarannu.

3. Asia C-309/11, *komissio vastaan Suomi*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Matkatoimistoihin sovellettava erityisjärjestelmä – Soveltaminen myös muihin kuin suoraan matkustajalle myytäviin palveluihin

Asian käsittely: *Komissio* katsoo kanteessaan, että Suomi rikkoo direktiivin 2006/112/EY 306–310 artiklan mukaista matkatoimistojen erityisjärjestelmää, koska Suomessa erityisjärjestelmää sovelletaan myös silloin, kun matkapalvelu myydään muulle taholle kuin matkustajalle (asiakaslähtöinen tulkinta). Komission mukaan matkatoimistojen erityisjärjestelmää sovelletaan ainoastaan matkailupalveluihin, jotka matkatoimisto suorittaa suoraan loppukäyttäjille (matkustajalähtöinen tulkinta). Komissio on nostanut samalla perusteella kanteen myös kahdeksaa muuta jäsenvaltiota vastaan. Komissio katsoo erityisesti, että erityisjärjestelmää ei tule soveltaa silloin, kun matkatoimisto myy matkailupalvelun toiselle matkatoimistolle edelleenmyyntiä varten.

Suomi kiisti komission kanteen vastineessaan (1.9.2011) ja vastaajan vastauksessaan (22.12.2011). Suomi katsoi, että komission kanne perustuu vain direktiivin eräiden kieliversioiden sanamuotoon. Tilanteessa, jossa direktiivin eri kieliversiot poikkeavat toisistaan, säännöksiä tulee Suomen näkemyksen mukaan tulkita direktiivin ja erityisjärjestelmän tavoitteiden mukaisesti. Asiassa on kiistatonta, että asiakaslähtöinen tulkinta toteuttaa paremmin matkatoimistojen erityisjärjestelmän tavoitteet, joita ovat verotuksen yksinkertaistaminen ja verotulojen kohdentuminen siihen jäsenvaltioon, jossa palvelu tosiasiallisesti suoritetaan.

2.3 VALITUSASIAT

Seuraava jakso koskee valituksia, jotka on tehty unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisuista. Kertomuskauden aikana ei ole annettu yhtään tuomiota tai ratkaisuehdotusta valitusasioissa, joissa Suomi olisi osallistunut asian käsittelyyn jo unionin yleisessä tuomioistuimessa. Kirjallisessa vaiheessa on yksi valitusasia, joka esitellään jaksossa 2.3.1. Niitä valitusasioita, joissa Suomi on väliintulijana, käsitellään jaksossa 2.4.

> Unionin yleisen tuomioistuimen antamiin tuomioihin voidaan **hakea muutosta** unionin tuomioistuimelta oikeuskysymysten osalta. Valittajina voivat olla asian kokonaan tai osittain hävinneet osapuolet ja eräin edellytyksin myös muut tahot. Samassa asiassa ensimmäisessä oikeusasteessa väliintulijana olleet tahot ovat asian osapuolia myös valitusvaiheessa.

2.3.1 Kirjallisessa tai suullisessa vaiheessa olevat asiat

1. Asia C-305/11 P, *Suomi vastaan komissio ja LPN*

Valituksen kohde: Unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-29/08, *LPN vastaan komissio*, antama tuomio – Avoimuusasetus (EY) N:o 1049/2001 – Århus-asetus (EY) N:o 1367/2006

Asian käsittely: *Suomi* on 25.11.2011 tehnyt valituksen unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-29/08, *LPN vastaan komissio*, antamasta tuomiosta. Asia koskee erityisesti asetuksen (EY) N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan mukaisten tutkintatoimien tarkoitusten suojaa koskevan poikkeuksen soveltamista. Suomi katsoi valituksessaan, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomio on asetuksen vastainen, koska siinä on hyväksytty yleinen olettama, jonka mukaan toimielin voi olla luovuttamatta jäsenyysvelvoitteiden rikkomista koskevan menettelyn asiakirjoja pyytäjille tutkimatta asiakirjoja konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti. Suomi katsoi myös, että unionin yleinen tuomioistuin arvioi tuomiossaan ylivoimaisen yleisen edun olemassaoloa virheellisesti.

2.4 VÄLIINTULOT

Tässä jaksossa esitellään ne unionin tuomioistuimessa ja unionin yleisessä tuomioistuimessa nostetut suorat kanteet, joissa Suomi on väliintulijana asettunut tukemaan toista asian osapuolista. Joukossa on sekä muita jäsenvaltioita vastaan nostettuja rikkomuskanteita että unionin säädöksiä koskevia kumoamiskanteita. Jaksossa 2.4.1 esitellään asiat, joissa on kertomuskautena annettu tuomio, ja jaksossa 2.4.2 kirjallisessa tai suullisessa vaiheessa olevat asiat.

Jäsenvaltio voi aina tehdä **väliintulon** unionin tuomioistuimessa tai unionin yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevassa suorassa kanneasiassa. Jäsenvaltio voi tehdä väliintulon esimerkiksi komission toista jäsenvaltiota vastaan käynnistämässä SEUT 258 artiklan mukaisessa kanneasiassa tai jäsenvaltion tai yksityisen tahon komissiota vastaan nostamassa SEUT 263 artiklan mukaisessa kumoamiskanteessa. Myös valitusasioissa on mahdollista tehdä väliintulo. Jäsenvaltion tulee väliintulollaan aina tukea jotakin asian osapuolista.

2.4.1 Tuomiot

1. Asia T-29/08, *LPN vastaan komissio*

Kanteen kohde: Avoimuusasetus (EY) N:o 1049/2001 – Århus-asetus (EY) N:o 1367/2006 – Asiakirjajulkisuus – Ympäristötieto – Tutkintatoimien tarkoituksen suoja – Ylivoimainen yleinen etu

Asian käsittely: Kantaja vaati kanteessaan (18.1.2008), että unionin yleinen tuomioistuin kumoaisi komission päätöksen, jolla komissio kieltäytyi luovuttamasta kantajan pyytämiä asiakirjoja vedoten asetuksen (EY) N:o 1049/2001 mukaiseen tutkintatoimien suojaa koskevaan poikkeukseen asiakirjajulkisuudesta. Kantajan pyytämät asiakirjat liittyivät komission Portugalia vastaan käynnistämään, ns. luontodirektiivin 92/43/EY rikkomista koskeneeseen valvontamenettelyyn. Komissio katsoi, että asiakirjojen luovuttaminen vaarantaisi komission ja jäsenvaltion välisen luottamuksen valvontamenettelyn puitteissa ja siten näiden tutkintatoimien tarkoituksen.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (26.8.2008) ja suullisessa käsittelyssä (5.10.2010) kantajaa. Suomi katsoi, että ympäristötietoa koskevien asiakirjapyyntöjen käsittelyssä tulee huomioida muun muassa ympäristötiedon saatavuutta koskevien Århusin yleissopimuksen ja asetuksen (EY) N:o 1367/2006 tavoitteet. Näillä tavoitteilla on merkitystä tulkittaessa avoimuusasetuksen mukaisia poikkeuksia asiakirjajulkisuudesta sekä erityisesti arvioitaessa sitä, edellyttääkö avoimuusasetuksessa tarkoitettu ylivoimainen yleinen etu asiakirjojen luovuttamista. Suomi katsoi, että komissio oli laiminlyönyt velvollisuutensa arvioida konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti, kuuluivatko pyydetyt asiakirjat poikkeusperusteen piiriin. Komissio oli lisäksi laiminlyönyt velvollisuutensa soveltaa

avoimuusasetuksen poikkeusperusteita suppeasti. Komissio ei myöskään ollut täyttänyt velvollisuuttaan tutkia, edellyttääkö ylivoimainen yleinen etu asiakirjojen luovuttamista ja voidaanko asiakirjat luovuttaa osittain.

Tuomio: *Unionin yleinen tuomioistuin* hylkäsi kanteen 9.9.2011 antamallaan tuomiolla. Yleinen tuomioistuin katsoi, että analogisesti asiassa C‑139/07 P, *komissio vastaan Technische Glaswerke Ilmenau*, 29.6.2010 annetun ratkaisun kanssa on hyväksyttävä yleinen olettama, jonka mukaan tiedon antaminen hallintomenettelyn asiakirja-aineistossa olevien asiakirjojen sisällöstä vahingoittaisi lähtökohtaisesti tutkintatoimien tarkoituksen suojaa. Näin ollen oli riittävää, että komissio tarkisti, oliko tätä yleistä olettamaa sovellettava kaikkiin kyseessä oleviin asiakirjoihin, ilman että sen oli välttämättä tutkittava etukäteen konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti kaikkien näiden asiakirjojen sisältöä. Komissio ei ollut tehnyt virhettä, kun se ei ollut ottanut huomioon ympäristötietojen erityisluonnetta arvioidessaan tietojen antamista mahdollisesti edellyttävää ylivoimaista yleistä etua. Århus-asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti suljetaan pois mahdollisuus huomioida ympäristöpäästöihin liittyvien tietojen avoimuuden edistämistavoite, kun kyseessä on jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettely.

2. Asia T-471/08, *Toland vastaan Euroopan parlamentti*

Kanteen kohde: Avoimuusasetus (EY) N:o 1049/2001 – Asiakirjajulkisuus – Tutkinta- ja tilintarkastustoimien suoja – Ylivoimainen yleinen etu

Asian käsittely: Irlantilainen Toland nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa Euroopan parlamenttia vastaan kanteen (23.10.2008), jossa hän vaati, että Euroopan parlamentin varapuhemiehen tekemä päätös kumotaan siltä osin kuin siinä evätään oikeus tutustua Euroopan parlamentin sisäisen tarkastuksen yksikön kertomukseen, jonka otsikkona on "Tarkastuskertomus Euroopan parlamentin jäsenten avustajakorvauksista".

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (2.9.2009) sekä suullisessa käsittelyssä (7.12.2010) kantajaa. Suomi katsoi, että parlamentti ei ollut päätöksessään selvittänyt, millä tavoin asiakirjan luovuttaminen vaarantaisi tilintarkastustoimien tai päätöksenteon suojaa parlamentin väittämällä tavalla. Lisäksi Suomi katsoi, että parlamentti ei ollut arvioinut sitä, edellyttikö ylivoimainen yleinen etu joka tapauksessa asiakirjan luovuttamista.

Tuomio: *Unionin yleinen tuomioistuin* hyväksyi kanteen 7.6.2011 antamallaan tuomiolla. Tuomioistuimen mukaan parlamentti ei osoittanut riidanalaisessa päätöksessään riittävällä tavalla, että oikeus tutustua sisäisen tarkastuksen yksikön kertomukseen vahingoitti sen tilitarkastustoimien tai päätöksenteon suojaa. Tuomioistuin katsoi myös, että parlamentti ei ollut arvioinut riittävästi, edellyttikö ylivoimainen etu asiakirjan luovuttamista joka tapauksessa.

3. Asia C-506/08 P, *Ruotsi vastaan komissio (MyTravel Group)*

Valituksen kohde: Unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-403/05, *MyTravel Group plc* antama tuomio – Avoimuusasetus (EY) N:o 1049/2001 – Asiakirjajulkisuus – Päätöksentekomenettelyn suoja – Oikeudellisen neuvonannon suoja – Ylivoimainen yleinen etu

Asian käsittely: Ruotsi teki valituksen (14.11.2008) unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-403/05, *MyTravel Group plc*, antamasta tuomiosta. Ruotsi vaati unionin tuomioistuinta kumoamaan ensimmäisen tuomiolauselman 2 kohdan. Lisäksi Ruotsi vaati kumoamaan komission päätökset kieltäytyä antamasta MyTravel Group plc:lle oikeutta tutustua yhtäältä komission ns. Airtours-tuomion johdosta perustaman työryhmän raporttiin ja sen valmistelumateriaaliin ja toisaalta muihin Airtours/First Choice -asian asiakirja-aineiston asiakirjoihin.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (2.9.2009) ja suullisessa käsittelyssä (7.10.2010) Ruotsia. Suomi katsoi, että väitetty päätöksentekomenettelyn vaarantuminen on osoitettava konkreettisesti ja yksityiskohtaisesti. Yleisen tuomioistuimen toimielimen perusteluvelvollisuudelle asettama standardi oli liian matala. Oikeudellisen neu-

vonannon suojaan liittyvää poikkeusperustetta oli samaten sovellettu liian kategorisesti ja hypoteettisesti. Yleisen tuomioistuimen tuomiossa ei lisäksi arvioitu kysymystä siitä, oliko riidanalaisessa päätöksessä varmistuttu siitä, oliko asiakirjojen luovuttaminen yleisen ylivoimaisen edun vuoksi perusteltua.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Kokott* antoi ratkaisuehdotuksensa 3.3.2011.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* hyväksyi valituksen 21.7.2011 antamallaan tuomiolla ja kumosi unionin yleisen tuomioistuimen tuomion siltä osin, kuin siinä oli hylätty MyTravel Groupin kanne komission asiakirjojen luovuttamista koskevien kielteisten päätösten kumoamisesta. Unionin tuomioistuin kumosi komission päätökset siltä osin kuin niissä oli vedottu päätöksentekomenettelyn suojaa ja oikeudellisen neuvonannon suojaa koskeviin asetuksen (EY) N:o 1049/2001 poikkeusperusteisiin. Niiltä osin kuin yleinen tuomioistuin ei ollut tutkinut komission kielteisen päätöksensä tueksi esittämiä perusteluja, unionin tuomioistuin palautti asian yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

4. Asia T-82/09, *Dennekamp vastaan Euroopan parlamentti*

Kanteen kohde: Väliintulohakemuksen tekeminen – Asiakirjajulkisuus – Avoimuusasetuksen (EY) N:o 1049/2001 4 artiklan 1 kohdan b alakohdan poikkeusperuste ja sen suhde henkilötietoasetukseen (EY) N:o 45/2001

Asian käsittely: Hollantilainen Dennekamp nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen (20.2.2009), jossa hän vaati, että Euroopan parlamentin tekemä asiakirjajulkisuutta koskeva päätös kumotaan. Päätöksellä Euroopan parlamentti oli evännyt kantajalta oikeuden tutustua asiakirjoihin, joista käy ilmi ketkä Euroopan parlamentin jäsenet ovat lisäeläkejärjestelmän jäseniä, ketkä olivat lisäeläkejärjestelmän jäseniä 1.9.2005 sekä keiden osalta parlamentti maksaa kuukausittaisia maksuja lisäeläkejärjestelmän puitteissa.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (20.10.2009) kantajaa. Suomi katsoi, että asetuksen (EY) N:o 1049/2001 ja asetuksen (EY) N:o 45/2001 suhde tulee määritellä *Bavarian Lager*-tuomiosta ilmenevällä tavalla. Parlamentti ei ollut osoittanut, että pyydettyjen tietojen luovuttaminen konkreettisesti ja tosiasiallisesti vaarantaisi parlamentin jäsenten yksityiselämän suojaa. Lisäksi asiaan liittyvä julkinen etu puolsi asiakirjojen luovuttamista.

Tuomio: *Unionin yleinen tuomioistuin* hylkäsi kanteen 23.11.2011 antamallaan tuomiolla. Tuomioistuin totesi avoimuusasetuksen ja henkilötietoasetuksen suhteesta, ettei kummassakaan ole säännöksiä, joissa säädettäisiin nimenomaisesti jommankumman asetuksen ensisijaisuudesta suhteessa toiseen. Näin ollen lähtökohta on se, että kumpaakin asetusta sovelletaan täysimääräisesti. Vaikka avoimuusasetuksessa asetetaan pääsäännöksi yleisön oikeus tutustua toimielinten asiakirjoihin, tästä on säädetty tiettyjä poikkeuksia muun muassa henkilötietojen suojaamiseksi. Tuomioistuin katsoi, että kantajan pyytämissä tiedoissa oli kyse nimenomaan henkilötietoasetuksessa suojatuista henkilötiedoista. Tuomioistuin totesi, ettei henkilötietoja ollut tullut kantajan tapauksessa luovuttaa, sillä kantaja ei ollut henkilötietoasetuksen 8 artiklan mukaisesti osoittanut, että tietojen luovuttaminen on tarpeen.

5. Asia C-255/09, *komissio vastaan Portugali*

Kanteen kohde: EY 49 artikla (palvelujen vapaa liikkuvuus) – Sairaanhoitokulujen korvaaminen – Muu kuin sairaalahoito

Asian käsittely: *Komissio* katsoi kanteessaan (9.7.2009), että Portugali rikkoo EY 49 artiklaa, koska se ei ole mahdollistanut muusta kuin sairaalahoidosta toisessa jäsenvaltiossa aiheutuneiden sairauskulujen korvaamista. Komission mukaan asiasta tulisi nimenomaisesti säätää eikä korvaamisen edellytykseksi saa asettaa ennakkoluvan myöntämistä.

Suomi teki väliintulohakemuksen (28.9.2009) tukeakseen Portugalia. Suomi ei jättänyt asiassa väliintulokirjel-

mää.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus: *Julkisasiamies Trstenjak* antoi ratkaisuehdotuksensa 14.4.2011.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* hyväksyi komission kanteen 27.10.2011 antamallaan tuomiolla. Tuomioistuin katsoi, että Portugali ei ole noudattanut EY 49 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole asetuksessa (EY) N:o 1408/71 säädettyjä tilanteita lukuun ottamatta säätänyt mahdollisuudesta saada korvausta sellaisesta toisessa jäsenvaltiossa muualla kuin sairaalassa saadusta sairaanhoidosta, joka ei edellytä kansallisessa lainsäädännössä tyhjentävästi lueteltujen suurten ja kalliiden laitteiden käyttämistä, tai koska se edellyttää ennakkolupaa korvauksen saamiseksi kyseisestä hoidosta.

6. Asia T-436/09, *Dufour vastaan Euroopan keskuspankki*

Kanteen kohde: Avoimuusasetus (EY) N:o 1049/2001 – Asiakirjajulkisuus – EKP:n päätös EKP/2004/3 asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi – Asiakirjan määritelmä – Sähköiset tietokannat

Asian käsittely: Dufour nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen (29.10.2009) Euroopan keskuspankkia vastaan ja vaati, että tuomioistuin kumoaa EKP:n tekemän päätöksen siltä osin kun siinä evätään kantajalta oikeus tutustua EKP:n sähköisiin tietokantoihin. EKP oli perustellut kielteistä päätöstään sillä, etteivät hakijan pyytämät, tietokannassa olevat tiedot muodosta asiakirjaa EKP:n asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi tekemän päätöksen EKP/2004/3 3 a artiklassa tarkoitetulla tavalla.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (3.6.2010) sekä asian suullisessa käsittelyssä (7.6.2011) kantajaa. Suomi katsoi ensinnä, että EKP oli tulkinnut asiakirjan käsitettä liian suppeasti. EKP:n päätöksen asiakirjan määritelmä vastaa täysin asetuksen (EY) N:o 1049/2001 vastaavaa määritelmää ja näin ollen käsitteitä tulee tulkita yhdenmukaisesti. Suomi katsoi, ettei asiakirjan käsite edellytä asiakirjan olemassaoloa itsenäisenä tiedostona tietokannassa. Tiedonsaantioikeus ulottuu mihin tahansa hakuavaimen perusteella ilman uusia ohjelmointitoimia muodostettavissa olevaan tallenteeseen riippumatta siitä, käyttääkö viranomainen samanlaista hakua toiminnassaan. Suomi katsoi toiseksi, että EKP:n olisi tullut yksilöidä pyydetyt asiakirjat siltä osin kuin ne täyttivät asiakirjan määritelmän ja soveltaa niihin em. päätöksen säännöksiä soveltuvin osin. Kolmanneksi Suomi totesi, että vastaaja on riidanalaisessa päätöksessään rikkonut SEUT 296 artiklassa tarkoitettua perusteluvelvollisuutta.

Tuomio: *Unionin yleinen tuomioistuin* katsoi 26.10.2011 antamassaan tuomiossa, että EKP oli noudattanut perusteluvelvollisuuttaan evätessään kantajalta oikeuden tutustua sähköisiin tietokantoihin. Perustelujen hyväksyttävyyden osalta tuomioistuin kuitenkin totesi, että EKP oli tulkinnut asiakirjan käsitettä liian suppeasti. Tuomioistuin katsoi, että tietokannassa olevat tiedot muodostavat asiakirjan päätöksen EKP/2004/3 3 a artiklassa tarkoitetulla tavalla. Tuomioistuin kumosi EKP:n riidanalaisen päätöksen sillä perusteella, että se perustui väärään lain soveltamiseen.

7. Asia C-458/09 P, *Italia vastaan komissio*

Valituksen kohde: Unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-211/05 antama tuomio – Valtiontuki – Tuen käsite – Verojärjestelmän valikoivuus – Verokannustin – Jäsenvaltioiden veroautonomia

Asian käsittely: Italian tekemä valitus (20.11.2009) koski unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-211/05 antamaa tuomiota, jolla se hylkäsi Italian nostaman kanteen komission tekemän valtiontukipäätöksen kumoamiseksi. Komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessään, että Italiassa käytössä ollut väliaikainen verokannustinjärjestelmä, jota sovellettiin yhtiöihin, jotka listautuvat säännellyille eurooppalaisille markkinoille tiettynä ajanjaksona, oli sääntöjenvastaista ja yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea. Italia vetosi kanteensa tueksi useisiin virheisiin menettelyssä ja valtiontuen käsitteen tulkinnassa.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (1.10.2010) Italiaa. Kirjelmässä rajoituttiin tarkastelemaan kysymystä, voidaanko kyseistä verojärjestelmää pitää valtiontukisäännöissä tarkoitetulla tavalla valikoivana toimenpiteenä. Suomi katsoi ensinnä, että komissio oli virheellisesti määritellyt toimenpiteen valikoivaksi eduksi, koska veroetu oli lähtökohtaisesti kaikkien niiden yritysten käytettävissä, jotka eivät vielä olleet listautuneet pörssiin. Toiseksi se, että verotuksessa sai vähentää määrän, joka ylitti todelliset kustannukset, ei yksistään tee tuesta valikoivaa. Kolmanneksi, veroedun säätäminen määräaikaiseksi oli välttämätöntä kannustinvaikutuksen aikaansaamiseksi. Neljänneksi Suomi katsoi, että yleinen tuomioistuin ja komissio olivat virheellisesti todenneet, että veronalennus suosii Italiassa toimivia yrityksiä verrattuna niihin yrityksiin, joita ei veroteta Italiassa. Tältä osin Suomi viittasi verotuksen alueperiaatteeseen ja siihen, että jäsenvaltioilla on oikeus määritellä verojärjestelmänsä sisältö, kunhan se kohtelee kaikkia kyseisen jäsenvaltion alueelle sijoittautuneita yrityksiä syrjimättömästi. Jäsenvaltiolla on oikeus myöntää sellaisia veroetuja, jotka eivät ole käytössä muissa jäsenvaltioissa.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* hylkäsi valituksen 24.11.2011 antamallaan tuomiolla. Verotoimenpiteen valikoivuuden osalta unionin tuomioistuin totesi, että valtiontuen määritelmän täyttymisen kannalta on riittävää, että näytetään toteen edes yhden komission päätöksessä mainitun valikoivuusperusteen oikeellisuus. Tuomioistuin katsoi, että kyseessä oleva veroetu oli valikoiva ainakin sillä perusteella, että sen voimassaoloaika oli niin lyhyt, että vain rajattu joukko yrityksiä saattoi käytännössä hyötyä siitä. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi – ilman että sen oli tarpeen tutkia muita valikoivuuden tueksi esitettyjä perusteluja –, että yleinen tuomioistuin ei tehnyt virhettä hyväksyessään komission näkemyksen toimenpiteen valikoivuudesta.

8. Asia C-90/10, *komissio vastaan Espanja*

Kanteen kohde: Luontodirektiivi 92/43/ETY – Natura 2000 -verkosto – SAC-alueiden muodostaminen – Suojelun painopisteiden määrittely

Asian käsittely: *Komissio* katsoi kanteessaan (16.2.2010), että Espanja ei ole vahvistanut suojelun painopisteitä erityisten suojelutoimien alueilla (SAC-alueet) direktiivin 4 artiklan 4 kohdan mukaisesti. Komissio esitti myös muita väitteitä.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (11.10.2010) Espanjaa. Suomi rajasi väliintulonsa koskemaan komission direktiivin 4 artiklan 4 kohtaa koskevaa väitettä ja vaati kanteen hylkäämistä tältä osin. Suomi katsoi, että kyseinen säännös ei sisällä komission tarkoittamaa velvoitetta ”vahvistaa SAC-alueita koskevat suojelun painopisteet”. Koska Espanja on osoittanut SAC-alueet, kyseisestä säännöksestä ei aiheudu muita velvoitteita Espanjalle. Direktiivin kieliversioissa on tältä osin eroja. Suomen tulkinta on suomenkielisen kieliversion mukainen ja myös muut kieliversiot mahdollistavat tämän tulkinnan. Lisäksi direktiivin tavoite ja systematiikka tukevat Suomen tulkintaa.

Tuomio: *Unionin tuomioistuin* hyväksyi komission kanteen 22.9.2011 antamallaan tuomiolla. Unionin tuomioistuin totesi, että asiassa ei ole tarpeen lausua siitä kysymyksestä, pitääkö jäsenvaltioiden vahvistaa suojelun painopisteet kunkin SAC-alueen osalta, vai onko kyse vain alueiden nimeämisjärjestyksestä. Tuomiossa ei siten otettu Suomen esittämään tulkintaan.

9. Asia T-452/10, *ClientEarth vastaan neuvosto*

Kanteen kohde: Avoimuusasetus (EY) N:o 1049/2001 – Asiakirjajulkisuus – Neuvoston oikeuspalvelun lausunto – Oikeudellisen neuvonannon suoja – Päätöksentekomenettelyn suoja

Asian käsittely: ClientEarth nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa neuvostoa vastaan kanteen, jossa se vaati kumoamaan neuvoston päätöksen, jolla neuvosto kieltäytyi antamasta sille asiakirjaa, joka sisälsi neuvoston oikeudellisen yksikön asetuksen (EY) N:o 1049/2001 uudelleenlaatimista koskevan lainsäädäntöhankkeen yhteydessä antaman lausunnon. Neuvosto perusteli kieltäytymistään asetuksen 4 artiklan oikeudellisen neuvon-

annon ja päätöksentekomenettelyn suojaa koskevilla poikkeusperusteilla.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (6.6.2011) ClientEarthia ja katsoi, että neuvoston päätös on asetuksen vastainen. Suomi katsoi, että lainsäädäntömenettelyihin liittyvät asiakirjat ovat unionissa lähtökohtaisesti julkisia. Oikeudellisen neuvonannon suojan osalta Suomi katsoi, että neuvosto ei ollut esittänyt riittäviä perusteita sille, miksi oikeudellisen yksikön lausuntoa oli pidettävä erityisen arkaluontoisena ja siten salassa pidettävänä. Suomen näkemyksen mukaan lausunnon arkaluontoisuus tulisi ilmetä ensisijaisesti asiakirjan sisällöstä, ei yksinomaan asian käsittelyn vaiheesta. Mahdollisista erimielisyyksistä toisen toimielimen kanssa tai päätöksentekomenettelyn keskeneräisyydestä ei lähtökohtaisesti suoraan seuraa, että asiakirja on erityisen arkaluontoinen. Päätöksentekomenettelyn suojan osalta Suomi katsoi, että neuvosto ei ole riidanalaisessa päätöksessään riittävällä tavalla yksilöinyt sitä vakavaa vahinkoa, joka asiakirjojen luovuttamisesta seuraisi.

Määräys: *Unionin yleinen tuomioistuin* päätti kanteen tutkimatta jättämisestä 6.9.2011 antamallaan määräyksellä. Tuomioistuin katsoi, että ClientEarthin edustaja ei täyttänyt unionin tuomioistuimen prosessisääntöjen mukaisia edellytyksiä.

2.4.2 Kirjallisessa tai suullisessa vaiheessa olevat asiat

1. Asia T-59/09, *Saksa vastaan komissio*

Kanteen kohde: Avoimuusasetuksen (EY) N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohta – Asiakirjajulkisuus − Jäsenvaltion oikeus kieltää komission hallussa olevan asiakirjan luovuttaminen

Asian käsittely: Saksa vaatii kanteessaan (11.2.2009) unionin yleistä tuomioistuinta kumoamaan komission päätöksen, jolla komissio antoi Saksan liittotasavallan hallituksen esittämästä vastalauseesta huolimatta yksityisille kolmansille oikeuden tutustua Saksan viranomaisilta peräisin oleviin jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa menettelyä koskeviin asiakirjoihin. Kantajan mukaan komissiolla ei ole oikeutta tutkia itse laajasti niitä perusteita, joiden nojalla asiakirjaan tutustuminen evätään asetuksen (EY) N:o 1049/2001 4 artiklan 1 - 3 kohdan perusteella, sillä yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-64/05 P, *Ruotsi v. komissio*, antaman tuomion mukaan toimielin voi sivuuttaa jäsenvaltion esittämän vastalauseen vain, mikäli vastalausetta "ei ole miten-kään perusteltu" tai siinä "ei ole tukeuduttu" asetuksessa vahvistettuihin epäämisperusteisiin. Luettuna yhdessä EY 10 artiklan kanssa tämä tarkoittaa Saksan mukaan sitä, että epäämisperusteiden olemassaolon arviointi kuuluu normaalitapauksissa jäsenvaltioille.

Suomi katsoi komissiota tukevassa väliintulokirjelmässään (5.11.2009) ja suullisessa käsittelyssä (13.9.2011), että asetuksen 4 artiklan 5 kohdassa annetaan jäsenvaltiolle mahdollisuus vastustaa siltä peräisin olevien asiakirjojen luovuttamista vain asetuksen 4 artiklan 1-3 kohdan poikkeusten perusteella ja perustelemalla asianmukaisesti kantansa. Toimielimen tulee aina viime kädessä tutkia kyseessä oleva asiakirja ja *prima facie* arvioida, täyttävätkö jäsenvaltion esittämät perustelut paitsi muodollisesti myös sisällöllisesti edellä mainitun asianmukaisuuden vaatimuksen.

2. Asia C-480/10, *Komissio vastaan Ruotsi*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Arvonlisäveroryhmä – Ryhmärekisteröintijärjestelmän rajoittaminen tiettyihin toimialoihin

Asian käsittely: Komissio katsoo kanteessaan (1.10.2010), että Ruotsin alv-säännöt ovat direktiivin 2006/112/EY 11 artiklan vastaisia siltä osin kuin niissä rajoitetaan kyseinen ryhmärekisteröintijärjestelmä koskemaan ainoastaan rahoitus- ja vakuutuspalvelujen tarjoajia. Kanteessa on tältä osin kyse samasta asiasta kuin komission Suomea vastaan nostamassa kanteessa C-74/11.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (19.4.2011) Ruotsia. Suomi katsoi, että ryhmärekisteröintijärjestelmän soveltamisalan rajoittaminen rahoitus- ja vakuutusalaan on johdonmukaista sen periaatteen kanssa, että vapautuksia tai poikkeuksia on tulkittava suppeasti. Ryhmärekisteröintijärjestelmän käyttöönotto on jäsenvaltioille annettu mahdollisuus. Suomi korosti, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltio voi käyttää valintaoikeuttaan selektiivisesti. Edellytyksenä on vain se, että järjestelmällä ei loukata verotuksen neutraalisuuden periaatetta.

3. Yhdistetyt asiat C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, *Kadi*

Kanteen kohde: Unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-85/09 antaman nk. Kadi II -tuomion kumoaminen – YK:n turvallisuusneuvosto – Osama bin Ladenia, al-Qaida-verkostoa ja Talebania lähellä oleviin henkilöihin kohdistuvat rajoittavat toimenpiteet – Täytäntöönpano unionissa

Asian käsittely: *Unionin yleinen tuomioistuin* antoi asiassa T-85/09, *Yassin Abdullah Kadi vastaan komissio*, 30.9.2010 tuomion, jolla kumottiin asetus (EY) N:o 1190/2008 siltä osin kuin se koski kantajaa. Riidanalaisella asetuksella Kadi oli lisätty niitä YK:n turvallisuusneuvoston pakotekomitean nimeämiä henkilöitä koskevaan listaan, joiden varat on jäädytettävä. Euroopan komissio, EU:n neuvosto ja Yhdistynyt Kuningaskunta ovat hakeneet unionin yleisen tuomioistuimen tuomioon muutosta unionin tuomioistuimelta, ja valitukset on kirjattu unionin tuomioistuimen rekisteriin asianumeroilla C-584/10 P, C-593/10 P ja C595/10 P. Asiat on unionin tuomioistuimen 9.2.2011 antamalla määräyksellä yhdistetty kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Suomi yhtyi väliintulokirjelmässään (12.9.2011) valittajien vaatimuksiin ja katsoi, että asiassa T-85/09 annettu tuomio tulisi kumota ja Kadin nostama, asetuksen osittaista kumoamista koskeva kanne hylätä perusteettomana. Väliintulokirjelmässä keskityttiin käsittelemään erityisesti tuomion T-85/09 sitä osaa, jossa käsitellään sen tuomioistuinvalvonnan tasoa, joka EU:ssa on asiassa esillä olevan kaltaisten päätösten osalta toteutettava. Suomi katsoi, että unionin yleisen tuomioistuimen esittämä tuomioistuinvalvonnan tasoa koskeva tulkinta on tässä suhteessa liian laaja.

4. Asia C-600/10, *Komissio vastaan Saksa*

Kanteen kohde: SEUT 63 artikla ja ETA-sopimuksen 40 artikla (pääomien vapaa liikkuvuus) – Ulkomaisten eläkerahastojen ja -kassojen saamien osinkojen ja korkojen verotus

Asian käsittely: *Komissio* on nostanut unionin tuomioistuimessa kanteen Saksaa vastaan koskien ulkomaisten eläkerahastojen verotusta Saksassa. Komissio katsoo, että näiden eläkerahastojen Saksasta saamien osinkojen ja korkojen verotusta koskeva Saksan lainsäädäntö on SEUT ja ETA-sopimuksen pääomien vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten vastainen, koska ulkomaisia eläkerahastoja verotetaan ankarammin kuin vastaavia Saksassa yleisesti verovelvollisia yhteisöjä.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (30.9.2011) Saksaa. Suomi katsoi, että se, että rajoitetusti verovelvolliset eläkerahastot eivät saa tehdä Saksassa vähennyksiä Saksasta saamastaan osinko- ja korkotuloista, ei ole ristiriidassa SEUT 63 artiklan ja ETA 40 artiklan määräysten kanssa. Suomi yhtyi Saksan näkemykseen siitä, että komissio ei ole osoittanut, että rajoitetusti verovelvollisten yhteisöjen saamia osinkoja ja korkoja kohdellaan verotuksessa epäedullisemmin kuin yleisesti verovelvollisten saamia vastaavia tuloja. Suomi katsoi, että yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisten eläkerahastojen verokohtelua verrattaessa tulisi ottaa huomioon kaikki eläkerahastojen saamiin osinko- ja korkotuloihin Saksassa kohdistuvat verot.

5. Asia C-64/11, *Komissio vastaan Espanja*

Kanteen kohde: SEUT 49 artikla (sijoittautumisvapaus) – Välitön verotus – Yrityksen kotipaikan siirtäminen – Siirtyvien omaisuuserien piilevä arvonnousu – Maastapoistumisvero

Asian käsittely: Komissio katsoo kanteessaan (11.2.2011) Espanjan rikkovan jäsenyysvelvoitteitaan, sillä Espanjan yhteisöverolaissa säädetään, että yrityksen, joka siirtää kotipaikkansa tai yksittäisiä omaisuuseriä toiseen unionin jäsenvaltioon tai lopettaa toimintansa Espanjassa jatkaakseen sitä toisessa jäsenvaltiossa, on maksettava veroa yrityksen omaisuuserien piilevästä arvonnoususta. Komission mukaan em. sääntely on ristiriidassa SEUT 49 artiklassa vahvistetun sijoittautumisvapauden kanssa.

Suomi yhtyi väliintulokirjelmässään (26.10.2011) Espanjan vaatimukseen kanteen hylkäämisestä. Suomi katsoi ensisijaisesti, että käsiteltävänä olevaan asiaan ei tullut soveltaa sijoittautumisvapautta. Toissijaisesti Suomi katsoi, että Espanjan verolainsäädännön muodostama sijoittautumisvapauden rajoitus on perusteltavissa erityisesti jäsenvaltioiden verotusvallan tasapainoista jakoa koskevan yleisen edun mukaisen tavoitteen turvaamiseksi.

6. Asia C-65/11, *Komissio vastaan Alankomaat*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Ryhmärekisteröinti – Muiden kuin verovelvollisten oikeus liittyä arvonlisäveroryhmään – Arvonlisäverokomitean kuulematta jättäminen

Asian käsittely: *Komissio* katsoo kanteessaan (15.2.2011), että Alankomaiden arvonlisäverosäännöt ovat direktiivin 2006/112/EY 11 artiklan vastaisia siltä osin, kuin niissä sallitaan muiden kuin verovelvollisten liittyminen arvonlisäveroryhmään. Kanteessa on tältä osin kyse samasta asiasta kuin komission Suomea (asia C-74/11, *komissio vastaan Suomi*) ja neljää muuta jäsenvaltiota vastaan nostamissa kanteissa. Lisäksi Alankomaat on komission mukaan jättänyt kuulematta arvonlisäverokomiteaa ennen ryhmärekisteröinnin käyttöönottoa.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (13.10.2011) Alankomaita. Suomi vetosi ensinnäkin direktiivin 11 artiklan sanamuotoon, jonka mukaan ryhmä koostuu ”henkilöistä” eikä ”verovelvollisista”. Suomi katsoi, että ryhmärekisteröinnin tarkoituksena on mahdollistaa kaikkien sellaisten henkilöiden käsitteleminen yhtenä verovelvollisena, jotka huolimatta oikeudellisesta itsenäisyydestään ovat keskenään läheisissä rahoituksellisissa, taloudellisissa ja hallinnollisissa suhteissa. Tarkasteltaessa tällaista ryhmää kokonaisuutena merkitystä ei ole sillä, että ryhmään kuuluu myös muita kuin verovelvollisia. Mahdollisuus ottaa ryhmään mukaan ei-verovelvollisia henkilöitä edistää arvonlisäverotuksen neutraalisuutta, koska arvonlisäverotus ei tällöin vaikuta tapaan, jolla toiminnat on edullisinta organisoida. Arvonlisäverokomitean kuulemisvelvoitteen osalta Suomi katsoi, että se ei koske ryhmärekisteröinnin soveltamiseen liittyviä yksityiskohtia.

7. Asia C-85/11, *Komissio vastaan Irlanti*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Ryhmärekisteröinti – Muiden kuin verovelvollisten oikeus liittyä arvonlisäveroryhmään

Asian käsittely: *Komissio* katsoo kanteessaan (24.2.2011), että Irlannin arvonlisäverosäännöt ovat direktiivin 2006/112/EY 11 artiklan vastaisia siltä osin kuin niissä sallitaan muiden kuin verovelvollisten liittyminen arvonlisäveroryhmään. Kanteessa on tältä osin kyse samasta asiasta kuin komission Suomea (asia C-74/11, *komissio vastaan Suomi*) ja neljää muuta jäsenvaltiota vastaan nostamissa kanteissa.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (29.9.2011) Irlantia. Suomi vetosi ensinnäkin direktiivin 2006/112/EY 11 artiklan sanamuotoon, jonka mukaan ryhmä koostuu ”henkilöistä” eikä ”verovelvollisista”. Suomi katsoi, että ryhmärekisteröinnin tarkoituksena on mahdollistaa kaikkien sellaisten henkilöiden käsitteleminen yhtenä verovelvollisena, jotka huolimatta oikeudellisesta itsenäisyydestään ovat keskenään läheisissä rahoituksellisissa,

taloudellisissa ja hallinnollisissa suhteissa. Tarkasteltaessa tällaista ryhmää kokonaisuutena merkitystä ei ole sillä, että ryhmään kuuluu myös muita kuin verovelvollisia. Mahdollisuus ottaa ryhmään mukaan ei-verovelvollisia henkilöitä edistää arvonlisäverotuksen neutraalisuutta, koska arvonlisäverotus ei tällöin vaikuta tapaan, jolla toiminnat on edullisinta organisoida.

8. Asia C-86/11, *Komissio vastaan Yhdistynyt kuningaskunta*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Ryhmärekisteröinti – Muiden kuin verovelvollisten oikeus liittyä arvonlisäveroryhmään

Asian käsittely: *Komissio* katsoo kanteessaan (24.2.2011), että Yhdistyneen kuningaskunnan arvonlisäverosäännöt ovat direktiivin 2006/112/EY 11 artiklan vastaisia siltä osin kuin niissä sallitaan muiden kuin verovelvollisten liittyminen arvonlisäveroryhmään. Kanteessa on tältä osin kyse samasta asiasta kuin komission Suomea (asia C-74/11, *komissio vastaan Suomi*) ja neljää muuta jäsenvaltiota vastaan nostamissa kanteissa.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (12.10.2011) Yhdistynyttä kuningaskuntaa. Suomi vetosi ensinnäkin direktiivin 11 artiklan sanamuotoon, jonka mukaan ryhmä koostuu ”henkilöistä” eikä ”verovelvollisista”. Suomi katsoi, että ryhmärekisteröinnin tarkoituksena on mahdollistaa kaikkien sellaisten henkilöiden käsitteleminen yhtenä verovelvollisena, jotka huolimatta oikeudellisesta itsenäisyydestään ovat keskenään läheisissä rahoituksellisissa, taloudellisissa ja hallinnollisissa suhteissa. Tarkasteltaessa tällaista ryhmää kokonaisuutena merkitystä ei ole sillä, että ryhmään kuuluu myös muita kuin verovelvollisia. Mahdollisuus ottaa ryhmään mukaan ei-verovelvollisia henkilöitä edistää arvonlisäverotuksen neutraalisuutta, koska arvonlisäverotus ei tällöin vaikuta tapaan, jolla toiminnat on edullisinta organisoida.

9. Asia C-95/11, *Komissio vastaan Tanska*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Ryhmärekisteröinti – Muiden kuin verovelvollisten oikeus liittyä arvonlisäveroryhmään

Asian käsittely: *Komissio* katsoo kanteessaan (28.2.2011), että Tanskan arvonlisäverosäännöt ovat direktiivin 2006/112/EY 11 artiklan vastaisia siltä osin kuin niissä sallitaan muiden kuin verovelvollisten liittyminen arvonlisäveroryhmään. Kanteessa on tältä osin kyse samasta asiasta kuin komission Suomea (asia C-74/11, *komissio vastaan Suomi*) ja neljää muuta jäsenvaltiota vastaan nostamissa kanteissa.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (16.11.2011) Tanskaa. Suomi vetosi ensinnäkin direktiivin 11 artiklan sanamuotoon, jonka mukaan ryhmä koostuu ”henkilöistä” eikä ”verovelvollisista”. Suomi katsoi, että ryhmärekisteröinnin tarkoituksena on mahdollistaa kaikkien sellaisten henkilöiden käsitteleminen yhtenä verovelvollisena, jotka huolimatta oikeudellisesta itsenäisyydestään ovat keskenään läheisissä rahoituksellisissa, taloudellisissa ja hallinnollisissa suhteissa. Tarkasteltaessa tällaista ryhmää kokonaisuutena merkitystä ei ole sillä, että ryhmään kuuluu myös muita kuin verovelvollisia. Mahdollisuus ottaa ryhmään mukaan ei-verovelvollisia henkilöitä edistää arvonlisäverotuksen neutraalisuutta, koska arvonlisäverotus ei tällöin vaikuta tapaan, jolla toiminnat on edullisinta organisoida.

10. Asia C-109/11, *Komissio vastaan Tšekin tasavalta*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Ryhmärekisteröinti – Muiden kuin verovelvollisten oikeus liittyä arvonlisäveroryhmään

Asian käsittely: Komissio katsoo kanteessaan (3.3.2011), että Tšekin tasavallan arvonlisäverosäännöt ovat direktiivin 2006/112/EY 11 artiklan vastaisia siltä osin kuin niissä sallitaan muiden kuin verovelvollisten liittyminen

arvonlisäveroryhmään. Kanteessa on tältä osin kyse samasta asiasta kuin komission Suomea (asia C-74/11, *komissio vastaan Suomi*) ja neljää muuta jäsenvaltiota vastaan nostamissa kanteissa. Tšekin tasavalta vaatii ensisijaisesti kanteen tutkimatta jättämistä, koska Tšekin tasavallan arvonlisäverosääntöjen sisältö on ryhmärekisteröinnin osalta sanantarkasti sama kuin direktiivin vastaava säännös. Tšekin tasavallassa ei ole myöskään ollut tilanteita, joissa arvonlisäveroryhmään olisi kuulunut muita kuin verovelvollisia. Toissijaisesti Tšekin tasavalta vaatii kanteen hylkäämistä.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (16.11.2011) Tšekin tasavaltaa sekä ensisijaisen että toissijaisen vaatimuksen osalta. Asiakysymyksen osalta Suomi vetosi ensinnäkin direktiivin 11 artiklan sanamuotoon, jonka mukaan ryhmä koostuu ”henkilöistä” eikä ”verovelvollisista”. Suomi katsoi, että ryhmärekisteröinnin tarkoituksena on mahdollistaa kaikkien sellaisten henkilöiden käsitteleminen yhtenä verovelvollisena, jotka huolimatta oikeudellisesta itsenäisyydestään ovat keskenään läheisissä rahoituksellisissa, taloudellisissa ja hallinnollisissa suhteissa. Tarkasteltaessa tällaista ryhmää kokonaisuutena merkitystä ei ole sillä, että ryhmään kuuluu myös muita kuin verovelvollisia. Mahdollisuus ottaa ryhmään mukaan ei-verovelvollisia henkilöitä edistää arvonlisäverotuksen neutraalisuutta, koska arvonlisäverotus ei tällöin vaikuta tapaan, jolla toiminnat on edullisinta organisoida.

11. Asia C-189/11, *Komissio vastaan Espanja*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Matkatoimistoja koskeva erityisjärjestelmä – Soveltaminen myös muihin kuin suoraan matkustajalle myytäviin palveluihin

Asian käsittely: Komissio katsoo kanteessaan, että Espanja rikkoo direktiivin 2006/112/EY 306–310 artiklan mukaista matkatoimistojen erityisjärjestelmää, koska se soveltaa erityisjärjestelmää myös silloin, kun matkapalvelu myydään muulle taholle kuin matkustajalle. Komissio on nostanut samalla perusteella kanteen myös Suomea (asia C-309/11, *komissio vastaan Suomi*) ja kuutta muuta jäsenvaltiota vastaan. Komission Espanjaa vastaan nostama kanne koskee lisäksi tiettyjen myyntien jättämistä erityisjärjestelmän soveltamisalan ulkopuolelle, veron merkitsemistä laskuun sekä veron perusteen määrittämistä.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (7.11.2011) Espanjaa. Suomi käsitteli kirjelmässään ainoastaan kysymystä erityisjärjestelmän soveltamisesta muille kuin matkustajille suoritettuihin palveluihin. Suomi katsoi, että komission kanne perustuu vain direktiivin eräiden kieliversioiden sanamuotoon. Tilanteessa, jossa direktiivin eri kieliversiot poikkeavat toisistaan, säännöksiä tulee Suomen näkemyksen mukaan tulkita direktiivin ja erityisjärjestelmän tavoitteiden mukaisesti. Asiassa on kiistatonta, että asiakaslähtöinen tulkinta toteuttaa paremmin matkatoimistojen erityisjärjestelmän tavoitteet, joita ovat verotuksen yksinkertaistaminen ja verotulojen kohdentuminen siihen jäsenvaltioon, jossa palvelu tosiasiallisesti suoritetaan.

12. Asia C-193/11, *Komissio vastaan Puola*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Matkatoimistoja koskeva erityisjärjestelmä – Soveltaminen myös muihin kuin suoraan matkustajalle myytäviin palveluihin

Asian käsittely: Komissio katsoo kanteessaan, että Puola rikkoo direktiivin 2006/112/EY 306–310 artiklan mukaista matkatoimistojen erityisjärjestelmää, koska se soveltaa erityisjärjestelmää myös silloin, kun matkapalvelu myydään muulle taholle kuin matkustajalle. Komissio on nostanut samalla perusteella kanteen myös Suomea (asia C-309/11, *komissio vastaan Suomi*) ja kuutta muuta jäsenvaltiota vastaan.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (25.11.2011) Puolaa. Suomi katsoi, että komission kanne perustuu vain direktiivin eräiden kieliversioiden sanamuotoon. Tilanteessa, jossa direktiivin eri kieliversiot poikkeavat toisistaan, säännöksiä tulee Suomen näkemyksen mukaan tulkita direktiivin ja erityisjärjestelmän tavoitteiden mukaisesti. Asiassa on kiistatonta, että asiakaslähtöinen tulkinta toteuttaa paremmin matkatoimistojen erityisjärjestelmän

tavoitteet, joita ovat verotuksen yksinkertaistaminen ja verotulojen kohdentuminen siihen jäsenvaltioon, jossa palvelu tosiasiallisesti suoritetaan.

13. Asia C-236/11, *Komissio vastaan Italia*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Matkatoimistoja koskeva erityisjärjestelmä – Soveltaminen myös muihin kuin suoraan matkustajalle myytäviin palveluihin

Asian käsittely: Komissio katsoo kanteessaan, että Italia rikkoo direktiivin 2006/112/EY 306–310 artiklan mukaista matkatoimistojen erityisjärjestelmää, koska se soveltaa erityisjärjestelmää myös silloin, kun matkapalvelu myydään muulle taholle kuin matkustajalle. Komissio on nostanut samalla perusteella kanteen myös Suomea (asia C-309/11, *komissio vastaan Suomi*) ja kuutta muuta jäsenvaltiota vastaan.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (19.12.2011) Italiaa. Suomi katsoi, että komission kanne perustuu vain direktiivin eräiden kieliversioiden sanamuotoon. Tilanteessa, jossa direktiivin eri kieliversiot poikkeavat toisistaan, säännöksiä tulee Suomen näkemyksen mukaan tulkita direktiivin ja erityisjärjestelmän tavoitteiden mukaisesti. Asiassa on kiistatonta, että asiakaslähtöinen tulkinta toteuttaa paremmin matkatoimistojen erityisjärjestelmän tavoitteet, joita ovat verotuksen yksinkertaistaminen ja verotulojen kohdentuminen siihen jäsenvaltioon, jossa palvelu tosiasiallisesti suoritetaan.

14. Asia C-261/11, *Komissio vastaan Tanska*

Kanteen kohde: SEUT 49 artikla (sijoittautumisvapaus) – Välitön verotus – Yrityksen kotipaikan siirtäminen – Siirtyvien omaisuuserien piilevä arvonnousu – Maastapoistumisvero

Asian käsittely: Komissio toteaa Tanskaa vastaan nostamassaan kanteessa (26.5.2011), että Tanskan verolainsäädännössä yrityksen varojen siirtämistä käytettäväksi Tanskan ulkopuolella pidetään luovutuksena ja verotetaan sellaisena, kun taas yritystoiminnan maan rajojen sisäpuolella katsotaan päättyneen vasta, kun kyseessä olevat varat on tosiasiallisesti luovutettu. Näin ollen yritystä, joka siirtää varoja eri toimipaikkojen välillä Tanskassa, ei veroteta näiden varojen arvon perusteella siirron yhteydessä. Sitä vastoin jos yritys siirtää varoja kiinteään toimipaikkaan Tanskan ulkopuolella, sen on maksettava välittömästi veroa varojen arvosta samalla tavoin kuin jos ne olisi luovutettu. Komission mukaan tämä erilainen kohtelu rajoittaa SEUT 49 artiklassa turvattua sijoittautumisvapautta.

Suomi teki asiassa väliintulohakemuksen (3.10.2011) tukeakseen Tanskaa.

15. Asia C-269/11, *Komissio vastaan Tšekin tasavalta*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Matkatoimistoja koskeva erityisjärjestelmä – Soveltaminen myös muihin kuin suoraan matkustajalle myytäviin palveluihin

Asian käsittely: Komissio katsoo kanteessaan (31.5.2011), että Tšekin tasavalta rikkoo direktiivin 2006/112/EY 306–310 artiklan mukaista matkatoimistojen erityisjärjestelmää, koska siellä erityisjärjestelmää sovelletaan myös silloin, kun matkapalvelu myydään muulle taholle kuin matkustajalle. Komissio on nostanut samalla perusteella kanteen myös Suomea (asia C-309/11, *komissio vastaan Suomi*) ja kuutta muuta jäsenvaltiota vastaan.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (19.12.2011) vastaajaa. Suomi katsoi, että komission kanne perustuu vain direktiivin eräiden kieliversioiden sanamuotoon. Tilanteessa, jossa direktiivin eri kieliversiot poikkeavat toisistaan, säännöksiä tulee Suomen näkemyksen mukaan tulkita direktiivin ja erityisjärjestelmän tavoitteiden mukaisesti. Asiassa on kiistatonta, että asiakaslähtöinen tulkinta toteuttaa paremmin matkatoimistojen erityisjärjes-

telmän tavoitteet, joita ovat verotuksen yksinkertaistaminen ja verotulojen kohdentuminen siihen jäsenvaltioon, jossa palvelu tosiasiallisesti suoritetaan.

16. Asia C-293/11, *Komissio vastaan Kreikka*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Matkatoimistoja koskeva erityisjärjestelmä – Soveltaminen myös muihin kuin suoraan matkustajalle myytäviin palveluihin

Asian käsittely: Komissio katsoo kanteessaan, että Kreikka rikkoo direktiivin 2006/112/EY 306–310 artiklan mukaista matkatoimistojen erityisjärjestelmää, koska siellä erityisjärjestelmää sovelletaan myös silloin, kun matkapalvelu myydään muulle taholle kuin matkustajalle. Komissio on nostanut samalla perusteella kanteen myös Suomea (asia C-309/11, *komissio vastaan Suomi*) ja kuutta muuta jäsenvaltiota vastaan.

Suomi teki asiassa väliintulohakemuksen (16.8.2011) tukeakseen Kreikkaa.

17. Asia C-296/11, *Komissio vastaan Ranska*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Matkatoimistoja koskeva erityisjärjestelmä – Soveltaminen myös muihin kuin suoraan matkustajalle myytäviin palveluihin

Asian käsittely: Komissio katsoo kanteessaan, että Ranska rikkoo direktiivin 2006/112/EY 306–310 artiklan mukaista matkatoimistojen erityisjärjestelmää, koska siellä erityisjärjestelmää sovelletaan myös silloin, kun matkapalvelu myydään muulle taholle kuin matkustajalle. Komissio on nostanut samalla perusteella kanteen myös Suomea (asia C-309/11, *komissio vastaan Suomi*) ja kuutta muuta jäsenvaltiota vastaan.

Suomi tuki väliintulokirjelmässään (19.12.2011) Ranskaa. Suomi katsoi, että komission kanne perustuu vain direktiivin eräiden kieliversioiden sanamuotoon. Tilanteessa, jossa direktiivin eri kieliversiot poikkeavat toisistaan, säännöksiä tulee Suomen näkemyksen mukaan tulkita direktiivin ja erityisjärjestelmän tavoitteiden mukaisesti. Asiassa on kiistatonta, että asiakaslähtöinen tulkinta toteuttaa paremmin matkatoimistojen erityisjärjestelmän tavoitteet, joita ovat verotuksen yksinkertaistaminen ja verotulojen kohdentuminen siihen jäsenvaltioon, jossa palvelu tosiasiallisesti suoritetaan.

18. Asia C-301/11, *Komissio vastaan Alankomaat*

Kanteen kohde: SEUT 49 artikla (sijoittautumisvapaus) – Välitön verotus – Yrityksen kotipaikan siirtäminen – Siirtyvien omaisuuserien piilevä arvonnousu – Maastapoistumisvero

Asian käsittely: Komission mukaan Alankomaat verottaa yritysten realisoitumatonta voittoa siinä yhteydessä, kun yritys tai yrityksen osa siirretään toiseen jäsenvaltioon tai kun yrityksen sääntömääräinen kotipaikka tai kiinteä toimipaikka siirretään toiseen jäsenvalioon. Tällainen yritysten rajat ylittävän toiminnan aikaansaama yrityksen omaisuuserien realisoitumattomaan arvonnousuun kohdistuva välitön verotus on komission mukaan ristiriidassa SEUT 49 artiklassa turvatun sijoittumisvapauden kanssa.

Suomi teki asiassa väliintulohakemuksen (3.10.2011) tukeakseen Alankomaita.

19. Asia C-450/11, *Komissio vastaan Portugali*

Kanteen kohde: Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY – Matkatoimistoja koskeva erityisjärjestelmä – Soveltaminen myös muihin kuin suoraan matkustajalle myytäviin palveluihin

Asian käsittely: Komissio katsoo kanteessaan, että Portugali rikkoo direktiivin 2006/112/EY 306–310 artiklan mukaista matkatoimistojen erityisjärjestelmää, koska siellä erityisjärjestelmää sovelletaan myös silloin, kun matkapalvelu myydään muulle taholle kuin matkustajalle. Komissio on nostanut samalla perusteella kanteen myös Suomea (asia C-309/11, *komissio vastaan Suomi*) ja kuutta muuta jäsenvaltiota vastaan.

Suomi teki asiassa väliintulohakemuksen (19.12.2011) tukeakseen Portugalia.

2.5 LAUSUNTOPYYNNÖT

Tässä jaksossa esitellään SEUT 218 artiklan 11 kohtaan perustuvat, unionin tuomioistuimelle esitetyt suunnitellun kansainvälisen sopimuksen unionin oikeuden mukaisuutta koskevat lausuntopyynnöt. Lausuntopyynnöt ovat melko harvinaisia; tällä kertomuskaudella unionin tuomioistuin on antanut yhden lausunnon.

> **SEUT 218 artiklan 11 kohdan** mukaan Euroopan parlamentti, neuvosto, komissio tai jäsenvaltio voi pyytää unionin tuomioistuimen **lausunnon** siitä, onko suunniteltu kansainvälinen sopimus sopusoinnussa unionin oikeuden kanssa. Jos lausunto on kielteinen, suunniteltu sopimus ei voi tulla voimaan, ellei sitä ole muutettu tai perussopimuksia tarkistettu.

1. Lausuntopyyntö 1/09, *sopimus Eurooppapatentti- ja yhteisöpatenttituomioistuimesta*

Lausuntopyynnön kohde: Sopimus Eurooppapatentti- ja yhteisöpatenttituomioistuimesta – Yhdenmukaisuus perustamissopimuksen kanssa – Yhteisön toimivalta – Asianmukainen oikeusperusta

Asian käsittely: *Neuvosto* pyrki lausuntopyynnöllään selvittämään, onko suunniteltu sopimus yhdistetyn patenttioikeudenkäyntijärjestelmän perustamisesta (tällä hetkellä nimetty Eurooppapatentti- ja yhteisöpatenttituomioistuimeksi) sopusoinnussa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) määräysten kanssa.

Suomi katsoi kirjallisissa huomautuksissaan (24.9.2009) ja suullisessa käsittelyssä (18.5.2010), että suunnitellulla sopimuksella ei vääristetä unionin tuomioistuimen toimivaltuuksia siitä, miten ne on määritelty SEU 19 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa. Sopimus ei siten ole tältä osin ristiriidassa perustamissopimuksen kanssa. Sopimukseen sisältyvät, sopimuksen ja unionin oikeuden sääntöjen yhdenmukaista tulkintaa koskevat menettelyt eivät myöskään johda siihen, että unioni ja sen toimielimet olisivat sidottuja unionin oikeuden tiettyyn tulkintaan käyttäessään sisäisiä toimivaltuuksiaan, eikä sopimus tässä suhteessa ole ristiriidassa perussopimusten kanssa.

Suomi katsoi edelleen, että siltä osin kuin suunnitellun sopimuksen tarkoituksena ja sisältönä on *eurooppapatenttia* koskevan kansainvälisen lainkäyttö- tai tuomioistuinjärjestelmän perustaminen, unionin perussopimukset eivät perusta unionille toimivaltaa kyseisen sopimuksen tekemiseen, vaan sopimuksen tekeminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan. Siltä osin kuin suunnitellun sopimuksen tarkoituksena ja sisältönä on *yhteisöpatenttia* koskevan kansainvälisen lainkäyttö- tai tuomioistuinjärjestelmän perustaminen, sopimuksen tekeminen unionin puolesta tulee Suomen näkemyksen mukaan perustaa SEUT 262 ja 352 artiklaan.

Päätelmänään Suomi katsoi, että suunniteltu sopimus yhdistetyn patenttioikeudenkäyntijärjestelmän perustamisesta on sopusoinnussa perussopimusten määräysten kanssa.

Suullisessa käsittelyssä (18.5.2010) Suomi katsoi, että lausuntopyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi. Suomi katsoi, että SEUT 118 artiklan voimaantulo poistaa tarpeen nojautua päätöksen oikeudellisena perustana SEUT 352 artiklaan.
Lausunto: Unionin tuomioistuin katsoi 8.3.2011 antamassaan lausunnossa, että suunniteltu sopimus ei ole sopusoinnussa EU-sopimuksen ja EUT-sopimuksen määräysten kanssa. Sopimuksella annettiin patenttituomioistuimelle toimivaltaa tulkita paitsi kyseisen sopimuksen määräyksiä, myös tulevaa yhteisöpatentista annettavaa asetusta sekä muita unionin oikeuden toimia, erityisesti asetuksia ja direktiivejä. Patenttituomioistuimelle annettava yksinoikeus tiettyjen patenttiriitojen käsittelyssä estäisi lisäksi kansallisia tuomioistuimia käyttämästä toimivaltaansa tulkita ja soveltaa unionin oikeutta. Samoin sopimus estäisi unionin tuomioistuinta käyttämästä omaa toimivaltaansa antaa ennakkoratkaisuja kansallisten tuomioistuinten esittämistä kysymyksistä.

3 RIKKOMUSMENETTELYT

Seuraavassa esitellään ne SEUT 258 artiklaan perustuvat Euroopan komission Suomea vastaan käynnistämät rikkomusmenettelyt, joissa kertomuskauden aikana on vastattu komission antamaan viralliseen huomautukseen (3.1 jakso) tai perusteltuun lausuntoon (3.2 jakso). Kertomuskaudella ei ole ollut vireillä komission SEUT 260 artiklan 2 kohdan perusteella käynnistämiä, tuomion puutteellista täytäntöönpanoa koskevia rikkomusmenettelyjä.

SEUT 258 artiklan mukainen virallinen huomautus on komission jäsenvaltiota vastaan käynnistämän rikkomusmenettelyn ensimmäinen vaihe, jossa komissio yksilöi oikeusriidan kohteen. Jäsenvaltiolla on yleensä kaksi kuukautta aikaa vastata viralliseen huomautukseen. Komissio voi antaa myös täydentävän virallisen huomautuksen.

SEUT 258 artiklan mukainen perusteltu lausunto on rikkomusmenettelyn toinen vaihe. Myös perusteltuun lausuntoon vastaamisen määräaika on kaksi kuukautta. Vastaamalla perusteltuun lausuntoon komissiota tyydyttävällä tavalla jäsenvaltio voi välttää kanteen unionin tuomioistuimessa. Komissio voi antaa myös täydentävän perustellun lausunnon.

Komissio voi käynnistää **SEUT 260 artiklan 2 kohdan mukaisen rikkomusmenettelyn**, jos se katsoo, että jäsenvaltio ei ole toteuttanut unionin tuomioistuimen rikkomuskanteen (ks. edellä jakso 2.2) johdosta antaman tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Rikkomusmenettely alkaa virallisella huomautuksella. Tämän vaiheen jälkeen komissio voi viedä asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos SEUT 260 artiklan mukainen menettely etenee kannevaiheeseen, ja unionin tuomioistuin katsoo, ettei aiempaa tuomiota ole pantu asianmukaisesti täytäntöön, unionin tuomioistuin voi määrätä jäsenvaltion maksettavaksi **kiinteämääräisen hyvityksen ja/tai uhkasakon.** Jos jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä velvollisuutensa ilmoittaa toimenpiteistä, joilla lainsäädäntöjärjestystä noudattaen annettu direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, komissio voi jo SEUT 258 artiklaan perustuvassa kanteessaan vaatia jäsenvaltion velvoittamista suorittamaan edellä mainittuja taloudellisia seuraamuksia (SEUT 260 artiklan 3 kohta).

3.1 SEUT 258 ARTIKLAN MUKAISET VIRALLISET HUOMAUTUKSET

3.1.1 Unionin oikeuden virheellistä soveltamista koskevat viralliset huomautukset

1. Virallinen huomautus 30.9.2011 (2011/2127); *Kansainvälinen viinijärjestö* (*OIV)*

Komissio katsoo, että Suomi on rikkonut jäsenyysvelvollisuuksiaan äänestämällä tiettyjen päätöslauselmien puolesta Kansainvälisen viinijärjestön (Organisation Internationale de la Vigne et du Vin, OIV) kokouksessa 24.6.2011 ennen kuin neuvosto on vahvistanut unionin yhteisen kannan SEUT 218 artiklan 9 kohdan mukaisesti. Komission mukaan Suomi on jättänyt täyttämättä velvollisuutensa kunnioittaa unionin yksinomaista toimivaltaa asiassa (SEUT 2 artiklan 1 kohta, 3 artiklan 2 kohta ja 42 artikla) sekä velvollisuutensa tehdä lojaalia yhteistyötä (SEU 4 artiklan 3 kohta). Yksikään kokouksessa paikalla olleista kahdestakymmenestä unionin jäsenvaltiosta ei vastustanut kyseisiä päätöslauselmia, ja komissio on antanut samansisältöisen virallisen huomautuksen kaikille näille jäsenvaltioille.

Suomi katsoi vastauksessaan (22.11.2011), että se ei ole jättänyt täyttämättä perussopimusten mukaisia velvollisuuksiaan ja että asiassa ei ole ollut velvollisuutta soveltaa SEUT 218 artiklan 9 kohdan mukaista päätöksentekomenettelyä. Suomi on *ensinnäkin* täyttänyt lojaliteettivelvollisuutensa pyrkimällä edesauttamaan unionin yhteisen kannan muodostamista eikä Suomi ole toteuttanut yksipuolisia toimenpiteitä asiassa. *Toiseksi* OIV:n päätöslauselmat sisältävät yksinomaan suosituksia, joilla ei ole oikeudellista sitovuutta, joten Suomi ei ole loukannut unionin yksinomaista toimivaltaa. Suomi katsoi *kolmanneksi*, että on epäselvää, voidaanko SEUT 218 artiklan 9 kohtaa soveltaa jäsenvaltioiden yhteisen kannan muodostamiseen OIV:ssä. Ensinnäkään unioni ei ole OIV:n perustamissopimuksen osapuoli, ja toiseksi on kyseenalaista, onko OIV:n päätöslauselmilla SEUT 218 artiklan 9 kohdassa tarkoitettuja oikeusvaikutuksia.

2. Virallinen huomautus 30.9.2011 (2011/4035); *Työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen*

Komissio katsoo, että Suomi soveltaa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettua asetusta (EY) N:o 883/2004 virheellisesti työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen osalta. Komissio kiinnittää ensinnä huomiota kansaneläkelain 9 §:n mukaiseen asumisaikavaatimukseen, jonka mukaan kansaneläkettä myönnettäessä otetaan huomioon muussa jäsenvaltiossa täyttyneet vakuutuskaudet, jos Suomessa asuttua aikaa on vähintään yksi vuosi. Toiseksi komissio kiinnittää huomiota kansaneläkelain 21 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan kansaneläkkeen määrää laskettaessa huomioon ei oteta aikaa, jona henkilö on saanut ulkomailta kansaneläkettä vastaavaa etuutta tai jotain muuta säännöksessä tarkoitettua jatkuvaa etuutta. Komissio katsoo, että Suomi on näitä säännöksiä soveltaessaan jättänyt täyttämättä asetuksen 4 ja 6 artiklan mukaiset velvollisuutensa. Asetuksen 4 artiklassa säädetään yhdenvertaisesta kohtelusta ja 6 artiklassa kausien yhteenlaskemisesta.

Suomen vastauksessa (25.11.2011) katsottiin, ettei vuoden asumisaikavaatimus ole asetuksen säännösten vastainen. Kansaneläkkeen osalta sovellettava vuoden odotusaika on sallittu asetuksen 57 artiklan perusteella. Lisäksi todettiin, että asetuksen tultua sovellettavaksi 1.5.2010 lukien kansaneläkelain 21 §:n 2 momenttia ei enää sovelleta asetuksen henkilölliseen soveltamisalaan kuuluviin henkilöihin. Vastauksessa todettiin, että Suomen tarkoituksena on myös tarkistaa kansaneläkelakia tältä osin.

3. Virallinen huomautus 28.10.2011 (2011/2181); *Kuljettajien työajat*

Komissio katsoo, että Suomi ei ole täyttänyt nk. kuljettajien työaikadirektiivistä 2002/15/EY johtuvia velvoitteitaan, kun se ei ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä varmistaakseen, että direktiiviä sovelletaan Suomessa myös itsenäisiin kuljettajiin. Komission mukaan Suomi ei siten ole täyttänyt direktiivin 2 artiklan 1 kohdan, 3-7 artiklan ja 11 artiklan mukaisia velvoitteitaan.

Suomen vastauksessa (21.12.2011) myönnettiin komission väitteet oikeiksi. Vastauksessaan Suomi arvioi, että direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä vuoden 2012 kuluessa.

3.1.2 Direktiivien täytäntöönpanon viivästymistä koskevat viralliset huomautukset

1. Virallinen huomautus 30.11.2010 (2010/0790-0795); *kuuden direktiivin täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivien 2009/27/EY, 2009/83/EY, 2009/111/EY, 2009/112/EY, 2009/113/EY ja 2009/163/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (25.1.2011) todettiin, että direktiivi 2009/163/EY on pantu täytäntöön kokonaisuudessaan. Direktiivien 2009/27/EY, 2009/83/EY, 2009/111/EY, 2009/112/EY ja 2009/113/EY täytäntöönpanojen todettiin olevan kesken ja annettiin arvioidut täytäntöönpanoaikataulut.

2. Virallinen huomautus 27.1.2011 (2011/0134-0153); *kahdenkymmenen direktiivin täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivien 2008/6/EY, 2008/96/EY, 2008/98/EY, 2008/110/EY, 2008/115/EY, 2009/16/EY, 2009/17/EY, 2009/28/EY, 2009/33/EY, 2009/123/EY, 2009/125/EY, 2009/137/EY, 2009/145/EY, 2010/27/EU, 2010/28/EU, 2010/39/EU, 2010/58/EU, 2010/66/EU, 2010/70/EU ja 2010/81/EU täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (24.3.2011) todettiin, että direktiivit 2008/96/EY, 2008/115/EY, 2009/16/EY, 2009/145/EY, 2010/27/EU, 2010/28/EU, 2010/39/EU, 2010/58/EU, 2010/70/EU ja 2010/81/EU on pantu täytäntöön kokonaisuudessaan. Direktiivien 2008/6/EY, 2008/98/EY, 2008/110/EY, 2009/17/EY, 2009/28/EY, 2009/33/EY, 2009/123/EY, 2009/125/EY, 2009/137/EY ja 2010/66/EU täytäntöönpanojen todettiin olevan kesken ja annettiin arvioidut täytäntöönpanoaikataulut.

3. Virallinen huomautus 17.3.2011 (2011/0441-0448); *kahdeksan direktiivin täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivien 2006/126/EY, 2008/114/EY, 2008/122/EY, 2009/48/EY, 2009/53/EY, 2010/38/EU, 2010/76/EU ja 2011/8/EU täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (13.5.2011) todettiin, että direktiivit 2008/122/EY, 2009/53/EY, 2010/38/EU ja 2010/76/EU on pantu täytäntöön kokonaisuudessaan. Direktiivien 2006/126/EY, 2008/114/EY, 2009/48/EY ja 2011/8/EU täytäntöönpanojen todettiin olevan kesken ja annettiin arvioidut täytäntöönpanoaikataulut.

4. Virallinen huomautus 7.4.2011 (2011/2036); *direktiivin 2008/57/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2008/57/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (31.5.2011) todettiin, että direktiivi 2008/57/EY on pantu täytäntöön kokonaisuudessaan.

5. Virallinen huomautus 18.5.2011 (2011/0588-0596); *yhdeksän direktiivin täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivien 2008/99/EY, 2009/12/EY, 2009/110/EY, 2010/22/EU, 2010/26/EU, 2010/37/EU, 2010/52/EU, 2010/67/EU ja 2010/71/EU täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (17.7.2011) todettiin, että direktiivit 2009/12/EY, 2010/22/EU, 2010/26/EU, 2010/37/EU, 2010/52/EU, 2010/67/EU ja 2010/71/EU on pantu täytäntöön kokonaisuudessaan. Direktiivien 2008/99/EY ja 2009/110/EY täytäntöönpanojen todettiin olevan kesken ja annettiin arvioidut täytäntöönpanoaikataulut.

6. Täydentävä virallinen huomautus 17.6.2011 (2011/0141); *direktiivin 2009/28/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2009/28/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (12.8.2011) todettiin, että direktiivin 2009/28/EY täytäntöönpano on kesken ja annettiin arvioitu täytäntöönpanoaikataulu.

7. Virallinen huomautus 18.7.2011 (2011/0787-0801); *viidentoista direktiivin täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivien 2008/52/EY, 2009/15/EY, 2009/31/EY, 2009/38/EY, 2009/50/EY, 2009/65/EY, 2009/109/EY, 2009/127/EY, 2010/30/EU, 2010/35/EU, 2010/36/EU, 2010/43/EU, 2010/44/EU, 2010/61/EU ja 2011/38/EU täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (16.9.2011) todettiin, että direktiivit 2008/52/EY, 2009/15/EY, 2009/38/EY, 2009/109/EY, 2009/127/EY, 2010/36/EU ja 2011/38/EU on pantu täytäntöön kokonaisuudessaan. Direktiivien 2009/31/EY, 2009/50/EY, 2009/65/EY, 2010/30/EU, 2010/35/EU, 2010/43/EU, 2010/44/EU ja 2010/61/EU täytäntöönpanojen todettiin olevan kesken ja annettiin arvioidut täytäntöönpanoaikataulut.

8. Virallinen huomautus 30.9.2011 (2011/1049-1055); *seitsemän direktiivin täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivien 2009/43/EY, 2009/52/EY, 2009/72/EY, 2009/73/EY, 2009/81/EY, 2010/80/EU ja 2011/17/EU täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (28.11.2011) direktiivien 2009/43/EY, 2009/52/EY, 2009/72/EY, 2009/73/EY, 2009/81/EY, 2010/80/EU ja 2011/17/EU täytäntöönpanojen todettiin olevan kesken ja annettiin arvioidut täytäntöönpanoaikataulut.

3.2 SEUT 258 ARTIKLAN MUKAISET PERUSTELLUT LAUSUNNOT

3.2.1 Unionin oikeuden virheellistä soveltamista koskevat perustellut lausunnot

1. Täydentävä perusteltu lausunto 6.4.2011 (2007/2371); *yleishyödyllisten yhteisöjen arvonlisäverotus*

Komissio katsoo, että yleishyödyllisten yhteisöjen suorittamien tavaroiden luovutusten ja palvelujen suoritusten verokohtelu Suomessa on direktiivin 2006/112/EY vastaista. Komission mukaan Suomi on jättänyt tietyt yleishyödyllisten yhteisöjen Suomen alueella suorittamat vastikkeelliset tavaroiden luovutukset ja palvelujen suoritukset arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolelle, vaikka näitä yhteisöjä on direktiivin nojalla pidettävä arvonlisäverovelvollisina. *Täydentävässä perustellussa lausunnossaan* komissio katsoo, että vaikka näitä tavaroiden luovutuksia ja palvelujen suorituksia ei olisikaan jätetty arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolelle, ne on joka tapauksessa direktiivin vastaisesti vapautettu verosta. Komissio katsoo lisäksi, että Suomi ei ole säätänyt direktiivin mukaisista tiettyjen yhteisöjen tietynlaisten toimien verovapaudesta.

Suomen vastauksessa (1.6.2011) katsottiin, että arvonlisäverolain soveltamisala vastaa direktiivin soveltamisalaa. Suomen lainsäädännössä on direktiivin tavoin säädetty tietyn, yleishyödylliseksi katsottavan toiminnan

vapauttamisesta arvonlisäverosta. Erityisesti *täydentävässä perustellussa lausunnossa esitetyn väitteen osalta* Suomi katsoo, että kansallisessa laissa määritellyt vapautukset eivät johda laajempaan verovapauteen kuin direktiivin mukaan on mahdollista. Siltä osin kuin komissio katsoo, ettei tiettyjen yhteisöjen tiettyjä toimia ole direktiivin edellyttämällä tavalla vapautettu verosta, Suomi myönsi osan komission väitteistä ja kiisti osan.

2. Perusteltu lausunto 28.10.2011 (2009/2233), *Ympäristövaikutusten arviointi*

Komissio katsoo, että Suomi ei ole saattanut Euroopan parlamentin ja neuvoston tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 2001/42/EY säännöksiä täydellisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä. Komission mukaan direktiivin täytäntöönpano on puutteellista sekä Manner-Suomen että Ahvenanmaan maakunnan osalta. Manner-Suomen lainsäädännön osalta komissio katsoo, että Suomi ei ole täyttänyt velvollisuuksiaan direktiivin 6 artiklan osalta. Kyseinen artikla koskee viranomaisten kuulemista. Ahvenanmaan maakunnan osalta komissio toteaa, että direktiivin 2, 3, 5 ja 12 artiklaa (ml. liite I) ei ole pantu asianmukaisesti täytäntöön.

Suomen vastauksessa (21.12.2011) katsottiin Manner-Suomen osalta, että direktiivin 6 artikla on pantu nyt esillä olevan asian kannalta merkityksellisin osin täytäntöön lailla (200/2005) ja valtioneuvoston asetuksella (347/2005) viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. Lainsäädäntöä on joulukuussa 2011 täydennetty viranomaisten kuulemisen osalta siten, että em. asetuksen 6 §:ään on lisätty 30 vuorokauden vähimmäismääräaika, jonka kuluessa viranomaisen tulee antaa lausuntonsa suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta sekä siihen liitetystä ympäristöselostuksesta. Ahvenanmaan maakunnan osalta Suomi katsoi, että komission mainitsemat direktiivin säännökset on pantu täytäntöön pääosin maakunnan lailla (2006:82) ympäristövaikutusten arvioinnista. Täytäntöönpano Ahvenanmaalla on kuitenkin osin puutteellista. Vastauksessa todettiin, että maakunnan hallitus toteuttaa tarvittavat lakimuutokset vuoden 2012 kuluessa.

3.2.2 Direktiivien täytäntöönpanon viivästymistä koskevat perustellut lausunnot

1. Perusteltu lausunto 25.11.2010 (2010/0329); *direktiivin 2008/112/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2008/112/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (24.1.2011) todettiin, että Suomi on täydentänyt täytäntöönpanoaan ja direktiivi on nyt kokonaisuudessaan pantu asianmukaisesti täytäntöön Suomessa.

2. Perusteltu lausunto 25.11.2010 (2010/0489); *direktiivin 2007/43/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2007/43/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (24.1.2011) todettiin, että direktiivin täytäntöönpanon olevan kesken ja annettiin arvioitu täytäntöönpanoaikataulu.

3. Perusteltu lausunto 25.11.2010 (2010/0491); *direktiivin 2008/50/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2008/50/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (24.1.2011) todettiin direktiivin täytäntöönpanon olevan kesken ja annettiin arvioitu täytäntöönpanoaikataulu.

4. Perusteltu lausunto 28.1.2011 (2010/0650); *direktiivin 2008/56/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2008/56/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (25.3.2011) todettiin direktiivin täytäntöönpanon olevan kesken ja annettiin arvioitu täytäntöönpanoaikataulu.

5. Perusteltu lausunto 7.4.2011 (2010/0793); *direktiivin 2009/112/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2009/112/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (31.5.2011) todettiin direktiivin täytäntöönpanon olevan kesken ja annettiin arvioitu täytäntöönpanoaikataulu.

6. Perusteltu lausunto 7.4.2011 (2010/0794); *direktiivin 2009/113/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2009/113/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (31.5.2011) todettiin direktiivin täytäntöönpanon olevan kesken ja annettiin arvioitu täytäntöönpanoaikataulu.

7. Täydentävä perusteltu lausunto 17.6.2011 (2010/0489); *direktiivin 2007/43/EY täytäntöönpano Ahvenanmaalla*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2007/43/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (12.8.2011) todettiin, että direktiivin täytäntöönpano Ahvenanmaalla on ilmoitettu komissiolle ja direktiivi on nyt kokonaisuudessaan pantu täytäntöön Suomessa.

8. Perusteltu lausunto 17.6.2011 (2011/0140); *direktiivin 2009/17/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2009/17/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (12.8.2011) todettiin direktiivin täytäntöönpanon olevan kesken ja annettiin arvioitu täytäntöönpanoaikataulu.

9. Perusteltu lausunto 17.6.2011 (2011/0143); *direktiivin 2009/123/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2009/123/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (12.8.2011) todettiin, että direktiivin täytäntöönpano Ahvenanmaalla on ilmoitettu komissiolle ja direktiivi on nyt kokonaisuudessaan pantu täytäntöön Suomessa.

10. Perusteltu lausunto 30.9.2011 (2011/0145); *direktiivin 2009/137/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2009/137/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (28.11.2011) todettiin direktiivin täytäntöönpanon olevan kesken ja annettiin arvioitu täytäntöönpanoaikataulu.

11. Perusteltu lausunto 28.10.2011 (2011/0136); *direktiivin 2008/98/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2008/98/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (22.12.2011) todettiin direktiivin täytäntöönpanon olevan kesken ja annettiin arvioitu täytäntöönpanoaikataulu.

12. Perusteltu lausunto 28.10.2011 (2011/0588); *direktiivin 2008/99/EY täytäntöönpano*

Komission mukaan Suomi ei ole tehnyt ilmoitusta direktiivin 2008/99/EY täytäntöönpanosta.

Suomen vastauksessa (22.12.2011) todettiin, että direktiivi on kokonaisuudessaan pantu täytäntöön Suomessa.

4 VALTIONTUET

Seuraavassa esitellään ne valtiontukea koskevat SEUT 108 artiklan 2 kohdan mukaiset muodolliset tutkintamenettelyt, joissa komissio on tehnyt päätöksen kertomuskaudella.

> Jos komissio toteaa alustavan valtiontukia koskevan tutkinnan jälkeen, että tietyn toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille on epäilyjä, se tekee päätöksen SEUT 108 artiklan 2 kohdan mukaisen **muodollisen tutkintamenettelyn** aloittamisesta. Asianomaista jäsenvaltiota ja muita asianomaisia osapuolia pyydetään esittämään huomautuksensa asetetussa määräajassa. Muodollisen tutkintamenettelyn lopuksi komissio tekee asiassa päätöksen. Jos asianomainen jäsenvaltio ei noudata päätöstä, komissio voi saattaa asian suoraan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

1. Komission päätös toimenpiteestä N:o C 37/2004 (ex NN 51/2004), jonka Suomi on toteuttanut Componenta Oyj:n hyväksi

Asian käsittely: *Komissio* aloitti 19.11.2004 muodollisen tutkintamenettelyn koskien epäiltyä valtiontukea, jonka Karkkilan kaupunki olisi myöntänyt Componenta Oyj:n hyväksi. Asiassa Componenta myi omistamansa osuuden kiinteistöyhtiön osakkeista kaupungille, joka ennestään omisti puolet kyseisen kiinteistöyhtiön osakkeista. Komissio epäili kaupungin maksaneen ylihintaa muun muassa sillä perusteella, että kaupan ehtona oli, että Componenta toteuttaa investoinnin Karkkilassa sijaitsevilla tuotantolaitoksilla. Komissio katsoi ensimmäisessä päätöksessään 20.10.2005, että koko kauppahinta oli yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea, joka tuli periä takaisin. Componenta nosti komission päätöksen kumoamiseksi unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen (asia T-455/05, *Componenta vastaan komissio*), johon Suomi teki väliintulon tukeakseen Componentan vaatimuksia. Yleinen tuomioistuin kumosi komission päätöksen 18.12.2008 antamallaan tuomiolla, minkä jälkeen komissio ryhtyi valmistelemaan uutta päätöstä.

Suomi katsoi huomautuksissaan että, kauppahinta oli laskettu kiinteistöyhtiön omistamien kiinteistöjen käyvän arvon mukaisesti, joten kauppahintaan ei sisältynyt lainkaan valtiontukea. Komissiolle toimitettiin myös selvitystä kiinteistöjen arvojen kehityksestä Karkkilan kaupungissa.

Päätös: *Komissio* teki 20.4.2011 päätöksen, jonka mukaan toteutettu kauppa oli markkinaehtoinen eikä siihen sisältynyt valtiontueksi katsottavaa ylihintaa. Komissio katsoi, että sille toimitettu uusi selvitys riitti osoittamaan, että kiinteistöjen arvo vastasi kaupungin osakkeista maksamaa hintaa. Komissio totesi myös, että ensimmäisessä päätöksessä noudatettu laskentatapa johti kiinteistöyhtiön osakkeiden arvon määrittämiseen liian alhaiseksi.

2. Komission päätös valtiontuesta C 6/2008, *Ålands Industrihus Ab*

Asian käsittely: *Komissio* aloitti 30.1.2008 muodollisen tutkintamenettelyn koskien Ahvenanmaan maakunnan hallituksen liikekiinteistöyhtiö Ålands Industrihus Ab:lle myöntämää tukea. Menettely koski maakunnan hallituksen Ålands Idustrihusiin vuodesta 1997 alkaen tekemiä pääomasijoituksia sekä maakunnan hallituksen vuodesta 2003 alkaen myöntämiä luottotakauksia. Komissio käynnisti tutkintamenettelyn yhtiön kilpailijan tekemän kantelun perusteella.

Suomi katsoi huomautuksissaan (22.4.2008), että maakunnan hallituksen yritykseen tekemät pääomasijoitukset

sekä sille myöntämät luottotakaukset eivät ole sisältäneet valtiontukea. Vaikka katsottaisiin, että toimenpiteisiin on sisältynyt valtiontukea, tuki on soveltunut yhteismarkkinoille hyväksyttyjen tukiohjelmien sekä SEUT 107 artiklan 3 kohdan perusteella.

Komission päätös: Komissio katsoi 13.7.2011 tekemässään päätöksessä, että suurin osa tutkinnan kohteena olevista toimenpiteistä sisälsi sääntöjenvastaista valtiontukea. Komissio perusteli päätöstä sillä, että Ålands Industrihus Ab:n 2000-luvun alussa käynnistämä investointihanke poikkesi laajuudeltaan merkittävästi yhtiön aiemmasta toiminnasta ja että hankkeeseen sisältyvän riskin ja vähäisen tuotto-odotuksen vuoksi yksityinen sijoittaja ei olisi lähtenyt rahoittamaan vastaavaa investointia. Komissio katsoi, että vuosina 1997 ja 2000 tehdyt pääomasijoitukset olivat yhtiön näkymien valossa perusteltuja eikä niihin sisältynyt tukea. Sen sijaan vuosina 2001–2007 tehdyt pääomasijoitukset (yht. noin 4,8 miljoonaa euroa) komissio katsoi kokonaisuudessaan tueksi. Samoin komissio katsoi, että vuosina 2003–2005 myönnettyihin takauksiin (yht. noin 6,4 miljoonaa euroa) sisältyi tukea, jonka määrä on lainoista perityn koron ja komission vahvistaman viitekoron välinen erotus. Komission näkemyksen mukaan kyseiset tuet eivät soveltuneet yhteismarkkinoille, joten ne on perittävä takaisin.

3. Komission muodollisen tutkintamenettelyn avaamista koskeva päätös valtiontuesta SA.32602, *Maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaisen investointituen ja nuoren viljelijän aloitustuen muutos*

Asian käsittely: *Komissio* aloitti 29.6.2011 muodollisen tutkintamenettelyn koskien Suomen tekemää tuki-ilmoitusta, joka koski maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaisen investointituen ja nuoren viljelijän aloitustuen muuttamista. Ilmoitetun suunnitelman mukaan lainoista maksettavaa vähimmäiskorkoa olisi alennettu kahdesta prosentista yhteen vuosina 2011 ja 2012. Komissio katsoi päätöksessään, että alennus voidaan toteuttaa vain kyseisen päätöksen tekemisen jälkeen myönnettävien lainojen osalta. Sen sijaan komissio arvioi alustavasti, että jo myönnettyjen lainojen ehtojen jälkikäteinen muuttaminen olisi vastoin maatalouden tuen suuntaviivojen edellytystä, jonka mukaan tuella tulee olla kannustava vaikutus.

Muodollisen tutkintamenettelyn avaamisen jälkeen Suomessa päätettiin luopua vähimmäiskoron alentamisesta. Komissiolle ilmoitettiin 30.8.2011, että suunniteltua tuen ehtojen muutosta ei tulla toteuttamaan.

Komission päätös: Komissio katsoi ilmoituksen peruutetuksi ja lopetti asian käsittelyn 28.10.2011 tekemällään päätöksellä.

5 EFTA-TUOMIOISTUINASIAT

Seuraavassa esitellään EFTAn tuomioistuimen kertomuskaudella antamat tuomiot asioissa, joiden käsittelyyn Suomi on osallistunut. Kertomuskauden lopussa EFTAn tuomioistuimessa ei ole vireillä asioita, joissa Suomi olisi esittänyt huomautuksia.

Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 108 artiklan 2 kohdan nojalla EFTAn tuomioistuimessa käsitellään ETA-alueella voimassa olevien Euroopan unionin säädösten tulkintaa silloin, kun kyse on niiden soveltamisesta Euroopan talousalueeseen kuuluvissa EFTA-valtioissa (Norja, Islanti, Liechtenstein). EU:n jäsenvaltioilla ja toimielimillä on EFTAn tuomioistuimen perussäännön 20 artiklan mukaisesti mahdollisuus esittää huomautuksia kaikissa EFTAn tuomioistuimessa käsiteltävissä asioissa ja siten vaikuttaa unionin oikeuden soveltamiseen koko ETA-alueella.

5.1 Tuomiot

1. Asia E-12/10, *EFTAn valvontaviranomainen vastaan Islanti*

Kanteen kohde: ETA 36 artikla (palvelujen vapaa liikkuvuus) – Direktiivi 96/71/EY palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon – Lähetettyjen työntekijöiden työehdot ja -olot – Vähimmäispalkan käsite – Jäsenvaltion oikeus vaatia työnantajaa maksamaan palkkaa lähetetyn työntekijän sairasloman aikana

Asian käsittely: EFTAn valvontaviranomainen katsoi kanteessaan (17.8.2010), että Islanti ei ole noudattanut ETA-sopimuksen 36 artiklan ja direktiivin 96/71/EY mukaisia velvollisuuksiaan, koska Islannin lainsäädännön mukaan työnantajan on maksettava lähetetyille työntekijöille palkkaa myös sairauspoissaolon ajalta. Valvontaviranomainen katsoi, että kyseinen velvollisuus ei sisälly minimipalkan käsitteeseen eikä muihin seikkoihin, joiden osalta jäsenvaltio voi direktiivin mukaisesti vaatia noudatettavaksi tiettyjä työehtoja lähetettyihin työntekijöihin.

Suomen kirjallisissa huomautuksissa (30.12.2010) katsottiin, että minimipalkan käsitteen määrittely kuuluu direktiivin mukaisesti kansallisen lainsäädännön alaan. Palkan käsite voi olla laaja ja kattaa varsinaisen työskentelyajan lisäksi tietyn laissa määritellyn ajan, jolloin työntekijä on kykenemätön työskentelemään sairauden tai onnettomuuden vuoksi. Yhdenmukaisten työehtojen soveltaminen lähetettyihin ja maassa vakituisesti asuviin työntekijöihin myös sairausajan palkan osalta edistää työntekijöiden suojelun ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, joka on yksi direktiivin tavoitteista.

Tuomio: *EFTAn tuomioistuin* hyväksyi kanteen 28.6.2011 antamallaan tuomiolla. Tuomioistuimen mukaan minimipalkan käsitteen määrittely kuuluu kansallisen lainsäädännön alaan. Tuomioistuin kuitenkin katsoi, että Islannin lainsäädännössä määritelty sairausloman palkka ei vastannut direktiivin minimipalkan käsitettä, sillä ko. sairausloman palkka oli tosiasiallisesti minimipalkkaa korkeampi. Siten Islannin lainsäädäntö tältä osin on direktiivin vastainen. Tuomioistuin ei ottanut kantaa työntekijöiden suojeluun ja yhdenvertaiseen kohteluun.

2. Asia E-16/10, *Philip Morris Norway AS*

Ennakkoratkaisupyynnön kohde: ETA-sopimuksen 11 artikla (tavaroiden vapaa liikkuvuus) – Suhteellisuusperiaate – Tupakkatuotteiden esilläpitokielto

Asian käsittely: Norjalainen tuomioistuin kysyi EFTAn tuomioistuimelta ensinnäkin sitä, onko tupakkatuotteiden esilläpitokiellossa kyse toimenpiteestä, jolla on ETA-sopimuksen 11 artiklan mukainen tuonnin määrällistä rajoitusta vastaava vaikutus. Toiseksi tuomioistuin tiedusteli, mitkä kriteerit ovat ratkaisevia sen arvioimiseksi, onko kyseinen kielto sopiva ja tarpeellinen kansanterveyden suojelemiseksi.

Suomi katsoi kirjallisissa (18.1.2011) ja suullisissa (8.6.2011) huomautuksissaan ensinnäkin, että tupakkatuotteiden esilläpitokiellossa ei ole kyse toimenpiteestä, jolla on tuonnin määrällistä rajoitusta vastaava vaikutus. Esilläpitokielto on katsottava myyntijärjestelyksi, jolla ei ole tuonnin määrällistä rajoitusta vastaavaa vaikutusta, sillä sen vaikutus on sama sekä kotimaisten tuotteiden että muista jäsenvaltioista maahantuotujen tuotteiden markkinointiin. Toiseksi Suomi katsoi, että tupakkatuotteiden esilläpitokielto on oikeutettu ETA-sopimuksen 13 artiklan mukaisesti kansanterveyden suojelemiseksi.

Tuomio: *EFTAn tuomioistuin* katsoi 12.9.2011 antamassaan tuomiossa, että käsiteltävänä olevassa asiassa esillä olevan kaltainen esilläpitokielto on toimenpide, jolla on tuonnin määrällistä rajoitusta vastaava vaikutus, jos kielto vaikuttaa enemmän muista ETA-valtioista tuotuihin tuotteisiin kuin sellaisiin maahantuotuihin tuotteisiin, joita on vielä vähän aikaa sitten valmistettu Norjassa. Lisäksi tuomioistuin katsoi, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on yksilöidä ne tavoitteet, joihin kyseessä olevalla lainsäädännöllä pyritään ja päättää, onko kansanterveyttä koskeva tavoite saavutettavissa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä kuin esilläpitokiellolla.

6 NOTIFIKAATIOT

Suomi on toimittanut kertomuskautena Euroopan komissiolle direktiivin täytäntöönpanoa koskevia ilmoituksia (notifikaatioita) valtakunnan osalta 207 ja Ahvenanmaan osalta 60.

Jäsenvaltiot ovat velvollisia panemaan unionin direktiivit täytäntöön kansallisessa oikeusjärjestyksessään sekä ilmoittamaan täytäntöönpanosta komissiolle. Kyseistä täytäntöönpanoilmoitusta kutsutaan **notifikaatioksi**. Jos direktiivin täytäntöönpanoa ei ilmoiteta määräajassa, komissio voi käynnistää jäsenvaltiota vastaan SEUT 258 artiklan mukaisen rikkomusmenettelyn.

Kuvat etukannessa:
Etupiha torneineen ja lisärakennuksineen.
Unionin tuomioistuimen istunto,
viiden tuomarin jaosto.

Kuvat takakannessa:
Salle de Pas Perdus -sali.
Suuri istuntosali.

Valokuvat: Euroopan unionin tuomioistuin

eurooppatiedotus.fi
europainformationen

Ulkoasiainministeriö
PL 482, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puh. 010 3456 700
Faksi (09) 1605 6477
Utrikesministeriet
PB 482, 00023 STATSRÅDET
Tfn 010 3456 700
Fax (09) 1605 6477

EU-tuomioistuinasiat/OIK-30
Ulkoasiainministeriö
PL 417, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puh. (09) 1605 5718
Fax (09) 1605 5766
oik-30@formin.fi

Paino UM:n kopiokeskus
Helsinki 2012-03-28 ???

europe direct
europedirect.europa.eu